

waterschap
**vallei en
veluwe**

2020 Jaarstukken

Meer waarde als watermerk

Inhoudsopgave

Woord vooraf	5
2 Nota van aanbidding	7
2.1 Leeswijzer	7
2.2 Samenvatting	8
3 Programmaverantwoording	17
3.1 Programma 1 - Veiligheid	17
3.2 Programma 2 - Watersysteem landelijk gebied	23
3.3 Programma 3 - Wonen en Zuiveren	28
3.4 Programma 4 - Besturen en belastingen	40
4 Verplichte paragrafen	47
4.1 Ontwikkelingen in 2020	47
4.2 Incidentele baten en lasten	47
4.3 Onttrekkingen aan reserves en voorzieningen	47
4.4 Waterschapsbelastingen	48
4.5 Weerstandvermogen	50
4.6 Financiering	52
4.7 Schuldpositie	53
4.8 Verbonden partijen	53
4.9 Bedrijfsvoering	55
4.10 Rechtmatigheid	59
4.11 EMU-saldo	59
4.12 Klachten	60
5 Jaarrekening	63
5.1 Balans en toelichting	63
5.2 Exploitatierekening naar kostendragers	74
5.3 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten	75
5.4 Exploitatierekening naar programma's	75
5.5 Topinkomens	76
6 Verloopoverzicht onderhanden werk	79
7 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	81
8 Besluit tot vaststelling en goedkeuring	83

waterschap van
**vallei en
veluwe**

Woord vooraf

We doen het samen, ook in bijzondere tijden

Ieder jaar is anders en kent zijn eigen opgaven en (financiële) uitdagingen. Van ons als waterschap wordt verwacht dat we koers houden. En dat hebben we gedaan! Het coronavirus heeft sinds 12 maart 2020 een grote impact op het maatschappelijke leven in Nederland en daarmee ook op het waterschap. Ik heb veel respect voor onze medewerkers die in deze onzekere tijd hebben laten zien wat wendbaarheid betekent. Door flexibel te reageren en mee te bewegen met de snel veranderende omstandigheden, hebben we koers gehouden. We hebben mooie stappen gezet in het concretiseren en realiseren van onze doelen.

Zo hebben de ambities uit de BOVI vorm gekregen in concrete acties in het concept Blauwe Omgevingsprogramma (BOP). Met het BOP maken we de BOVI concreet voor de planperiode 2022-2027. Met als overkoepelend thema 'een waardevolle leefomgeving', worden de maatschappelijke thema's klimaatverandering, energietransitie, circulaire economie en biodiversiteit gekoppeld aan onze drie waterprincipes en geïntegreerd in vier gebiedsprogramma's. Dat doen we grens-ontkennend, opgabegericht, gebiedsgericht en adaptief.

We zien dat Nederland op watergebied het einde van de maakbaarheid bereikt. Het derde jaar droogte is daar een voorbeeld van. We moeten werken aan een klimaatrobuust watersysteem, een 'natuurlijk systeem', zodat we met extreme situaties - extreem droog en extreem nat - om kunnen gaan. De uitdaging is om deze perioden met elkaar te verbinden en daar de ruimtelijke opgaven op aan te passen.

Steeds vaker vragen partners ons of wij met onze kennis van het water- en bodemsysteem actief in dat ruimtelijke domein. Dan gaat het om ruimtelijke adaptatie, of om onze programmatische aanpak KACTUS (Klimaat Adaptieve Concepten-Toekomstgerichte Uitvoering Strategie), maar ook rondom het stikstofvraagstuk. Hoe kunnen we bijvoorbeeld onze ambities voor vernatting en het vasthouden van water op de flanken van de Veluwe samenvoegen met het doel van de provincie om stikstof te reduceren?

Onze innovatieve projecten krijgen steeds meer vorm. Neem als voorbeeld de Waterfabriek Wilp. Het concept werkt en kan in de toekomst een belangrijke bijdrage leveren aan circulariteit, duurzame energie en lokale bestrijding van droogte.

Ook is, na een intensieve voorbereiding, eind 2020 de daadwerkelijke verwijdering van de vervuilde TGG uit de steunberm van de Westdijk begonnen.

Uit al het voorgaande blijkt al: we doen het samen, ook in bijzondere tijden. Als waterschappers en met onze gebiedspartners en inwoners. De schouders eronder en nieuwe wegen durven bewandelen. Onze nieuwe dijkgraaf, Marijn Ornstein, mag daar vanaf 1 maart 2021 leiding aan geven. Eind december hebben we afscheid genomen van dijkgraaf Tanja Klip-Martin, aan wie ik plechtig heb beloofd geen water meer naar de zee te dragen. Daar houden we ons aan, want werken aan water houdt nooit op.

Frans ter Maten, Loco-dijkgraaf

Nota van aanbieding

2.1 Leeswijzer

In dit hoofdstuk leest u de samenvatting van prestaties en financiën over het jaar 2020. Bij de behandeling van de BURAP op 30 september 2020 heeft het algemeen bestuur besloten de begroting 2020 aan te passen op basis van financiële inzichten en prestatieprognoses. In deze jaarrekening leggen wij inhoudelijke en financiële verantwoording af over 2020. Als referentiekader gebruiken wij in de teksten van deze jaarrekening de in september gewijzigde begroting (BURAP2020). Volledigheidshalve hebben wij in de tabellen ook de cijfers opgenomen van de oorspronkelijke begroting (OB2020) die in november 2019 door het algemeen bestuur is vastgesteld.

Hoofdstuk 3 bevat de verantwoording over de realisatie van het programmaplan uit de begroting. De paragrafen die volgens het Waterschapsbesluit verplicht zijn, staan in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 en 6 presenteren de balans en resultatenrekening en de daarbij behorende toelichting. Tot slot is in hoofdstuk 7 de controleverklaring van de onafhankelijke accountant opgenomen en hoofdstuk 8 bevat het besluit tot vaststelling en goedkeuring.

In de verschillende grafieken in het jaarverslag is de voortgang weergegeven door de volgende kleuren:

- Prestatie loopt volgens planning
- Prestatie loopt achter op planning maar is wel gestart
- Prestatie loopt achter op planning en is ook nog niet gestart
- Prestatie loopt voor op planning

In de financiële analyses worden de bedragen weergegeven in miljoen €, waarbij V = Voordeel en N = Nadeel.

In de tabellen van de bruto investeringen die in hoofdstuk 3 Programmaververantwoording zijn opgenomen, worden voor de afwijkingen van de begrote jaarschijf, de volgende afkortingen gebruikt:

V19 = vertraging uit 2019

EX = exogene oorzaak

VT = versnelling of temporisering

MM = meer of minder kosten

HK = heroverweging/kans

2.2 Samenvatting

2.2.1 Inleiding

‘De dynamiek van de snel veranderende omgeving vraagt van ons waterschap om wendbaarheid, adaptief handelen en ook om ons te begeven op onbekend terrein’, zo was te lezen in de eerste hoofdstukken van de begroting 2020.

Met de BOVI2050 als kompas, stond het jaar 2020 in het teken van vorm en inhoud geven aan het ‘nieuwe waterdenken’ en lag de uitdaging in het verdiepen, concretiseren en realiseren van onze ambities. Onder andere door de vertaling te maken naar het BOP2022-2027 en door het integreren van de nieuwe opgaven energietransitie, klimaat, circulaire economie op een natuurlijke wijze in ons dagelijks werk. Een stevige opgave die de Deltacommissaris eind 2019 nog verwoordde als het ‘nieuwe normaal’.

Maar dat ‘het nieuwe normaal’ een andere betekenis zou krijgen in 2020 had niemand van ons kunnen voorzien. De uitbraak van de coronapandemie maakt 2020 tot een bijzonder jaar. Dat wat in maart 2020 begon als crisis met een ongewisse uitkomst, is inmiddels geworden tot een uitzonderlijke realiteit die nog steeds invloed heeft op ons werk en ons welbevinden.

De effecten en risico’s voor ons werk en de financiële gevolgen voor ons waterschap zijn nog steeds niet exact te duiden. Wel kunnen we constateren dat er een nieuwe dimensie is toegevoegd aan de begrippen ‘wendbaar, adaptief en onbekend terrein’.

Met deze jaarrekening sluiten we het boekjaar 2020 inhoudelijk en financieel af, kijken we terug (in vergelijking met de laatste BURAP) en leggen we financieel verantwoording af over het afgelopen jaar. De verschillen worden volgens de verslagleggingsregels toegelicht. Uiteraard besteden we eerst aandacht aan de impact en de effecten van de coronapandemie, voor zover nu bekend.

2.2.2 Coronapandemie in 2020

De coronapandemie heeft sinds 12 maart 2020 een grote impact op het maatschappelijk leven in Nederland en nog steeds is het verloop van de pandemie onzeker. Terugblikkend lijken de effecten op ons waterschap vooralsnog beperkt. We kunnen stellen dat we qua resultaten en financiën een prima jaar hebben gedraaid, zeker als we kijken naar de effecten van coronacrisis in andere sectoren en branches. Hoewel er veel gevraagd is van de flexibiliteit van onze medewerkers zijn we trots op de prestaties die in deze bijzondere tijd zijn geleverd.

Boven op de inspanning om onder bijzondere omstandigheden het gewone werk, zeker in het primaire proces, doorgang te laten vinden, heeft er extra bemonstering plaatsgevonden op alle rwzi’s van het waterschap in het kader van de vroeg signalering van Covid-19 in rioolwater. Daarmee is invulling gegeven aan de wens van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en is het maatschappelijk belang van het werk van het waterschap nog meer op de kaart gezet. In 2021 zal deze inspanning qua frequentie worden uitgebreid naar zeven dagen per week.

Bijzonder jaar met goede resultaten

Veel van ons werk heeft, enigszins aangepast, door kunnen gaan. En dat is fijn. In vergelijking met de BURAP zien we dat het investeringsvolume 102% betreft. Een belangrijke mijlpaal uit 2020 is de vaststelling door het algemeen bestuur van het ontwerp Blauw Omgevingsprogramma 2022-2027 (BOP). Hiermee geven we concreet invulling aan de BOVI. Op het gebied van waterveiligheid constateren we dat we op schema liggen met de beoordeling van onze primaire waterkeringen en dat er hard gewerkt is aan de dijkversterkingsprojecten. Zo is bijvoorbeeld de verkenningsfase voor het project Grebbedijk afgerond en is eind 2020 gestart met de uitvoering van het verwijderen van de TGG uit de steunberm van de Westdijk.

Ook zijn we gestart met de programmatische aanpak van de klimaatverandering (KACTUS) en zijn maatregelen gericht op het vasthouden van water gerealiseerd, onder andere met de regeling Watersparen. Daarnaast heeft in 2020 de aanbesteding plaatsgevonden van de nieuwe generatie onderhoudsbestekken voor watergangen die meer ruimte geeft aan biodiversiteit en circulariteit.

In samenwerking met gemeenten en werkregio's is het Regionale Adaptatie Plan (RAP) gereed gekomen. Andere in het oog springende projecten zijn de zonnepanelen die op 9 van de 13 locaties zijn aangebracht, de invoering van SCADA op rwzi Elburg en de afronding van de Grift in het Waterplan Apeldoorn.

De zuiveringsprestaties zijn in 2020 behaald en we hebben als derde waterschap in Nederland het certificaat CO₂-bewust ontvangen voor het behalen van niveau 3 op de CO₂-Prestatieladder. Voor de innovatieve en circulaire pilots Kaamera (Epe) en de cellulose pilot (Ede) zijn de installaties gebouwd en getest. De circulaire rwzi Terwolde is succesvol aanbesteed, en met de pilot is aangetoond dat het concept van de Waterfabriek 2.0 Wilp werkt.

Impact van coronamaatregelen op onze activiteiten en resultaten

Hoewel we mooie resultaten hebben geboekt, heeft de coronacrisis ook invloed gehad op de voortgang van projecten en de uitvoering van ons werk. Een voorbeeld hiervan is het uitstel van de invoering van de Omgevingswet met één jaar naar 1 januari 2022. Dat heeft een effect op de planning van onze kerninstrumenten en het participatiebeleid.

Daarnaast kenmerken onze projecten zich veelal door gebiedsontwikkeling en participatie met de omgeving (omwonenden en belanghebbenden). Door de beperkingen als gevolg van de coronamaatregelen, verloopt de directe interactie moeizamer. Ondanks de digitale mogelijkheden en alternatieve werkwijzen heeft dit bij een aantal projecten geleid tot vertragingen en tot extra inspanningen.

Hoewel toezicht houden en handhaven het hele jaar door plaatsvinden, inspecteren we de agrarische bedrijven vooral in het voor- en najaar. Doordat de pieken van de coronacrisis in het voor- en najaar vielen en de coronamaatregelen werden aangescherpt, hebben we in die periodes aanzienlijk minder inspecties uitgevoerd. Op de momenten dat de reguliere controles en inspecties mogelijk waren, zijn deze met inachtneming van de RIVM voorschriften uitgevoerd. Bij klachten en meldingen hebben we handhavend opgetreden en zijn problemen voorkomen. Het doelmatigheidsonderzoek naar toezicht en handhaving is na de zomer 2020 gestart.

Impact van coronamaatregelen op onze organisatie

De coronapandemie heeft een groot beroep gedaan op de flexibiliteit van onze medewerkers om onder snel veranderende omstandigheden de afgesproken resultaten te behalen en tegelijkertijd als organisatie in samenhang te blijven opereren.

De calamiteitenorganisatie heeft vanaf maart 2020 goed gepresteerd, waardoor de continuïteit van processen is geborgd. In mei 2020 is de dagelijkse aansturing overgegaan naar een team uit de reguliere organisatie die het gebouw en de systemen in gereedheid heeft gebracht voor een terugkeer naar kantoor. Door het grillige verloop van de pandemie is gewerkt met scenario's voor (gedeeltelijke) terugkeer naar kantoor, het vormgeven van een exit-strategie en het faciliteren van het hybride werken. Om het hybride werken verder te ontwikkelen is in de zomer gestart met Werkplaats 2027. Vanuit dit perspectief wordt het kantoor in 2021 aangepast, zodat we naast thuiswerken ook veilig en gezond kunnen werken in onze kantooromgevingen.

Met name omdat veel medewerkers vanuit huis werken, heeft de digitalisering een vlucht genomen. De reeds ingezette investeringen in digitalisering, de professionele ICT infrastructuur en de calamiteitenoefeningen met ketenpartners, hebben hun waarde in deze coronatijd bewezen.

Tot slot merken we op dat in 2020 ruim 60 nieuwe medewerkers zijn gestart in onze organisatie. Velen van hen zijn begonnen in een bijzondere situatie, waarin zij overwegend digitaal kennis hebben gemaakt met ons waterschap en digitaal contact hebben met hun collega's. Hoewel er meer aandacht is besteed aan het goed inwerken en kennis laten maken van deze medewerkers met onze organisatie, verloopt deze introductie op afstand minder goed en vraagt dit om een extra inspanning en aandacht voor het welzijn en de vitaliteit van al onze medewerkers.

Financiële gevolgen coronacrisis

Het afgelopen jaar is de economie in Nederland gekrompen, maar de verschillen in branches en regio's zijn groot en de structurele effecten zijn onzeker. De exacte financiële gevolgen voor ons waterschap zijn dan ook nog moeilijk in concrete cijfers te vangen. Zeker als het gaat om de lange termijn. We zien op basis van deze jaarrekening dat door de coronacrisis financieel ons ritme enigszins verstoord lijkt. Echter, het is nog te vroeg om hier structurele conclusies aan te verbinden. In aanloop naar de voorjaarsnota analyseren we in hoeverre der coronamaatregelen (financieel) ook structurele effecten heeft.

We zien dat we te maken hebben met minder directe (interne) kosten op de korte termijn. Voorbeelden daarvan zijn de lagere reiskosten woon- werk en dienstreizen en de mindere kosten voor opleidingen, cursussen en seminars. Op dit moment hebben we nog geen zicht op de ontwikkeling van deze kosten voor de lange termijn. Het uiteindelijke verloop en de duur van de pandemie en het effect op een nieuwe (hybride vorm) van werken zijn van invloed op de ontwikkeling van deze kosten op lange termijn.

De financiële effecten van de coronacrisis zijn het meest zichtbaar in de zuiveringsheffing. De opbrengst is in bepaalde sectoren aanzienlijk lager als gevolg van het verbruik van minder water. Of deze nadelige financiële effecten doorzetten naar de toekomst is afhankelijk van de economische effecten van de coronacrisis.

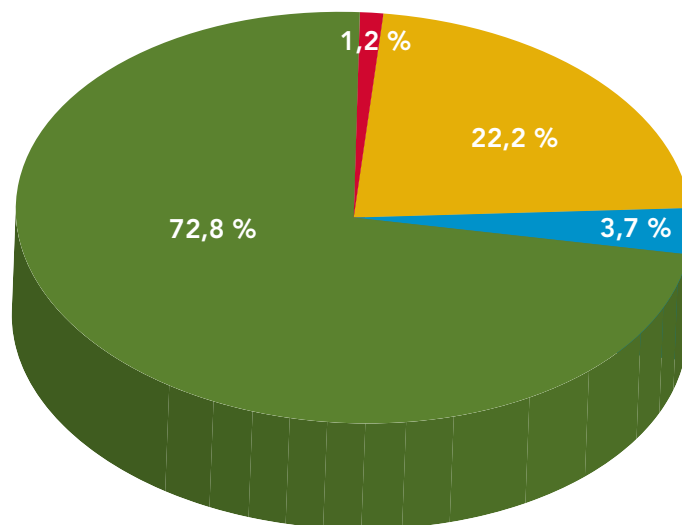
Ook ten aanzien van de (begrote) inzet en uren die in de organisatie zijn gemaakt zien we een tweedeling. Enerzijds is er meer inzet geleverd in de calamiteitenorganisatie, in de facilitering van het digitale werken thuis, communicatie en in het voorbereiden van scenario's voor het hybride werken en aanpassen van het kantoor (3.115 uur). Anderzijds konden sommige werkzaamheden ook minder efficiënt of tijdelijk niet uitgevoerd worden, waardoor minder inzet is geleverd (5.751 uur).

De belangrijkste financiële gevolgen in 2020 van de coronacrisis waren (t.o.v. de oorspronkelijke begroting):

- € 2,4 (N) miljoen lagere opbrengst zuiveringsheffing bedrijven als gevolg van de eerste en tweede lockdown, met name doordat bepaalde sectoren (horeca, kantoren etc.) minder water verbruiken;
- € 2,2 (V) miljoen lagere personeelskosten per saldo:
 - € 1,4 (V) miljoen lagere personeelskosten door latere invulling van vacatures. (Dit wordt overigens niet alleen door de coronacrisis veroorzaakt maar ook door krapte op de arbeidsmarkt);
 - € 0,9 (V) miljoen lagere reiskosten woon-werk en dienstreizen;
 - € 0,4 (V) miljoen minder kosten opleidingen, cursussen en seminars;
 - € 0,5 (N) miljoen extra kosten door CAO afspraken over éénmalige uitkering en thuiswerkvergoeding;
- € 0,3 (V) miljoen per saldo lagere facilitaire kosten door met name minder cateringkosten en minder reprojkosten. De kosten voor de aanpassingen in 2020, zoals bestickering, verhuizing en opslag van meubilair, zijn uit de lopende begroting 2020 van Facilitair gefinancierd;
- € 0,3 (V) miljoen lagere ICT kosten door minder ICT projecten. Er is gefocust op continuïteit en stabiliteit van de ICT-omgeving.

In de programmaverantwoording in hoofdstuk 3 wordt aangegeven welke financiële effecten er op de exploitatie en investeringen van het betreffende programma zijn geweest

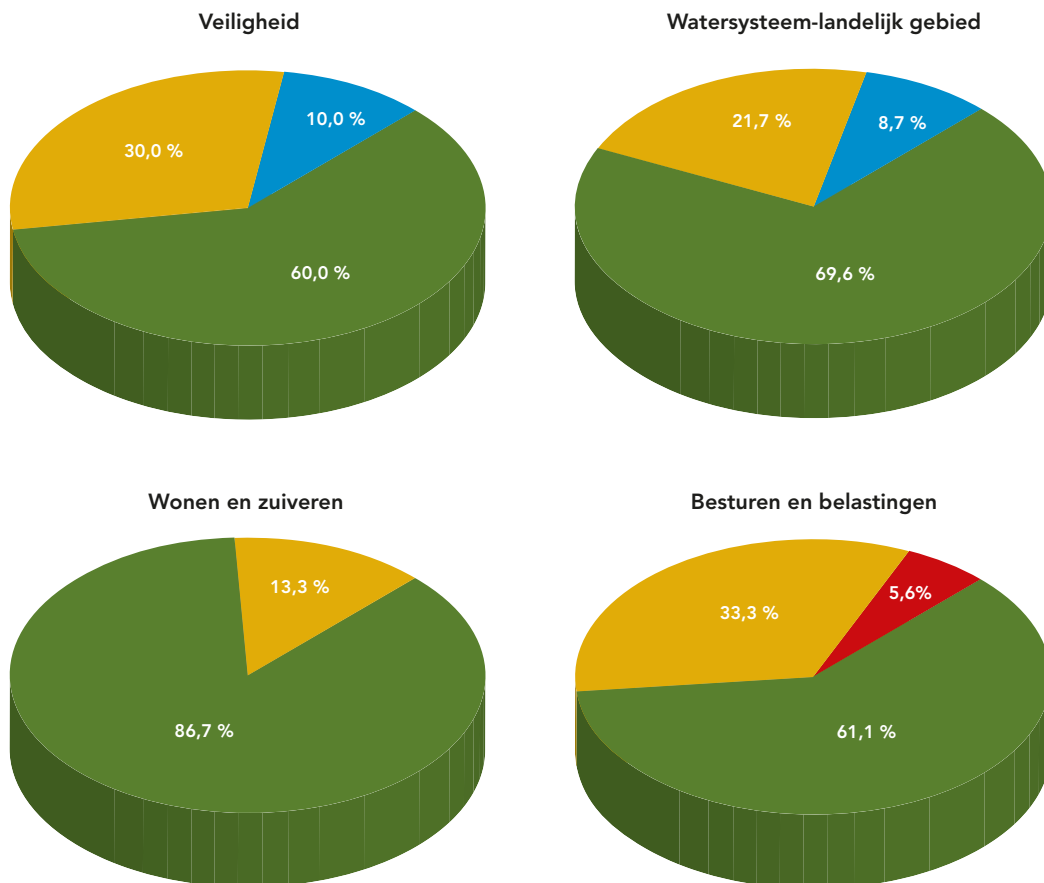
2.2.3. Samenvatting van de begrote prestaties die in 2020 zijn gerealiseerd

Om de hoofddoelen te realiseren zijn concrete jaarprestaties in de begroting opgenomen. Eind 2020 verloopt 72,8% van de begrote jaarprestaties volgens planning, 22,2% loopt over tot in 2021, maar is wel gestart, 3,7% loopt vóór op de planning en 1,2% van de prestaties is nog niet gestart.

De dashboards in de paragrafen 'Totaalbeeld voortgang hoofddoelen' van hoofdstuk 3 geven aan wat het effect van de voortgang van de prestaties uit 2020 is voor de uiteindelijke realisatie van de programmahoofddoelen. De programmahoofddoelen van ons waterschap zijn gebaseerd op het Waterbeheerprogramma 2016-2021 en de nieuwe ambities die het bestuur in de afgelopen jaren heeft vastgesteld.

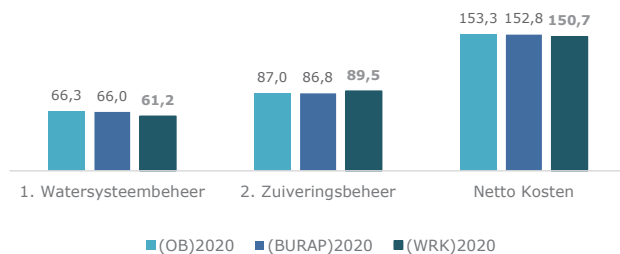
2.2.4 Jaarprestaties per programma

Per programma ziet het beeld er als volgt uit:

2.2.5 Netto kosten per taak

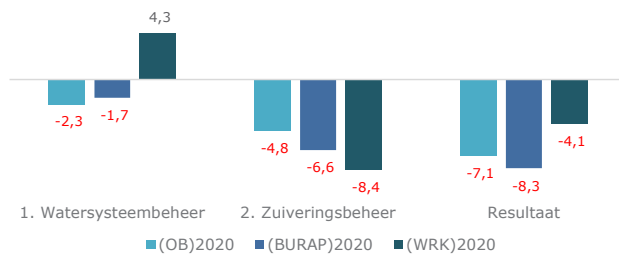
NETTO KOSTEN PER TAAK (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

De totale netto kosten bedroegen in 2020 € 150,7 miljoen (98,6% van de gewijzigde begroting (BURAP)). De netto kosten van de taak watersysteembeheer bedroegen € 61,2 miljoen (92,7% van de gewijzigde begroting) en de kosten van zuiveringsbeheer bedroegen € 89,5 miljoen (103,1% an de gewijzigde begroting).

2.2.6 Samenvatting van het resultaat per taak

RESULTAAT PER TAAK X € 1 MILJOEN (- = TEKORT)

In de gewijzigde begroting (BURAP2020) werd een tekort van € 8,3 miljoen verwacht. Uiteindelijk is in werkelijkheid (WRK2020) het jaar 2020 afgesloten met een tekort van € 4,1 miljoen. Een voordelige afwijking van € 4,2 miljoen ten opzichte van de gewijzigde begroting bij de BURAP (bij de BURAP is het bestuur reeds geïnformeerd over de verschillen ten opzichte van de oorspronkelijke begroting). Hiervan wordt € 2,0 miljoen verklaard door hogere netto belastingopbrengsten en € 2,1 miljoen door, per saldo, lagere netto kosten. Dat is 1,4% van de totale bij de BURAP begrote netto kosten.

Resultaat taak watersysteembeheer

€ 6,0 (V)

Het resultaat van de taak watersysteembeheer is € 6,0 miljoen gunstiger dan de gewijzigde begroting (BURAP). De netto kosten van deze taak vallen € 4,9 miljoen lager uit (7,4%) en de belastingopbrengsten (inclusief kwijtschelding en oninbaar) zijn € 1,1 miljoen hoger.

De grootste afwijkingen, in miljoenen €, van de netto kosten ten opzichte van de BURAP zijn:

- Vrijval deel voorziening Apeldoorns kanaal omdat hiervoor binnen de planperiode geen uitgaven worden verwacht € 1,1 (V)
- Per saldo lagere doorbelaste bedrijfsvoeringskosten (w.o. huisvesting en facilitair, opleidingskosten en lagere uitgaven voor strategische personeelsplanning SPP) € 0,6 (V)
- Aandeel van deze taak in lagere kosten informatisering en automatisering o.a. door minder ICT projecten a.g.v. corona € 0,4 (V)
- Lagere bijdragen regeling watersparen, doorschuif naar 2021 € 0,3 (V)
- Minder bijdragen stedelijk water onder meer door minder subsidieaanvragen gemeenten € 0,3 (V)
- Lagere onderhoudskosten waaronder minder ontwikkelbeheer primaire waterkeringen en goedkopere maaimethode € 0,6 (V)
- Meer subsidiabele uren op projecten € 0,5 (V)
- Aandeel van deze taak (50%) in lagere bijdrage over 2020 aan GBLT € 0,4 (V)
- Overige kleinere afwijkingen per saldo € 0,7 (V)

Resultaat taak zuiveringsbeheer

€ 1,8 (N)

Het resultaat van de zuiveringstaak valt € 1,8 miljoen nadeliger uit dan het resultaat bij de gewijzigde begroting (BURAP). De netto kosten van deze taak vallen € 2,7 miljoen hoger (3,1%) uit en de belastingopbrengsten (inclusief kwijtschelding en oninbaar) zijn € 0,9 miljoen hoger.

De grootste afwijkingen, in miljoenen €, van de netto kosten ten opzichte van de BURAP zijn:

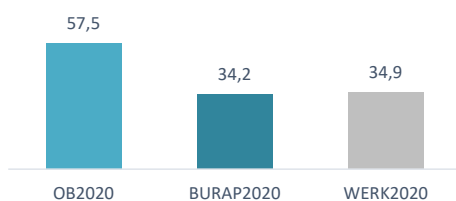
- Toevoeging voorziening oninbaarheid verstrekte leningen Bio Energiecentrale Harderwijk € 2,5 (N)
- Hogere kosten slibtransport en slibverwerking door diverse oorzaken € 0,6 (N)
- Hogere elektra kosten door onder andere meer verbruik en ongepland onderhoud aan slibbuffer Harderwijk waardoor minder elektriciteit kon worden opgewekt. € 0,5 (N)
- Hogere kosten chemicaliën € 0,3 (N)
- Hogere onderhoudskosten o.a. door onvoorzien noodzakelijk onderhoud aan rioolgemaal en revisies van o.a. gasmotoren en plaatsen van hekwerken € 0,3 (N)
- Hogere bijdrage ontvlechten waterstromen (natuurlijk ontwikkelen) met name door meer bijdragen klimaat actieve stad projecten en verhoogde eenheidsprijzen voor afkoppelen € 0,2 (N)
- Lagere kosten voor plannen afvalwaterketen door vertraging onderzoeken onder andere door corona € 0,3 (V)
- Lagere advieskosten voor o.a. discrepantie en procesoptimalisatie € 0,4 (V)
- Per saldo lagere doorbelaste bedrijfsvoeringskosten (w.o. huisvesting en facilitair, opleidingskosten en lagere uitgaven voor strategische personeelsplanning SPP) € 0,4 (V)
- Aandeel van deze taak in lagere kosten informatisering en automatisering o.a. door minder ICT projecten a.g.v. corona € 0,4 (V)
- Aandeel van deze taak in lagere bijdrage over 2020 aan GBLT € 0,4 (V)
- Overige kleinere afwijkingen per saldo € 0,2 (N)

Meer gedetailleerde informatie is opgenomen in hoofdstuk 3, de programmaverantwoording. We lichten de waterschapsbelastingen toe in paragraaf 4.4.

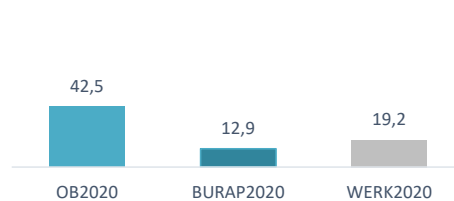
2.2.7 Samenvatting van de investeringen in 2020

In de grafieken hierna zijn de oorspronkelijk begrote (OB2020) bruto en netto investeringen over 2020, exclusief werken voor derden, de begrote bruto en netto investeringen na wijziging (BURAP2020) en de werkelijke bruto en netto investeringen naast elkaar gezet.

BRUTO JAARSCHIJF 2020 (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

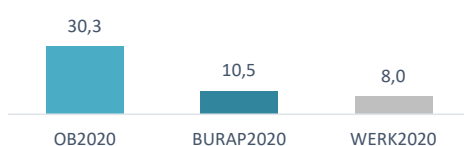
NETTO JAARSCHIJF 2020 (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

De werkelijke bruto investeringen bedragen € 34,9 miljoen. Dat is 102% van de prognose zoals afgegeven in de BURAP (bruto € 34,2 miljoen). Wanneer het project Thermisch Gereinigde Grond (TGG) Westdijk niet wordt meegenomen bedraagt het realisatiepercentage 109%.

Bruto investeringen per programma

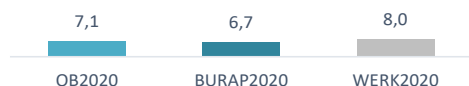
VEILIGHEID (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

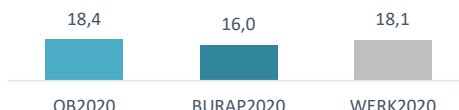
WAARVAN TGG WESTDIJK

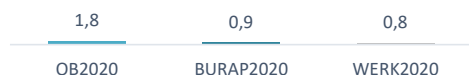
WATERSYSTEEM LANDELIJK (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

WONEN EN ZUIVEREN (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

BESTUUR EN BELASTINGEN (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

Investerings werken voor derden

Volledig gesubsidieerde projecten

Naast de 'eigen' investeringen hebben we in 2020 ook (bruto) € 2,9 miljoen geïnvesteerd in gesubsidieerde werken voor derden, het Ruimte voor de Rivier project Hoogwatergeul Veessen-Wapenveld en het project 6^e pand buitendijks Apeldoorns Kanaal. Meer gedetailleerde informatie, waaronder toelichtingen op de afwijkingen, is te vinden in de investeringsparagrafen van hoofdstuk 3.

2.2.8 Inzet bij de begroting 2020 beschikbaar gestelde extra middelen

Met name voldoende en kwalitatief goede capaciteit is een bepalende factor voor de realisatie van onze doelen de komende jaren. In de begroting 2020 is aangegeven dat wij voor deze ontwikkeling voor de komende planperiode structureel € 3 miljoen nodig hebben. Deels ten behoeve van een uitbreiding van de bestaande capaciteit en deels voor een investering in bedrijfsvoering processen zoals inkoop en contractbeheer, het op orde brengen en houden van data, cybersecurity en het professionaliseren van sturingsinformatie, programmamanagement en assetmanagement.

Uitbreiding formatie € 1,2 miljoen

In 2020 is de extra formatie geworven en ingevuld. Als gevolg van corona is er wel sprake geweest van vertraging in de werving en invulling. De werkelijke uitgaven waren in 2020 € 1,05 miljoen.

Overige kosten € 1,8 miljoen

Omschrijving	OB2020	WERK2020	AFWIJKING
Doorwerking ambitie in beheer en onderhoud	0,3	0,2	0,1
Anders werken	0,5	0,7	-0,2
Klimaatverandering en droogte	0,3	0,2	0,1
Duurzaamheid en innovatie	0,7	0,6	0,1
Totaal	1,8	1,7	0,1

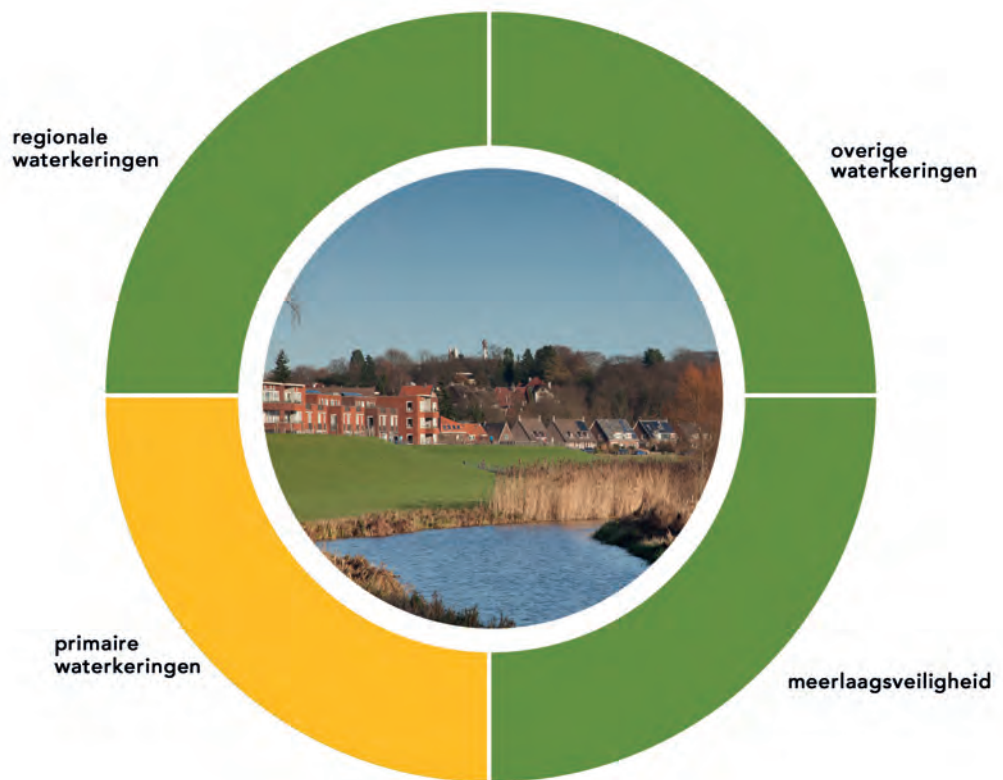
Uit de tabel blijkt dat behoudens enkele verschuivingen de begrote kosten nagenoeg geheel zijn uitgegeven.

Programmaverantwoording

3.1 Programma 1 - Veiligheid

3.1.1 Totaalbeeld voortgang hoofddoelen

3.1.2 Het jaar 2020 samengevat

De wettelijke veiligheidsbeoordeling van onze primaire waterkeringen verloopt volgens planning. Echter bij de veiligheidsbeoordeling en toetsing blijft databeheer een aandachtspunt. Dit vraagt veel inzet, die nodig is om ook in de toekomst ons beheer doelmatig en systematisch uit te voeren.

De verkenningsfase voor het project Grebbedijk is afgerond en de voorbereiding van de planuitwerking is met een beperkte vertraging gestart. Voor de versterkingsprojecten IJsseldijk Apeldoorns Kanaal en Noordelijke Randmeerdijken is het (ontwerp) Projectplan Waterwet afgerond en ter inzage gelegd.

Het verwijderen van de thermisch gereinigde grond (TGG) uit de steunberm van de Westdijk te Bunschoten is in november 2020 gegund en de aannemer is direct gestart met voorbereidende werkzaamheden en het daadwerkelijk verwijderen van de TGG.

Door het toepassen van risico-gestuurd maaibeheer van de waterkeringen hebben we de omstandigheden voor meer biodiversiteit verbeterd.

3.1.3 Wat hebben we in 2020 gedaan?

Wettelijke veiligheidsbeoordeling

Voor 2023 moeten we beoordeeld hebben of onze primaire waterkeringen voldoen aan de wettelijke veiligheidsnormen. Op basis van de opgedane ervaringen besteden we aandacht aan het verzamelen van data (o.a. door boringen en sonderingen) en databeheer. Wij hebben de veiligheidsrapportage van de eerste dijktrajecten inmiddels aangeboden aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat. De beoordeling van de overige trajecten verloopt volgens de ambitieuze planning. Piping blijft ons meest kritische faalmechanisme in de bescherming tegen hoog water langs de rivieren. We hebben in 2020 het veiligheidsoordeel van het traject 52-2 tussen Gietelo en Veessen ingediend bij de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Voor het traject 52-3 (Westelijke dijk Veessen - Wapenveld) zijn de mogelijkheden voor versnelde veiligheidsbeoordeling onderzocht. Ook voor dit traject hebben we in 2020 een veiligheidsoordeel bestuurlijk kunnen vaststellen. Afhankelijk van het oordeel en urgentie kunnen we noodzakelijke verbetermaatregelen nemen via het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Inmiddels is gestart met het verkrijgen van een veiligheidsbeeld op het traject 52a-1 (de Marlerdijk).

Regionale en overige waterkeringen

Alle regionale keringen zijn in de afgelopen jaren op orde gebracht. Nadat de primaire waterkeringen zijn beoordeeld, toetsen we de regionale keringen op basis van veiligheidsurgentie. Het gebieds-proces Hoenwaard, met daarinbinnen een opgave voor de Hoenwaardkade (overige kering), bevindt zich in een fase waarin participatie en consultatie van belanghebbenden essentieel is. Samen met de betrokkenen is een goede modus gevonden om het proces (digitaal) voort te zetten en is de vertraging, mede door de extra inspanningen, beperkt gebleven tot een maand.

Projecten in uitvoering

Grebbedijk

De afronding van de verkenningsfase heeft geleid tot een vastgesteld voorkeursalternatief van de gebiedsontwikkeling Grebbedijk. De voorbereiding voor de planuitwerking is inmiddels gestart. De voorbereiding van deze volgende fase is enigszins vertraagd omdat we, mede als gevolg van de beperkende coronamaatregelen, meer tijd nodig hadden voor beantwoording en afstemming van aanvullende vragen van de procespartners op het concept voorkeursalternatief. De subsidiebeschikking voor de planuitwerkingsfase wordt in het tweede kwartaal van 2021 aangevraagd bij het HWBP.

Noordelijke Randmeerdijk

De scope van de dijkverbetering Noordelijke Randmeerdijk is verder geoptimaliseerd. De benodigde interactie over het ontwerp Projectplan Waterwet heeft direct na de zomer plaatsgevonden. Het ontwerp Projectplan Waterwet is direct na de jaarwisseling, in 2021, ter inzage gelegd.

IJsseldijk Apeldoorns Kanaal

We hebben het dijkontwerp voor de IJsseldijk Apeldoorns Kanaal verder uitgewerkt, in samenwerking met een alliantie van ingenieursbureau en aannemers. Het gaat om het buitenwaarts versterken van de dijk in combinatie met het vervangen van de damwand langs het kanaal. Ook hier onderzochten we in samenspraak met aanwonenden en belanghebbenden de kansen voor recreatie en de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. De alliantie had meer tijd nodig dan gepland om het proces op te starten en voor de interactie met aanwonenden en belanghebbenden. De werkzaamheden in het omgevingsmanagement hebben als gevolg van de coronamaatregelen enige vertraging opgelopen. De inpassing van de maatregelen op perceelsniveau en het verwerven van vastgoed, waarbij persoonlijke interactie van belang is, zijn daardoor belemmerd. Net voor de ter inzage legging van het ontwerp Projectplan Waterwet werd het project geconfronteerd met de gewijzigde plafonds rondom

stikstof. Door adequaat handelen en goed samenwerken hebben we tijdig nieuwe compensatieruimte gevonden. Het ontwerp Projectplan Waterwet is begin januari 2021 ter inzage gelegd.

TGG Westdijk

Het plan van aanpak voor de verwijdering van de TGG uit de steunberm van de Westdijk is door de provincie Utrecht in februari 2020 goedgekeurd. Op 29 april 2020 heeft de Raad van State uitspraak gedaan over het beroep van het waterschap tegen de last onder dwangsom van de gemeente Bunschoten. Doordat de Raad van State termijnen heeft opgeschort, is het reëel dat de maatregelen binnen de gestelde termijnen uitgevoerd kunnen worden. De opdracht voor het verwijderen van de TGG uit de steunberm van de Westdijk in Bunschoten is in november 2020 gegund. Direct na gunning is de aannemer gestart met voorbereidende werkzaamheden en het daadwerkelijk verwijderen van de TGG.

Beheren en leren

We hebben in de lopende onderhoudsbestekken de ruimte voor een ander beheer benut. Zo is bijvoorbeeld risico-gestuurd maaibeheer toegepast, dat we hebben afgestemd met de aanwezige of gewenste natuurwaarden (biodiversiteit). Dit vraagt maatwerk, waarbij we prioriteit geven om aan de gestelde veiligheidseisen te voldoen. Het groeiseizoen van 2020 kenmerkte zich door droogte. We hebben met succes ontwikkelbeheer verder toegepast. Daarmee hebben we de grasmat van opgeleverde dijken voor de hoogwatergeul, de dijk-terugleggingen en het gras op de dijk langs de Eem voldoende op orde gekregen en gehouden. We hebben 25 jonge medewerkers opgeleid tot dijkwachter. Met deze nieuwe dijkwachters is een online oefening gehouden. Dit is als positief ervaren.

HEEL

Op het verzoek van het HWBP en namens de ambtelijke opdrachtgevers van de alliantie hebben wij het initiatief genomen het project "Herleidbaar, Eenduidig en Expliciet te werken over de hele Levenscyclus (HEEL)" op te starten. Met dit project versterken wij het professioneel opdrachtgeverschap, en werken wij als eenheid gezamenlijk aan een steviger basis richting marktpartijen. De kennisontwikkeling en -uitwisseling is goed op gang gekomen en inmiddels werken we in dit project samen met 14 waterschappen. We wisselen de standaarden die we gebruiken met elkaar uit, zowel met andere waterschappen als binnen ons waterschap. Het doel is om te komen tot één gemeenschappelijke standaard. Deze werkwijze helpt bij het binnen tijd en budget realiseren van complexe projecten. Bij de initiatie en realisatie van projecten nemen we nu de gehele levenscyclus in beschouwing. Deze werkwijze sluit aan bij de doelstellingen van assetmanagement.

Integraal benaderen

Nadat we de ervaringen hebben opgedaan met de nieuwe modellen in de pilot Grebbedijk, hebben we, samen met marktpartijen, ook overstromingsscenario's opgesteld voor de IJssel, Randmeren en Eem. De resultaten hiervan stellen ons in staat een stevige adviesrol in te nemen bij de meerlaagsveiligheidsbenadering, bij calamiteiten en calamiteitoeffeningen en bij ruimtelijke ontwikkelingen. Ook helpen de resultaten ons om te beoordelen welke toekomstige maatregelen nodig zijn bij wateroverlast en droogte.

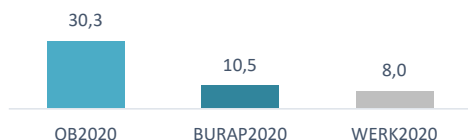
Integraal riviersysteem

Wij zijn nauw betrokken geweest bij het programma Integraal Riviermanagement (IRM), de programmatische Aanpak Grote Wateren en het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT). Als we het riviersysteem integraal beschouwen, liggen er potentiële kansen voor een gebiedsgerichte aanpak, waarbij we onze opgave koppelen met andere opgaven in het riviergebied. Het gebiedsproces Hoenwaard willen we als voorbeeld gebruiken voor deze aanpak.

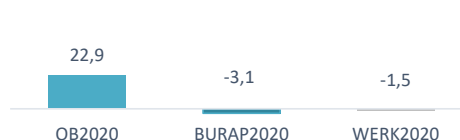
3.1.4 Wat heeft het gekost?

Investerings 2020 (exclusief werken voor derden)

BRUTO JAARSCHIJF 2020 (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

NETTO JAARSCHIJF 2020 (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

Bruto investeringen

De gerealiseerde bruto investeringen, jaarschijf 2020, bedragen € 8,0 miljoen. Dat is € 2,5 miljoen minder dan de gewijzigde begroting bij de BURAP. De realisatie ten opzichte van de BURAP komt daarmee uit op 76,2%.

In de onderstaande tabel worden de grootste verschillen (afwijking jaarschijf), in € miljoenen, ten opzichte van de jaarschijf uit de gewijzigde begroting (BURAP) weergegeven. Hierbij is ook de oorzaak van de afwijking weergegeven. In de kolom 'Totaal raming BURAP' is de totale bruto raming bij de BURAP van het project opgenomen. In de 'Bruto jaarschijf 2020' staat de gewijzigde begrote investeringsuitgave voor het jaar 2020 uit de BURAP en in de kolom 'Afwijking Jaarschijf 2020' de afwijking bij deze jaarstukken van de begrote bruto jaarschijf uit de BURAP. Uit de tabel blijkt dat weliswaar minder op de bruto jaarschijf wordt uitgegeven, maar dat dit in de meeste gevallen geen gevolgen heeft voor de verwachte oplevering.

Project	Totaal raming BURAP	Totaal uitgave t/m 2020	BURAP jaarschijf 2020	Afwijking jaarschijf 2020	Begrote oplevering BURAP	Prognose oplevering	OORZAAK
Verbetering waterkering 5e & 6e pand Apeldoorns Kanaal	21,2	5,7	2,1	-0,4	28-03-23	31-12-22	MM/VT
Dijkverbetering Zuidelijke Randmeren en Eem (VZR)	83,6	83,8	1,3	-0,6	31-12-21	opgeleverd	MM/VT
Grebbe dijk	86,0	7,7	1,2	0,5	31-12-25	31-03-25	MM/VT
Thermisch gereinigde grond Westdijk	32,3	6,5	4,8	-2,1	15-10-21	10-01-22	VT
Noordelijke Randmeerdijk	9,2	3,8	0,9	0,1	29-09-22	29-09-22	MM

Verbetering waterkering 5e en 6e pand Apeldoorns Kanaal

-/- € 0,4

De alliantie heeft meer tijd nodig dan gepland om het proces op te starten. De maatregelen als gevolg van de coronacrisis hebben de interactie met aanwonenden en belanghebbenden beperkt. Dit heeft vooral gevolgen voor de planning van maatregelen op perceel niveau en de grondverwerving. Daardoor komen een aantal uitgaven iets later dan geprognosticeerd tijdens de BURAP.

Dijkverbetering Veiligheid Zuidelijke Randmeren en Eem

-/- € 0,6

Dit project is opgeleverd. Enkele verplichtingen vanuit 2019 zijn doorgezet naar 2020, omdat de (administratieve) afronding van samenwerkingsovereenkomsten en overige overeenkomsten met derden later zijn afgerond. Tegenover deze doorgeschoven kosten uit 2019 staan lagere uitgaven omdat lopende compensatie- en schadevergoedingen gunstiger zijn uitgevallen. Per saldo een voordeel van € 0,6 miljoen.

Grebbedijk Nederrijn

€ 0,5

Het opstarten van de planuitwerking heeft meer tijd gekost dan vooraf voorzien, mede door een beperkte bezetting en werken op afstand. We hebben daartegenover een aantal onderzoeken en adviesdiensten ten behoeve van de voorbereiding van de planuitwerking en de aanbesteding naar voren gehaald.

Thermisch gereinigde grond Westdijk

-/- € 2,1

De werkzaamheden zijn wel conform planning in 2020 uitgevoerd. De TGG wordt in 2021 geheel verwijderd, zodat we begin 2022 de oplevering verwachten. De uitgaven zijn lager dan aanvankelijk geprognoseerd, doordat een betalingstermijn van de opdrachtnemer over de jaargrens is doorgeschoven naar 2021. We hebben de gerapporteerde bevoorschotting van € 9,6 miljoen voor het project TGG Westdijk volledig ontvangen in 2020.

Netto investeringen

De netto investeringen van de jaarschijf 2020 zijn € 1,6 miljoen hoger dan vermeld in de BURAP.

Dit is veroorzaakt door:

- € 2,5 miljoen lagere bruto investeringen (zie vorige paragraaf);
- € 4,1 miljoen lagere subsidieontvangsten dan begroot in de BURAP.

De lagere subsidieontvangsten worden vooral veroorzaakt door lagere subsidies in 2020 voor de dijkverbetering Zuidelijke Randmeren en Eem. De finale afrekening wordt in 2021/2022 verwacht. De eigen bijdrage van het waterschap voor de dijkverbetering Zuidelijke Randmeren en Eem komt op basis van de huidige inzichten uit op circa € 1,5 miljoen.

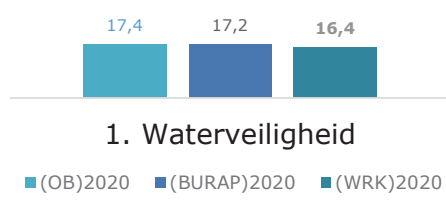
Investerings werken voor derden (Ruimte voor de Rivier)

Ruimte voor de Rivier project Hoogwatergeul Veessen Wapenveld

Het project dijkversterking Veessen-Wapenveld kan worden afgesloten. Het Ruimte voor de Rivierproject is binnen het beschikbare krediet gerealiseerd. Het licht voordelige resultaat van € 0,1 miljoen dat we hebben gemeld in de BURAP, is uiteindelijk niet gerealiseerd. In de planvoorbereidingsfase zijn meer apparaatskosten gemaakt dan we hadden voorzien. Met de Programmadirectie Ruimte voor de Rivier (PDR) hebben we destijds afgesproken dat we dit tekort meenemen naar de uitvoering. Door het treffen van maatregelen hebben we een groot deel van de uitgaven binnen de perken weten te houden. We moeten echter constateren dat dit niet geheel is gelukt, zodat we het voordelig resultaat dat we eerder hebben gemeld niet kunnen waarmaken. Positief is wel dat het project binnen het beschikbare krediet is uitgevoerd.

Exploitatie 2020

NETTO KOSTEN X € 1 MILJOEN

1. Waterveiligheid

De netto kosten (WRK2020) van het programma Veiligheid zijn ten opzichte van de begroting na wijzigingen (BURAP2020) € 0,8 miljoen (4,7%) lager uitgevallen.

De belangrijkste afwijkingen, in miljoenen €, ten opzichte van de begroting na wijzigingen (BURAP) waren:

Lagere onderhoudskosten waterkeringen **€ 0,4 (V)**

De onderhoudskosten voor waterkeringen zijn met name lager uitgevallen door:

- minder ontwikkelbeheer Veessen-Wapenveld. Deels doorschuif naar 2021 en deels goedkopere maaimethode en geen stort maaisel eerste maaironde;
- het maaien van de Eemdijk is minder uitbesteed en meer in eigen beheer uitgevoerd;
- het plaatsen van nieuwe dijkpalen verliep volgens schema met meevallende kosten;
- het snoeien van bomen Meentweg, langs de Wakkerendijk is als gevolg van een opgebroken weg voor de helft uitgevoerd.

De totale onderhoudskosten voor waterkeringen bedroegen in 2020 € 1,3 miljoen.

Meer personeelslasten **€ 0,2 (N)**

Per saldo meer uren op dit programma. Er zijn met name meer uren dan geraamd besteed aan de veiligheidstoetsing van waterkeringen. De totale personeelskosten op dit programma bedroegen in 2020 € 3,4 miljoen.

Meer subsidiabele uren projecten **€ 0,5 (V)**

Onder andere als gevolg van meer uren op het project Grebbedijk o.a. door het inlopen van achterstanden uit 2019. De totale op investeringsprojecten geactiveerde uren bedroegen in 2020 € 1,9 miljoen.

Lager resultaat Ruimte voor de Rivierproject Veessen-Wapenveld **€ 0,1 (N)**

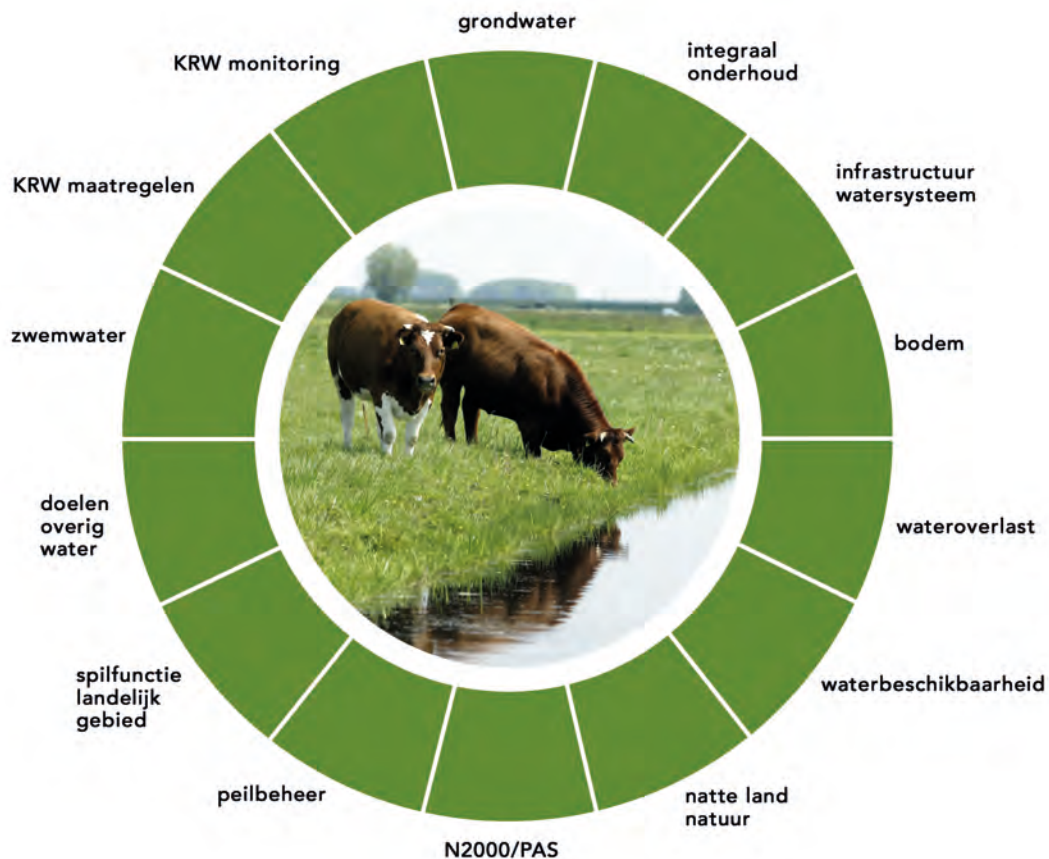
Het licht positieve resultaat dat wij bij de BURAP hadden verwacht, is bij het afsluiten van het Ruimte voor de Rivierproject Veessen-Wapenveld niet gerealiseerd.

Overige afwijkingen, per saldo **€ 0,2 (V)**

Deze betreffen overige kleinere over- en onderschrijdingen van het budget.

3.2 Programma 2 - Watersysteem landelijk gebied

3.2.1 Totaalbeeld voortgang hoofddoelen watersysteem landelijk gebied

3.2.2 Het jaar 2020 samengevat

Het programma is nog steeds op koers om eind 2021 alle WBP-doelen te behalen. We hebben onze werkwijze, met digitale gebiedstafels en veldbezoek op gepaste afstand adequaat aangepast, waardoor ondanks de beperkende maatregelen veel werk doorgang kon vinden. De realisatie van onze projecten ligt, behoudens enkele uitzonderingen, op schema.

In 2020 is gestart met de programmatische aanpak van de klimaatverandering (KACTUS= Klimaat Adaptieve Concepten & Toekomstbestendige Uitvoering Strategie) en hebben we maatregelen voor het vasthouden van water gerealiseerd. Ook grondeigenaren passen klimaatmaatregelen toe. De regeling Watersparen heeft hen daarbij gestimuleerd.

Met de nieuwe bestekken in het watersysteemonderhoud hebben we een belangrijke stap gezet op het gebied van biodiversiteit, klimaat en circulariteit.

We hebben onze opgave verbonden aan grote maatschappelijke opgaven zoals natuurherstel als één van de belangrijke oplossingen voor de stikstofproblematiek en de landbouwtransitie.

3.2.3 Wat hebben we in 2020 gedaan?

Projecten in uitvoering

Rondom Twello zijn we begonnen met de uitvoering van het KRW project Fliert en het project Optimalisatie Watersysteem Twello. Deze projecten dragen bij aan een robuust en natuurlijk watersysteem dat flexibel in kan spelen op extreme omstandigheden.

Voor het gemaal Terwolde is gekozen voor een gefaseerde aanpak, waarbij we snel aan de slag kunnen met de revisie en beperkte uitbreiding van het gemaal. Eveneens sluiten we daarbij aan op de brede gebiedsopgave. De vernieuwing van gemaal de Wenden loopt volgens planning.

Bij de Grift heeft het projectteam snel geschakeld op de verhoogde risico's in de kering die beverholen hadden veroorzaakt. Het project is desondanks volgens planning gegund.

Het gebiedsproces WaardeVol Brummen heeft een gedragen schetsontwerp opgeleverd. In het stroomgebied van de Voorsterbeek is de verbinding gelegd tussen diverse gebiedsontwikkelingen. Met het KRW project dat we hebben voorbereid zetten we een eerste stap naar een meer klimaat-robuuste inrichting.

Projecten door corona vertraagd

Als gevolg van de coronamaatregelen is het gebiedsproces rondom Nijkerkerveen vertraagd en zal in 2021 opgepakt worden. Het project Bloemkampen waar wij samenwerkingspartner zijn is vertraagd omdat de keukentafelgesprekken niet mogelijk waren. Er wordt gezocht naar digitale oplossingen. De bodemcursussen in de Regio Foodvalley hebben we moeten uitstellen naar 2021. De vertraging in gebiedsprocessen heeft in een aantal gevallen juist gezorgd voor mogelijke versnelling in uitvoeringsprojecten door vrijgekomen capaciteit anders in te zetten.

Meebewegen en kansen pakken

Met een "sprintweek droogte" is interne verbinding gelegd tussen verschillende beleidsvelden. Dit heeft focus en samenhang gegeven. De sprintweek heeft de basis gelegd voor de programmatische aanpak KACTUS (Klimaat Adaptatie Concepten – Toekomstgerichte Uitvoering Strategie).

In de zomer hebben we invulling gegeven aan de behoefte om actief met het gebied op zoek te gaan naar kansen om water te sparen. Met behulp van de regeling Watersparen hebben we dit opgepakt. Ondanks de beperkingen om mensen te bezoeken en de korte termijn hebben grondeigenaren veel initiatieven ontplooid om water vast te houden. In 2021 evalueren we de regeling Watersparen, maar op basis van de eerste resultaten lijkt deze regeling effectief en ook procedureel goed werkbaar.

Het is duidelijk geworden dat er op de Veluwe een grote opgave ligt tot reductie van de emissie van stikstof en natuurherstel. Voor natuurherstel is ook hydrologisch herstel in, maar ook rondom, de natuurgebieden essentieel. Daarom verbinden we onze opgave op het gebied van bijvoorbeeld klimaatadaptatie en biodiversiteit aan de opgave om te komen tot natuurherstel en natuurinclusieve landbouw. Op deze wijze verwachten wij tevens een impuls te kunnen geven aan de realisatie van de BOVI2050. Door deelname aan de Topconsortia voor Kennis en Innovatie "Grow with the flow", "KLIMAP" en "Digital Twin" bouwen we samen met diverse kennisinstituten, overheden en bedrijfsleven aan inzicht in ons grond- en watersysteem.

Met diverse gemeenten werken we samen aan grondwatermodellen voor de uitvoering. Deze samenwerkingen zijn waardevol en noodzakelijk. Ze brengen echter ook afhankelijkheden met zich mee, waardoor zaken soms meer tijd vragen.

Binnen de blauwe sleutelgebieden Voorsterbeek en Grift zijn kwartiermakers aangesteld om een start te maken met de gebiedsgerichte aanpak. Dit overwegen we ook voor de Gelderse vallei, waar we nu al in het kader van de Regiodeal Foodvalley werken aan het bevorderen van de bodem en zijn de eerste pilots opgestart. Deze ontwikkelingen nemen we mee in de lopende gesprekken over een nieuwe samenwerkingsovereenkomst met de provincie Gelderland.

Doelgericht beheer

De sleutel tot het behalen van de beleidsdoelen is een passend beheer. Er zijn nieuwe bestekken opgesteld waarbij onderwerpen als klimaat, biodiversiteit, circulariteit en energie mede onderscheidend zijn geweest bij de gunning. Het maai-beheer verandert in deze nieuwe bestekken naar risico-gestuurd met een grote variatie in maaimethoden. Dit heeft een positief effect op de biodiversiteit in ons watersysteem. De aannemers zijn uitgedaagd om zelf op zoek te gaan naar het lokaal benutten van maaisel als bodemverbeteraar in de landbouw. Hierdoor is aanzienlijk meer vrijkomend maaisel uit onder meer KRW waterlichamen nuttig toegepast dan in voorgaande jaren.

De al ingezette lijn rondom peilbeheer is ook dit jaar weer verder doorgezet. Om de droogteschade te beperken zijn, daar waar mogelijk en in afstemming met het gebied, de stuwen boven maximaal peil ingesteld.

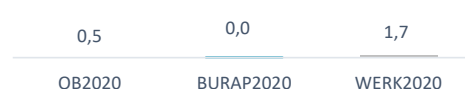
3.2.4 Wat heeft het gekost?

Investerings 2020

BRUTO JAARSCHIJF 2020 (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

NETTO JAARSCHIJF 2020 (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

Bruto investeringen

De gerealiseerde bruto investeringen, jaarschijf 2020, bedragen € 8,0 miljoen. Dat is € 1,3 miljoen meer dan de gewijzigde begroting bij de BURAP. De realisatie ten opzichte van de BURAP komt daarmee uit op 119,4%.

In de onderstaande tabel worden de grootste verschillen (afwijking jaarschijf), in € miljoenen, ten opzichte van de jaarschijf uit de gewijzigde begroting (BURAP) weergegeven. Hierbij is ook de oorzaak van de afwijking weergegeven.

Project	Totaal raming BURAP	Totaal uitgave t/m 2020	BURAP jaarschijf 2020	Afwijking jaarschijf 2020	Begrote oplevering BURAP	Prognose oplevering	OORZAAK
KRW Weteringen Eemland	1,3	1,2	0,4	0,5	31/12/20	18/12/20	MM/VT
KRW Valleikanaal Binnenveld	4,7	5,1	0,6	0,4	30/09/20	03/12/20	MM/VT
Renovatie stuw Roode Haan	1,0	0,0	0,3	-0,3	01/04/19	30/06/21	HK
Renovatie Gemaal De Wenden	4,3	1,6	1,0	0,5	07/01/22	07/01/22	VT
Kunstwerken Oost 2019-2020	0,8	0,6	0,2	0,3	01/12/22	01/12/22	VT
Calamiteit Zijdwetering De Klomp	-	0,2	-	0,2	28/07/20	21/12/20	VT

KRW Weteringen Eemland **€ 0,5**

Een andere werkwijze heeft geleid tot sneller en goedkoper werken. Een groter deel van de werkzaamheden konden daardoor in 2020 uitgevoerd worden.

KRW Valleikanaal Binnenveld **€ 0,4**

Het werk is in 2020 opgeleverd. Aangetroffen verontreinigde grond is gesaneerd en de eindafrekening heeft plaatsgevonden op basis van de grondbalans.

Renovatie stuw Roode Haan **-/- € 0,3**

Het bouwteam heeft het definitief ontwerp heroverwogen ter optimalisatie voor beleidspeerpunten duurzaamheid, circulair bouwen en meenemen van de omgeving. Deze benadering geeft verschuiving van de uitgaven naar 2021.

Renovatie Gemaal De Wenden **€ 0,5**

Verwachte risico op vertraging vanwege de coronamaatregelen is niet opgetreden, waardoor extra termijnen uitbetaald zijn in 2020.

Kunstwerken Oost 2019 - 2020 **€ 0,3**

Vertraging in omgevingsprocessen bij andere projecten vanwege de coronamaatregelen heeft ruimte gegeven om dit uitvoeringsproject te versnellen.

Calamiteit Zijdewetering – De Klomp **€ 0,2**

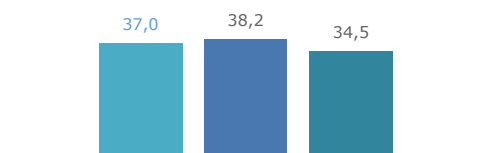
Calamiteit aan oevers vereiste deze onvoorziene ingreep.

Netto investeringen

De netto investeringskosten zijn € 1,7 miljoen hoger dan de BURAP. Dit is het gevolg van de hogere bruto investeringsuitgaven. De geprognosticeerde subsidie van € 6,3 miljoen, waarvan het project KRW Valleikanaal Binnenveld, € 4,9 miljoen de grootste is, is volledig gedeclareerd.

Exploitatie 2020

NETTO KOSTEN X € 1 MILJOEN

2. Watersysteem landelijk gebied

■ (OB)2020 ■ (BURAP)2020 ■ (WRK)2020

De netto kosten van het programma Watersysteem zijn € 3,7 miljoen (9,7%) lager uitgevallen dan de gewijzigde begroting van de BURAP.

De belangrijkste afwijkingen, in miljoenen €, ten opzichte van de gewijzigde begroting (BURAP) zijn:

Vrijval voorziening baggeren en herinrichten 6. pand Apeldoorns Kanaal € 1,1 (V)

Omdat de ambitie om het Apeldoorns kanaal bevaarbaar te maken is komen te vervallen en de mate van verontreiniging minder is dan eerder werd gedacht, is de urgentie van een aantal maatregelen veranderd. Hierdoor wordt voor een deel van de voorziening binnen de planperiode geen uitgaven verwacht, wat overigens niet wil zeggen dat deze maatregelen niet alsnog later in de tijd zullen worden uitgevoerd.

Lagere bijdragen regeling Watersparen € 0,3 (V)

Op 8 juli 2020 heeft het algemeen bestuur van Waterschap Vallei en Veluwe een bedrag van € 0,4 miljoen ter beschikking gesteld aan grondeigenaren voor het nemen van maatregelen tegen verdroging, maatregelen die het vasthouden van water bevorderen en maatregelen die water toevoegen aan de grondwatervoorraad. Hoewel in 2020 nog niet het volledig beschikbare budget is uitgegeven, groeit het enthousiasme en komt de regeling steeds meer onder de aandacht. Daarom wordt de regeling Watersparen verlengd tot in 2021.

Lagere onderhoudskosten, per saldo € 0,2 (V)

De lagere onderhoudskosten zijn vooral veroorzaakt door:

- € 0,3 miljoen lagere onderhoudskosten stuwen en gemalen onder andere als gevolg van:
 - minder keuringen en inspecties en minder vervanging van stuwkleppen;
 - minder draaiuren van roosters door droogte waardoor minder onderhoud;
 - naar 2021 doorgeschoven onderhoud waaronder de revisie van de harkkroosreiniger op de Westdijk en de deuren van de Arkersluis Nijkerk;
- € 0,2 miljoen minder maaionderhoud door risico gestuurd maaionderhoud. Door minder maaisel te verwijderen wordt de biodiversiteit gestimuleerd en wordt de waterafvoer geremd
- € 0,1 miljoen per saldo lagere baggerkosten onder andere als gevolg van:
 - lagere jaarlijkse betaling aan de provincie Utrecht voor het baggeren van de Eem;
 - doorschuiven van het baggeren Leusden Oost naar 2021 in verband met PFAS;
 - benutten van de kans om een aantal A-wateren versneld in profiel te brengen door mee te liften met baggerwerk door de gemeente Bunschoten;
 - baggeren Apeldoorns kanaal ter hoogte van de oude beek Loenen om te voorkomen dat de ondiepte het ingelaten water uit de IJssel stremt;
 - meerkosten baggeren Elburg door de aanwezigheid van PFAS en aanpassing van het profiel om het varend maaibeheer te bevorderen;
- € 0,4 miljoen hogere kosten doordat veel meer maaisel dat vrijkomt bij onderhoud van watergangen (KRW-, HEN en SED water) is afgezet naar de landbouw in "de Kleine Kringloop". Hiermee wordt op termijn het organische stof gehalte van percelen verhoogd waardoor ze beter water vasthouden.

De totale onderhoudskosten voor dit programma bedragen € 8,9 miljoen.

Minder personeelslasten op dit programma € 1,7 (V)

De lagere personeelslasten op dit programma worden verklaard door:

- € 1,0 miljoen, per saldo, minder uren besteed dan begroot. Er zijn met name minder uren dan geraamd besteed aan investeringen in waterlopen, thema en gebiedsgerichte plannen en monitoring waterkwaliteit. Hiertegenover staat dat meer uren dan geraamd zijn besteed aan plannen van derden. Daarnaast zijn meer uren ingezet op het programma Wonen en Zuiveren en het programma Waterveiligheid;

- € 0,7 miljoen lagere kosten overhead. De werkelijke overheadkosten zijn lager dan oorspronkelijk geraamd in het uurtarief. Dit is vooral veroorzaakt door, met name als gevolg van corona, lagere bedrijfsvoeringskosten w.o. huisvesting en facilitair, opleidingskosten en lagere uitgaven voor strategische personeelsplanning SPP.

De totale personeelslasten op dit programma bedragen in 2020 € 14,7 miljoen.

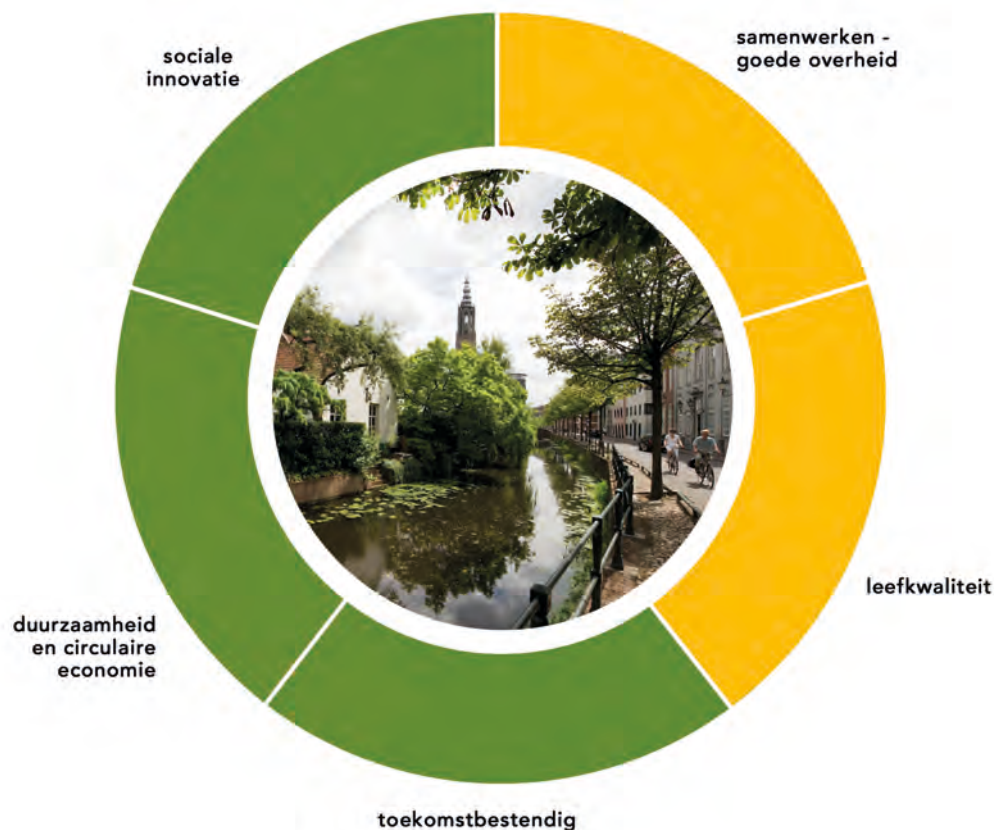
Overige afwijkingen, per saldo

€ 0,4 (V)

Deze betreffen overige kleinere over- en onderschrijdingen van het budget.

3.3 Programma 3 - Wonen en Zuiveren

3.3.1 Totaalbeeld voortgang hoofddoelen wonen

3.3.2 Het jaar 2020 samengevat voor het programmadeel wonen

In 2020 hebben we in de samenwerking met de gemeenten en werkregio's diverse ontwikkelingen gerealiseerd. Zo is het Regionale Adaptatie Plan (RAP) gereed gekomen en is een klimaatopgeorganiseerd. Het algemeen bestuur heeft De Centrumregeling Meten en Monitoren Afvalwaterketen en Grondwater Vallei en Veluwe aangenomen, waarbij 21 gemeenten willen aanhaken. De voorbereidingen zijn getroffen om in 2021 te kunnen starten met het Uitvoeringsteam. In de werkregio Oost Veluwe hebben we een nieuwe samenwerkingsovereenkomst (SOK) ondertekend.

Het vergroten van de leefbaarheid door de initiatieven van derden heeft helaas vertraging opgelopen. Het aantal ingediende initiatieven is dit jaar teruggelopen, waarschijnlijk als gevolg van de coronacrisis en de introductie van onze 'Regeling stimuleringsbijdrage stedelijk gebied 2020'. Het budget van de regeling is hierdoor slechts voor circa 40% benut, maar eind 2020 nam het aantal aanvragen wel toe.

Door de coronacrisis is de SWIB (Stedelijk Water in Beeld) analyse met een vertraging uitgevoerd. Er werden minder subsidie aanvragen gedaan, de ecoscans en realisatie van de SWIB maatregelen liepen vertraging op door de beperkende maatregelen in de lockdown. Hierdoor is het niet gelukt de resultaten van de SWIB analyse mee te nemen in de baggerwerkzaamheden in stedelijk gebied.

3.3.3 Wat hebben we in 2020 gedaan in het programmadeel wonen?

Bestaand waterschapswerk

Het bestaande waterschapswerk van het programma is in 2020 goed doorgelopen. Ondanks de coronacrisis zijn de bestaande relaties behouden en de lopende projecten verder ontwikkeld. Er zijn verschillende werkzaamheden in de stad afgerond zoals Beek in de wijk Kerschoten bij het winkelcentrum en De Grift in Apeldoorn. Door de coronacrisis is de realisatie van de Ugchelse Beken vertraagd.

Ontwikkelingen

In 2020 is het programma Wonen en Zuiveren volop in ontwikkeling geweest. We hebben volop ingezet op het professionaliseren en het profileren van het programma zelf. Dit naast alle lopende projecten zoals het verzorgen van klimaatlessen, het realiseren van de Klimaatstraat in Apeldoorn en het verminderen van hitte stress. Naast de programma ontwikkelingen hebben we in 2020 ook gewerkt aan inhoudelijke ontwikkelingen van het programma, zoals een betere borging van het SWIB proces. In het SWIB proces willen we meeliftkansen in stedelijk gebied benutten om het watersysteem beter en natuurlijker in te richten. In 2014 zijn we hiermee gestart en we hebben sindsdien bijna alle 36 gemeenten doorlopen.

Nieuwe uitdagingen

Samen met de organisatie Bouwstenen voor Sociaal hebben we een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden om via het maatschappelijk vastgoed een bijdrage te leveren aan klimaatadaptatie. Op basis daarvan hebben we een informatieve notitie opgesteld voor gemeenten. Ook hebben we samen een informatief filmpje ontwikkeld en een webinar gegeven aan vastgoedmanagers van gemeenten over klimaatadaptatie.

Vergroten leefbaarheid

In 2020 hebben we volop gewerkt aan het vergroten van de leefbaarheid in het bebouwde gebied. Een voorbeeld daarvan is project Grift binnenstad van het Apeldoorns waterplan.

Door de invoering van de regeling stimuleringsbijdrage stedelijk gebied begin 2020, met strakkere voorwaarden ten aanzien van onze bijdrage aan initiatieven van derden, en de coronacrisis hebben we helaas wel een terugloop in het aantal subsidie aanvragen waargenomen. Hierdoor is een groot deel van het budget niet uitgegeven, en is er in 2020 niet ten volle bijgedragen aan het vergroten van de leefbaarheid. Eind 2020 zagen de subsidie aanvragen voor 2021 stijgen. Dat geeft ons goede hoop op herstel in 2021.

Naast de stimuleringsbijdrage hebben we in 2020 samengewerkt met gemeentes in diverse projecten om een waterinclusieve omgeving tot stand te brengen. We hebben advies uitgebracht over wateroverlast, hittestress, biodiversiteit en waterbewustzijn.

De coronacrisis heeft het opstellen van een herijkte systematiek van het beheer en onderhoud in stedelijk gebied vertraagd. We hebben de gemeenten onvoldoende kunnen meenemen, zodat we geen vervolgstappen hebben uitgevoerd. In 2021 pakken we dit weer op en plannen we ook weer ecoscansessies in met de gemeenten.

Duurzaamheid en energie

In 2020 zijn er zeven kunstwerken gerestaureerd. Dit is uitgevoerd door het gebruik van duurzame materialen.

In Apeldoorn werken we samen met de gemeente en woningcorporaties aan het aardgasvrij maken van de wijk Kerschoten. De bedoeling is een warmtenet te realiseren, waarbij effluent van de rwzi Apeldoorn de belangrijkste duurzame warmtebron is. Voor dit project is een subsidie van € 7,5 miljoen toegekend in het kader van het nationale programma "Proeftuinen Aardgasvrije Wijken".

In Amersfoort zijn we samen met de gemeente en het lokale energiebedrijf gestart met een verkenning om ook daar het effluent als duurzame bron voor het warmtenet in te zetten.

In Harderwijk zijn vergevorderde plannen om de nieuwe woonwijk Waterfront te verwarmen met warmte uit het effluent van de rwzi. We werken samen met de gemeente Harderwijk aan de voorbereidingen van de realisatie van drie windturbines, waarvan er mogelijk één op het terrein van de rwzi geplaatst wordt. Samen met de zonnepanelen die in het voorjaar 2021 worden aangelegd transformeert de rwzi Harderwijk in een heuse energie-hub. Dit past volledig in de koers van onze BOVI.

Het dagelijks bestuur heeft de concept-RESsen (Regionale Energie Strategieën) van de zeven regio's waarbij we als waterschap betrokken zijn, volgens planning vastgesteld. Momenteel werken we samen met de partners in de regio's aan de definitieve RES 1.0. De planning is dat de definitieve RES'en 1.0 in juni 2021 ter besluitvorming worden aangeboden.

Samenwerken

RAP

In 2020 is het Regionaal Adaptatie plan (RAP) gereed gekomen en vastgesteld door de betrokken colleges. Diverse communicatie momenten hebben dit proces ondersteund en we hebben het RAP in de verschillende bestuurlijke gremia vastgesteld. Tot slot heeft er op 4 december 2020 een succesvolle digitale Klimaatop plaatsgevonden, waarbij onder andere deltacommissaris Peter Glas aanwezig was.

Platform Water Vallei en Eem

De werving van de programma manager voor het Platform Water Vallei en Eem is succesvol afgerond. Daarnaast werken we aan een tweetal projecten. Dat zijn de meerlaagse veiligheid borgen in beleidsplannen en het ontwikkelen van nieuwe beleidsregels voor de omgang met huishoudelijk afvalwater in het buitengebied.

Noord Veluwe

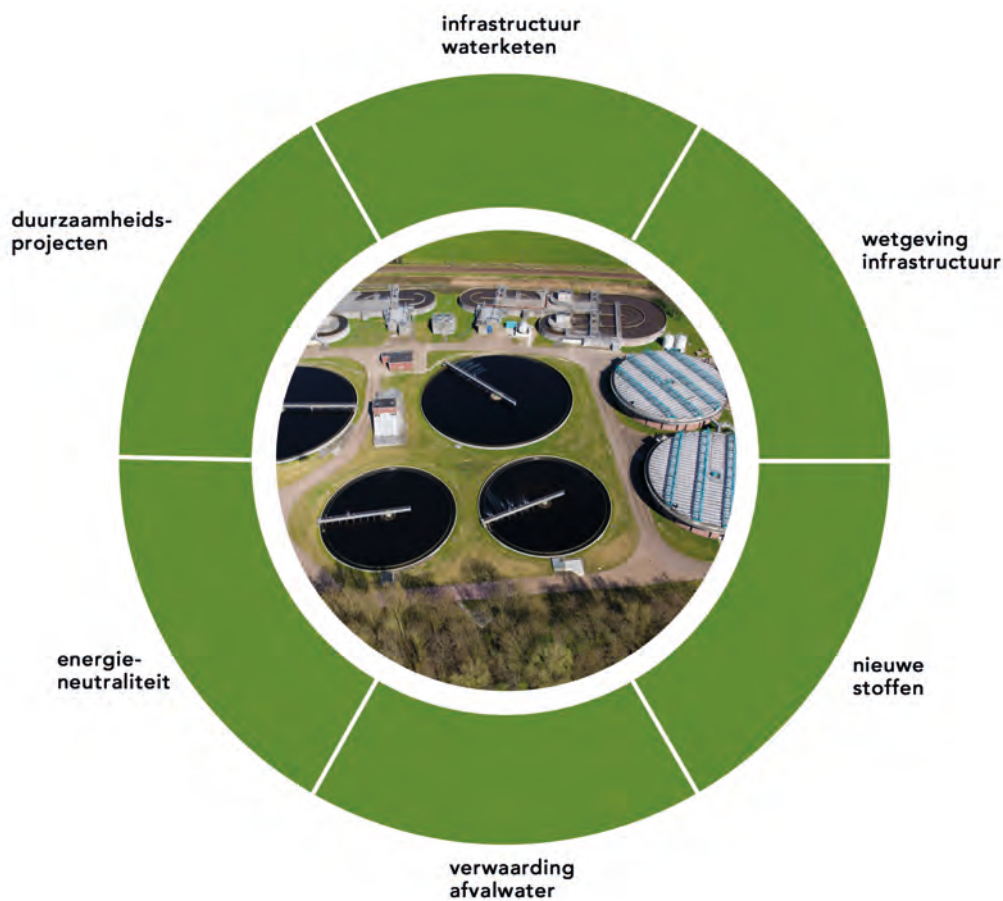
Ondanks de coronacrisis is er afgelopen jaar veel voortgang geboekt in de samenwerking Noord Veluwe. Door de samenwerking met Veluwe Duurzaam hebben we de communicatie verbeterd en eenduidiger gemaakt. Gezamenlijk werkt de regio aan de instrumentenmix en aan een regeling voor stimulering van klimaatregelen op de Noord Veluwe. Om de bewustwording van klimaatverandering te stimuleren zetten we de samenwerking met Loket Veluwe Duurzaam door.

Op het thema Ruimtelijke adaptatie zijn stresstesten en risicodialogen uitgevoerd. Ook wordt er samen met de GGD een hitteplan opgesteld. De opgedane kennis delen we met de manifestpartners waarin Noord Veluwe deelneemt. Tot slot is er een verdiepende stresstest uitgevoerd voor de kring WHEP (Waterschap, Harderwijk, Ermelo en Putten), en de kring WHOEN (Waterschap, Hattem, Oldebroek, Elburg en Nunspeet) is gestart met een gezamenlijk afvalwaterketenplan.

Oost Veluwe

We hebben een nieuwe samenwerkingsovereenkomst (SOK) die alle partijen eind 2020 hebben vastgesteld. Nieuw is dat de provincie Gelderland mede ondertekenaar is van de nieuwe SOK en ook bijdraagt in de kosten. Verder hebben we een concept-werkplan gemaakt voor de komende twee jaar waarin de gezamenlijke activiteiten en projecten staan. Momenteel wordt het werkplan verder uitgewerkt en bepalen we wie wat gaat doen en hoe de activiteiten willen bekostigen.

3.3.4 Totaalbeeld voortgang hoofddoelen zuiveren

3.3.5 Het jaar 2020 samengevat voor het programmadeel zuiveren

We hebben de projecten, ondanks de coronacrisis, volgens planning uitgevoerd. In tegenstelling tot 2019 hebben we daarmee de oorspronkelijke investeringsbegroting voor dit programma voor bijna 100% gerealiseerd. Enkele in het oog springende projecten zijn:

- de plaatsing van zonnepanelen op 9 van de 13 locaties;
- de afdekkingen op de voorbezinktanks van de rwzi Ede;
- de invoering van SCADA op rwzi Elburg.

Er is een start gemaakt met de aanbesteding van de duurzame afzet van zuiveringsslib vanaf 1 november 2022.

We hebben de zuiveringsprestaties behaald en de rwzi's zijn (op een enkele uitzondering na) binnen de vergunningseisen gebleven. Door onvoorzien onderhoud heeft deze inspanning in het beheer en onderhoud iets hogere kosten met zich meegebracht. Ook hebben we meer uitgegeven als gevolg van marktwerking, bijvoorbeeld voor chemicaliën.

De doelstelling om in 2025 energieneutraal te zijn hebben we in 2019 al gerealiseerd. En we hebben als derde waterschap in Nederland het CO₂-bewust certificaat ontvangen voor het behalen van niveau 3 op de CO₂-Prestatieladder.

Er zijn plannen gemaakt voor warmte uit effluent in Apeldoorn, Amersfoort en Harderwijk en voor windmolens in Harderwijk en Ede. In deze projecten werken we nauw samen met gemeentes, woningcorporaties, en andere belanghebbenden.

Voor de innovatieve en circulaire pilots Kaamera (Epe) en de cellulose pilot (Ede) zijn de installaties gebouwd en getest. De circulaire rwzi Terwolde is succesvol aanbesteed. Voor de realisatie van de Waterfabriek in Wilp hebben we met de pilot aangetoond dat het concept van de Waterfabriek werkt.

3.3.6 Wat hebben we in 2020 gedaan in deelprogramma zuiveren?

Watercollectief

Natuurlijk ontwikkelen

In 2020 is een groter bedrag aan afkoppelbijdragen (€ 1,7 miljoen) verstrekt dan eerdere jaren. Dit is het gevolg van een verhoging van eenheidsprijzen voor afkoppelen, waardoor deze meer in lijn kwamen met landelijke kentallen. De omvang van het afgekoppelde oppervlak (42 hectare) is vergelijkbaar met eerdere jaren.

Grip op rioolvreemd water

Intern is een proces uitgewerkt om per zuiveringskring meer inzicht te krijgen in het volume en de afkomst van rioolvreemd water. Het datalab heeft een tool ontwikkeld waarmee de analyse van de omvang van rioolvreemd water per zuiveringskring zo veel mogelijk geautomatiseerd kan plaatsvinden. Op basis van dit inzicht gaan we in gesprek met gemeenten om samen te verkennen waar we doelmatige maatregelen kunnen nemen om het aandeel rioolvreemd water te reduceren. We hebben met enkele gemeenten de eerste gesprekken gevoerd om concrete maatregelen af te spreken.

Waterketen

Instandhouding zuiveringstechnische werken

Wij hebben gezorgd voor de instandhouding van onze zuiveringstechnische werken. Voorbeelden hiervan zijn de vervanging van gasmotoren in Amersfoort, schakelkasten in Woudenberg, afdekking voorbezinktanks in Ede, optimalisatie van het warmtesysteem Harderwijk, influentvijzels in Hattem en de SEA buffertank in Apeldoorn. Daarnaast zijn de rioolgemalen Hoevelaken, Vaassen, Twello en de transportleiding Vaassen-Apeldoorn (grotendeels) gerenoveerd.

Bij de prioritering van vervangingsinvesteringen werken we volgens de assetmanagementfilosofie. Dit betekent dat elk nieuw initiatief wordt gewaardeerd volgens het vastgestelde bedrijfswaarden-model. Onderdeel hiervan zijn inspecties van de diverse assets, zoals rioolgemalen en zuiveringsonderdelen. De basis hiervoor is het strategisch assetmanagementplan.

De zuiveringsprestaties zijn in 2020 behaald en de rwzi's zijn (op een enkele uitzondering na) binnen de vergunningseisen gebleven.

SCADA-systeem

De pilotlocatie rwzi Elburg en de daarbij behorende rioolgemalen zijn omgebouwd naar het nieuwe SCADA-systeem. De uitrol van pilot-locatie rwzi Nijkerk en de daar bij behorende rioolgemalen heeft drie maanden vertraging opgelopen door aanloopproblemen en kinderziektes.

Basiszuiveringsplannen

In 2020 is een herstart gemaakt met het opstellen van basiszuiveringsplannen (BZP). Doel van het BZP is enerzijds dat we inzicht krijgen in het huidige functioneren en toekomstige ontwikkelingen en anderzijds dat we onderbouwde en integraal afgewogen kunnen adviseren bij investeringsplannen en vervolgonderzoeken. Afgelopen jaar zijn BZP's opgesteld voor de rwzi's Harderwijk, Ede en Hattem.

Watertoekomst

Duurzame verwarming Nijkerk

Aangezien de gistingsinstallatie op de rwzi Nijkerk wordt uitgefaseerd, is in 2020 gekeken naar een alternatieve duurzame verwarmingsinstallatie voor het bedrijfsgebouw. De voorkeursvariant, te weten een elektrische CV met minimaal verbruik, is uitgewerkt tot voorontwerpniveau.

Pilot Duurzame brandstofketen Renkum

Op de rwzi Renkum zijn we samen met onze projectpartners gestart met de bouw van een vulstation voor biogaslevering aan bouwprojecten in de regio. Deze pilot is mede mogelijk door een bijdrage uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling van de Europese Unie. De bijdrage is in 2020 toegekend. Met de duurzame brandstofketen beogen we zowel op de rioolwaterzuivering als op de bouwplaats de uitstoot van kooldioxide (CO₂), stikstofoxiden (NOx) en fijnstof te reduceren.

Circulaire rwzi Terwolde

In 2020 is de circulaire rwzi Terwolde succesvol aanbesteed. Daarmee komt dit project in de volgende fase waarin we samen met de aannemerscombinatie in bouwteamverband een uitvoeringsontwerp uitwerken. Het bouwteam is uitgedaagd om circulariteit maximaal mee te nemen in dit ontwerp-proces. We liggen op koers om conform planning in 2023 de nieuwe rwzi in bedrijf te nemen. Het modulaire Verdygo concept en de energie-efficiënte Nereda technologie zijn de basis voor het ontwerp van deze circulaire rwzi.

Waterfabriek Wilp

De Waterfabriek wordt een 'alles-in-één-zuivering' waarin we met moderne technieken zoveel mogelijk grondstoffen aan het rioolwater onttrekken en circulair gaan inzetten. Het schone water van de Waterfabriek gaat de Twellose Beek voeden. In 2020 hebben we een pilot uitgevoerd en afgerond, waarbij uiteindelijk het Proof of Concept is aangetoond. Vervolgens hebben we een voorontwerp opgesteld dat heeft geresulteerd in een kostenraming. Hiermee is de basis voor het vervolgproces gelegd.

WOW

Voor het WOW-project is de milieuvergunning inmiddels verleend. De pyrolyse installatie op de rwzi Ede is nagenoeg gereed. De realisatie van de pyrolyse installatie door één van onze projectpartners heeft wat meer tijd gekost dan verwacht. Inmiddels hebben de betrokken partijen een memorandum of understanding getekend waarmee ze hun interesse aangeven in de biochar die binnenkort geproduceerd gaat worden in Ede.

Kaamera

De installatie heeft kleine hoeveelheden Kaamera geproduceerd, waarna we nog enkele optimalisaties hebben doorgevoerd. Eind vorig jaar heeft de stuurgroep Kaamera besloten tot de oprichting van de Kaamera Market Hub. We zetten nu vol in op afzet en het verkrijgen van een 'einde-afvalstof-fen-status'. De verwachting is dat de land- en tuinbouw de eerste afzetroute wordt voor de Kaamera uit Epe.

Medicijnresten

Het waterschap is betrokken bij diverse onderzoeksinspanningen voor medicijnresten-verwijdering. Hierbij gaat het o.a. om een onderzoek naar helofytenfilters voor medicijnrestenverwijdering op rwzi Bennekom in samenwerking met Wageningen Universiteit (WUR), een promotieonderzoek bij het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO) naar algentechnologie, het TKI-project (Topconsortium Kennis en Innovatie) CatchAmed over adsorptie in zandfilters, het Pharem filtratieonderzoek in de proefhal op de rwzi Apeldoorn, etc. De coronacrisis heeft de voorlichting aan artsen en apothekers in 2020 bemoeilijkt.

Duurzame Regio Zuid

In de uitvoeringsagenda Duurzame Regio Zuid pakken we diverse opgaven op, zoals KRW-eisen, energietransitie, reductie van broeikasgassen, grondstoffenwinning en assetmanagement. De opgaven zijn ondergebracht in circa 8 projecten die tussen 2020 en 2027/2028 gerealiseerd worden. De projecten bevinden zich in verschillende fases. Het projectteam stuurt op (BOVI) doelen, scope en planning van al deze projecten. We hebben de raakvlakken in beeld, risico's én kansen zijn inzichtelijk en we stellen de prioriteiten. Op deze manier hebben we de samenhang geborgd.

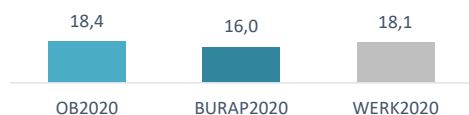
Slibstrategie

In 2020 is de aanbesteding voor slibeindverwerking opgestart. Vanuit circulariteitsambitie wil het waterschap het zuiveringsslib op lange termijn slib zoveel mogelijk verwaarden. Voor de korte en middellange termijn zijn duurzaamheid van de slibverwerking, naast continuïteit als belangrijke thema's benoemd. In een concurrentiegericht dialog met marktpartijen tasten we af hoe we de ambitie van het waterschap zo goed mogelijk kunnen invullen.

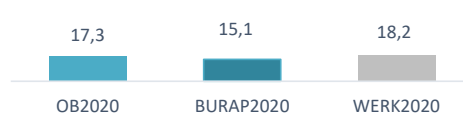
3.3.7 Wat heeft het gekost?

Investerings 2020

BRUTO JAARSCHIJF 2020 (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

NETTO JAARSCHIJF 2020 (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

Bruto investeringen

De gerealiseerde bruto investeringen, jaarschijf 2020, bedragen € 18,1 miljoen. Dat is € 2,1 miljoen meer dan de gewijzigde begroting bij de BURAP. De realisatie ten opzichte van de BURAP komt daarmee uit op 113,1%. Een klein deel hiervan € 0,8 miljoen betreft het sub programma Wonen.

In de onderstaande tabel worden de grootste verschillen (afwijking jaarschijf), in € miljoenen, ten opzichte van de jaarschijf uit de gewijzigde begroting (BURAP) weergegeven. Hierbij is ook de oorzaak van de afwijking weergegeven.

Project	Totaal raming BURAP	Totaal uitgave t/m 2020	BURAP jaarschijf 2020	Afwijking jaarschijf 2020	Begrote oplevering BURAP	Prognose oplevering	OOORZAAK
Het Apeldoornse waterplan (2005-2030)							
Waterplan Apeldoorn	8,8	-	0,6	-0,6	31-12-22	30-12-30	EX
Grift Binnenstad	0,1	0,5	-	0,5	31-12-19	31-03-21	EX
Kayersbeek Zuiderpark (AWP)	0,0	0,3	-	0,2	31-12-22	31-12-22	EX
Veranderprogramma Circulair en Energietransitie							
Warmtesysteem rwzi Harderwijk	1,0	1,0	0,3	0,5	16-11-20	16-11-20	EX/VT
Zonnepanelen op terreinen RWZI	7,2	3,9	2,3	0,3	30-06-21	28-01-22	EX/VT
Zuiveringsprojecten							
Afdekken voorbezinktanks RWZI Ede	3,0	2,7	1,6	1,1	01-01-21	27-10-20	VT/MM
Zandvang Harderwijk	5,0	0,1	0,7	-0,5	31-12-22	01-01-24	VT
ARBO-aanpassingen nood-en oogdouches	1,7	0,2	0,5	-0,4	29-10-21	29-10-21	VT
SCADA standaardisatie	7,5	2,2	1,4	0,4	29-12-23	29-12-23	VT
Transportleiding Vaassen-A'doorn (RWA) Vaassen-Epe (DWA)	1,5	1,3	0,0	1,3	02-02-21	02-02-21	VT

Onderdeel Wonen

Het Apeldoorns waterplan (2005-2030) € 0,1

Het waterschap begroot en raamt de uitgaven voor het Apeldoornse waterplan (2005-2030) op het hoofdproject (Waterplan Apeldoorn). De werkelijke uitgaven leggen we vast op de deelprojecten van het Apeldoornse waterplan. De gemeente Apeldoorn is de uitvoerende partij en bepaalt grotendeels het tempo en prioritering. Daarbij is de gemeente afhankelijk van de mogelijkheden in het stedelijk gebied. In de loop van het jaar prioriteert de gemeente de uitvoering van de deelprojecten, waarin het waterschap volgend is. In 2020 is het gelukt het deelproject Grift binnenstad te realiseren. Door de soepele uitvoering kon de gemeente het grootste deel van het project met de aannemer afrekenen. Een aantal deelbetalingen was voor 2021 gepland maar door de snellere uitvoering is ook de betaling versneld. Dit resulteert in een verhoging van de uitgaven voor 2020, waarbij het belangrijk is om te vermelden dat de uitvoering van dit deelproject Grift succesvol is verlopen.

Veranderprogramma Circulair en Energietransitie

Warmtesysteem rwzi Harderwijk € 0,5

De verwachte vertraging als gevolg van de coronacrisis is uitgebleven. Sterker nog, het project is, met inachtneming van de benodigde coronamaatregelen, zeer voorspoedig verlopen, waardoor we het gehele project in 2020 hebben afgerond en afgerekend met de aannemer.

Zonnepanelen op rwzi terreinen € 0,3

Op basis van actuele inzichten aan het begin van het jaar voorzagen we en versnelling van het plaatsen van zonnepanelen op de terreinen van de rwzi's. Een aantal deelbetalingen die gepland waren voor 2021, konden al in 2020 plaats vinden. We hadden verwacht, dat deze versnelling door de coronacrisis teniet zou worden gedaan. Hoewel coronamaatregelen effect hebben gehad op de levering van zonnepanelen uit Azië en op de werkelijk aansluiting van de zonnepanelen op de verschillende locaties, hebben we uiteindelijk toch nog een deel sneller kunnen realiseren.

Onderdeel Zuiveringen

Afdekken voorbezinktanks rwzi Ede € 1,1

In overleg met de aannemer en de afdeling Beheer en Onderhoud hebben we geprobeerd om zoveel mogelijk van de geplande activiteiten uit te voeren ondanks de coronamaatregelen. Dit heeft zo goed gewerkt, o.a. door het opgestelde werkplan van de aannemer, dat we het project versneld konden afronden. Daarnaast hebben we een deel van de geraamde risicogelden niet besteed.

Zandvang Harderwijk -/- € 0,5

De scope van het project is diverse malen aangepast. Lange tijd was onduidelijk of we ook een fijnzeefinstallatie moesten inpassen. Op basis van een uitgebreide analyse kiezen we hier op dit moment niet voor. Wel houden we er rekening mee dat een fijnzeef in de toekomst toegepast gaat worden. Ook hebben we de scope van het project nog eens goed tegen het licht gehouden en deze verder uitgebreid. Daardoor kunnen we een complete toekomstbestendige installatie op het gebied van functionaliteit, beheer- en onderhoud en veiligheid opleveren.

ARBO-aanpassingen nood- en oogdouches -/- € 0,4

Het gehele ontwerpproces tijdens de voorbereidingen heeft langer in beslag genomen dan vooraf was voorzien. De opleverdatum blijft echter staan.

SCADA standaardisatie**€ 0,4**

De verwachte vertraging als gevolg van de coronacrisis lijkt mee te vallen. Het project verloopt redelijk volgens planning. In verband met kinderziektes op één van de pilotlocaties is enige vertraging opgetreden. De verwachte opleverdatum van het project komt echter niet in gevaar.

Transportleiding Vaassen-Apeldoorn (RWA) Vaassen-Epe (DWA)**€ 1,3**

Dit project is zo voorspoedig verlopen dat de tweede (forse) termijn aan de aannemer alsnog in 2020 betaalbaar kon worden gesteld. Op enkele restpunten na heeft de aannemer het project volledig vóór het kerstreces afgerond.

Netto investeringen

De netto investeringen vallen € 3,1 miljoen hoger uit dan de gewijzigde begroting bij de BURAP.

Dit wordt veroorzaakt door:

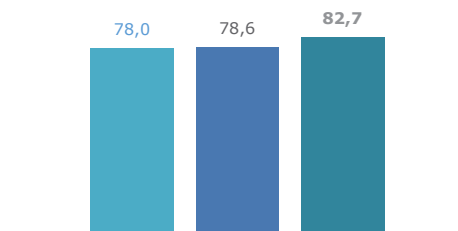
- € 2,1 miljoen hogere bruto investeringen (zie paragraaf hiervoor);
- € 1,0 miljoen lagere subsidieontvangsten, omdat de subsidievoorschotten voor de Waterfabriek Wilp en het project Kaamera extractie-installatie, al in 2019 zijn ontvangen.

Werken voor derden**Enkaleiding Ede/Afvoerleiding grondwater Ede-Wageningen**

Het project lag in 2020 stil in verband met de gerechtelijke procedure. De voorbereidingen lopen hiermee een vertraging op. Onlangs heeft de rechter in ons voordeel beslist. We verwachten de aanbesteding van het project in september 2021. Van het bruto krediet groot € 3,5 miljoen is tot en met 2020 € 0,4 miljoen uitgegeven.

Exploitatie 2020

NETTO KOSTEN X € 1 MILJOEN

3. Wonen en Zuiveren

■ (OB)2020 ■ (BURAP)2020 ■ (WRK)2020

De netto kosten van het programma Waterketen vallen € 4,1 miljoen (5,2%) hoger uit dan de begroting na wijzigingen (BURAP2020). De belangrijkste afwijkingen in € miljoen ten opzichte van gewijzigde begroting (BURAP) van dit programma zijn:

Voorziening oninbaar verstrekte leningen aan Bio Energiecentrale Harderwijk**€ 2,5 (N)**

Er is een bedrag van € 2,5 miljoen toegevoegd aan de voorziening voor oninbaarheid voor de verstrekte leningen aan de Bio Energiecentrale Harderwijk (BECH).

Hogere bijdragen ontvlechten waterstromen (Natuurlijk Ontwikkelen)**€ 0,2 (N)**

Er zijn minder bijdragen verstrekt voor afkoppelmaatregelen, maar meer voor klimaat-actieve stad projecten. Dit tezamen met een verhoging van eenheidsprijzen voor het afkoppelen van regenwater heeft geleid tot een hogere bijdrage dan geraamd bij de BURAP. De totale bijdragen voor 2020 zijn uiteindelijk uitgekomen op € 1,7 miljoen.

Lagere bijdrage waterpotentiekaarten stedelijk**0,3 (V)**

De bijdragen zijn in 2020 onder andere lager uitgevallen door:

- Minder subsidieaanvragen van gemeenten onder andere doordat dit jaar de nadruk van de scholen lag op het uitvoeren van de coronamaatregelen;
- Er is minder gebruik gemaakt van de subsidieregeling stimuleringsbijdrage stedelijk gebied in vergelijking met voorgaande jaren. Dat komt waarschijnlijk door de invoering van de regeling stimuleringsbijdrage stedelijk gebied begin 2020, met strakkere voorwaarden ten aanzien van initiatieven van derden, en de invloed van de coronacrisis.

De totale bijdragen in 2020 bedroegen € 0,3 miljoen.

Lagere kosten voor plannen afvalwaterketen**€ 0,3 (V)**

Het betreft hier kosten voor diverse afvalwaterketenplannen in het kader van onder andere duurzaamheid, samenwerken, watercollectief en watertoekomst. De kosten zijn onder andere lager door:

- Vertraging in onderzoeken onder andere als gevolg van coronacrisis (rapportage verkenning en strategie decentraal zuiveren, onderzoekstrajecten samen met partners over nieuwe stoffen en, diverse onderzoeken in het kader van de circulaire economie);
- Doorgeschoven kosten naar 2021, waaronder een deel van kosten voor de cellulose pilot en kosten voor onderzoek slibstrategie;
- Minder kosten, doordat testbedrijven (project watertestnetwork) de teststraat minder hebben gebruikt, onder andere vanwege de coronacrisis.

De totale kosten voor plannen afvalwaterketen bedroegen in 2020 € 4,4 miljoen.

Hogere kosten slibtransport en slibeindverwerking**€ 0,6 (N)**

De transportkosten zijn € 0,3 miljoen hoger uitgevallen ten opzichte van de BURAP en de verwerkingskosten van slib zijn eveneens € 0,3 miljoen hoger. Dit is onder andere veroorzaakt door:

- Meer afgezet slib:
 - Met name in Amersfoort hebben we gezocht naar mogelijkheden voor optimalisatie in de procesvoering voor de terugwinning van struviet. Dit heeft geleid tot een slechtere ontwatering, waardoor we meer tonnen slib hebben afgevoerd;
 - Ook hebben zich problemen met de slibkraakinstallatie (Lysotherm) op Amersfoort voorgedaan. Dat resulteerde in minder slibafbraak en dus ook meer slibafvoer;
 - In Ede heeft de slibdroger stilgestaan, waardoor er minder slib is gedroogd en er per saldo meer (ontwaterd) slib is afgevoerd;
- Hogere transporttarieven. Er zijn afspraken met GMB gemaakt over geïntegreerde tarieven voor slibverwerking en transport. Voor de kortere afstanden leidt dit tot hogere kosten dan ingeschat bij de BURAP;
- Krapte op de slibeindverwerkingsmarkt in combinatie met uitval van installaties in Nederland en Duitsland. Daardoor is een deel van het slib gestort in plaats van verwerkt. Dat betekent dat afvalstoffenheffing moet worden afgedragen.

De totale kosten van transport en eindverwerking van slib bedroegen in 2020 € 6,4 miljoen.

Hogere elektrakosten (inclusief terug geleverde elektra) € 0,5 (N)

De hogere kosten worden vooral door hogere kosten voor de rwzi's in Ede en Harderwijk verklaard:

- In Ede is een nieuwe kilowattuurmeter geplaatst. Mogelijk zijn hierdoor te veel energiekosten in rekening gebracht. Met de energieleverancier wordt dit onderzocht;
- In Harderwijk heeft ongepland onderhoud aan de slibbuffer plaatsgevonden, waardoor tijdelijk minder warmte beschikbaar was voor het proces. Als gevolg daarvan kon minder elektriciteit worden opgewekt door de gasmotoren (WKK's) en hebben we extra moeten inkopen.

De totale elektrakosten op dit programma bedragen in 2020 € 4,0 miljoen. De opbrengst voor teruggeleverde elektra bedroeg in 2020 € 0,5 miljoen.

Hogere kosten chemicaliën € 0,3 (N)

De chemicaliën kosten zijn met name hoger uitgevallen door hogere kosten voor poly-electrolyt en aluminiumchloride. De totale kosten voor chemicaliën op dit programma bedragen in 2020 € 3,6 miljoen.

Lagere advieskosten gezuiverd afvalwater € 0,4 (V)

De lagere advieskosten zijn vooral het gevolg van minder discrepantie onderzoeken in 2020 en minder advieskosten procesautomatisering. De totale advieskosten voor gezuiverd afvalwater bedroegen in 2020 € 0,8 miljoen.

Hogere onderhoudskosten € 0,3 (N)

De onderhoudskosten zijn hoger uitgevallen door onvoorzien noodzakelijk onderhoud van de rioolgemaal Barneveld, Renswoude en de revisie van rioolgemaal Putten. Deze laatste revisie was noodzakelijk doordat illegale vetlozingen schade hebben veroorzaakt. Via de gemeente en in samenwerking met de Omgevingsdienst loopt een traject om de schade te verhalen. Daarnaast zijn op diverse rwzi's extra onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd, waaronder revisies van enkele gasmotoren, revisie van een influentrooster en plaatsen van hekwerken.

De totale onderhoudskosten op dit programma bedroegen in 2020 € 11,6 miljoen.

Meer personeelslasten op dit programma 0,4 (N)

De hogere personeelslasten dit programma worden verklaard door:

- € 1,4 miljoen, per saldo, meer uren geschreven op dit programma dan begroot. Er zijn met name meer uren dan geraamd besteed aan beheer en onderhoud van zuiveringsinstallaties. Voor een deel betreft dit een verschuiving vanuit het programma watersysteem landelijk gebied (zie de toelichting bij dat programma);
- € 0,9 miljoen lagere kosten overhead. De werkelijke overheadkosten zijn lager dan oorspronkelijk geraamd in het uurtarief. Dit is vooral veroorzaakt door, met name als gevolg van corona, lagere bedrijfsvoeringskosten w.o. huisvesting en facilitair, opleidingskosten en lagere uitgaven voor strategische personeelsplanning SPP.

De totale personeelskosten op dit programma bedragen € 21,8 miljoen.

Lagere kapitaallasten € 0,2 (V)

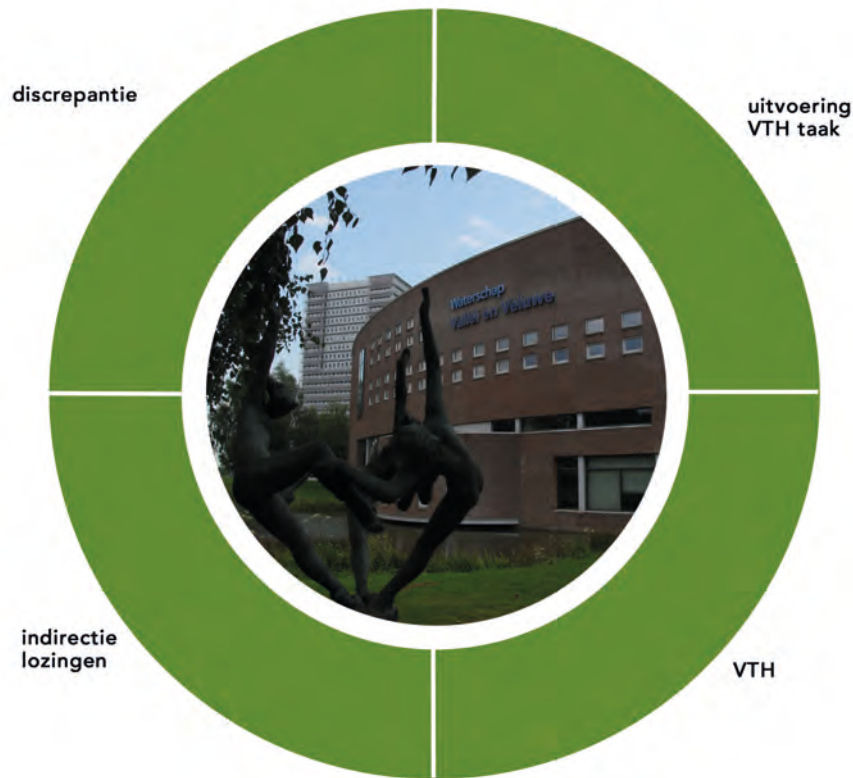
De afschrijvingslasten vallen € 0,2 miljoen lager uit. De totale kapitaallasten in 2020 op dit programma bedragen € 22,2 miljoen.

Overige afwijkingen, per saldo € 0,5 (N)

Deze afwijkingen betreffen overige kleinere over- en onderschrijdingen van het budget.

3.4 Programma 4 - Besturen en belastingen

3.4.1 Totaalbeeld voortgang hoofddoelen

3.4.2 Het jaar 2020 samengevat

In 2020 hebben we het ontwerp Blauw Omgevingsprogramma 2022-2027 (BOP) opgesteld, geheel in de geest van de Omgevingswet. In het BOP zijn de ambities en uitgangspunten van de Blauwe Omgevingsvisie (BOVI) verder uitgewerkt in het werk van het waterschap en in onze partnerschappen. Om daar goed op voorbereid te zijn hebben we in 2020 onder andere het data gedreven gebieds-atelier ingericht.

In december 2020 heeft de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen ingestemd met de voorstellen voor de aanpassingen van het belastingstelsel van de waterschappen. Doordat we in de voorbereiding met een bestuurlijke klankbordgroep hebben gewerkt, kon het algemeen bestuur in november een helder besluit nemen over dit technisch uitdagend dossier.

In 2020 heeft het algemeen bestuur zijn vergaderwijze doorontwikkeld. In november is besloten om in 2021 te werken met een vaste vergaderavond en een flexibele agendering. Dat maakt het besluitvormingsproces wendbaarder.

De calamiteitenorganisatie heeft intern en extern een grote prestatie geleverd. Tijdens de eerste lockdown is continuïteit van de processen geborgd en is tegelijkertijd het informatieproces bij de veiligheidsregio ondersteund.

Verder zijn in 2020 grote stappen gezet voor de komende jaren waarin de 1,5 meter samenleving en versnelde digitalisering de nieuwe realiteit is. Het project Werkplaats 2027 is hiervan een voorbeeld.

3.4.3 Bestuursagenda

Het algemeen bestuur heeft vijf onderwerpen geagendeerd. Hierbij geven we per onderwerp aan hoe de bestuursagenda in 2020 hierin heeft doorgewerkt.

Bodem en droogte

Een vitale bodem is een bodem die vruchtbaar is, biodiversiteit huisvest, ziektes weert, water bergt en voedingsstoffen vasthoudt en gedoseerd afgeeft. Het is een belangrijk aspect om de klimaatverandering het hoofd te bieden, de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater te verbeteren en wateroverlast en verdroging tegen te gaan. Een vitale bodem vraagt meer bewustzijn en het inzicht dat niet alles kan. Daarbij moeten we wellicht meer uit gaan van functie volgt peil.

Bestuurlijk is het afgelopen jaar expliciet aandacht besteed aan droogte. In de vergadering van het algemeen bestuur van 8 juli is de regeling Watersparen geïntroduceerd. Met de sprintweek droogte hebben we overzicht gekregen van wat er speelt op het gebied van klimaat en de samenhangende beleidsopgaven.

Hiermee is de basis gelegd voor de programmatische aanpak KACTUS die we in 2021 gaan uitwerken met drie sporen:

1. het uitvoeren van de preventieve/reactieve maatregelen;
2. het verkennen en inzetten op systeemgerichte transitie;
3. het opstellen van een kennisagenda met experimenteerruimte.

Kwaliteit van de leefomgeving

Waterschap Vallei en Veluwe denkt en werkt gebiedsgericht aan de kwaliteit van de leefomgeving, mede bepaald door de combinatie van ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid. We dragen bij aan de plannen van provincies en gemeenten en hanteren de BOVI2050 als basis. Bij gebiedsgericht werken betrekken wij de omgeving en afhankelijk van de aard van de ingreep, soms door te informeren, maar vaak ook door gebiedsprocessen met co-creatie. Voorbeelden van lopende gebiedsprocessen zijn Waardevol Brummen, de Hoenwaard en de Grebbedijk.

Bij de start van projecten zoeken we actief naar de mogelijke koppeling van ambities en opgaven. Het gaat er dan om gestructureerd invulling te geven aan onze ambities en opgaven en die van gebiedspartners. Voorbeeld hiervan is de circulaire en duurzame benadering in het project Grebbedijk. Dit heeft geresulteerd in een beoordelingskader dat we ook breder kunnen inzetten in de grond-, weg- en waterbouwsector. De wijze waarop wij de bevordering van biodiversiteit in ons werk hebben geïntegreerd, ondersteund door het beleidskader biodiversiteit, is een ander voorbeeld hoe wij verantwoordelijkheid nemen voor de kwaliteit van de leefomgeving.

Energietransitie

De projecten waarmee we energie uit hernieuwbare bronnen winnen, verlopen volgens planning. We werken met Apeldoorn en Harderwijk samen om warmte van ons effluent, als duurzame bron, beschikbaar te stellen aan lokale warmtenetten. Dit als alternatief voor aardgas. Met Vitens is onze positie rondom (diepe)geothermie en warmte-koude opslag afgestemd. We agenderen dit onderwerp bij de provincies en andere bevoegde gezagen.

Circulaire economie

In 2020 is circulariteit expliciet opgenomen in ons inkoop- en aanbestedingsbeleid. Hiermee liggen we op koers om duurzaamheid en circulariteit vanaf 2023 mee te wegen in al onze inkoop- en aanbestedingstrajecten. In veel gevallen doen we dit al. Met het behalen van het CO₂-bewust certificaat trede 3 krijgen we steeds beter onze CO₂-voetafdruk in beeld. Een volgende stap is om de impact van onze projecten en activiteiten op onze voetafdruk mee te wegen in onze besluitvorming. Daarmee hebben we een belangrijke bouwsteen voor de valuecase in handen.

Waterbewustzijn

Een denktank uit het algemeen bestuur heeft in 2020 doelen geformuleerd voor het thema Waterbewustzijn. Als start is in 2020 een imago-onderzoek uitgevoerd, als nulmeting voor het thema Waterbewustzijn. De uitkomsten dienen als input voor de nieuwe Corporate communicatiestrategie in 2021. In 2020 is ook gestart met een landelijke imago-campagne Waterbazen van de waterschappen. Deze campagne sluit aan op het thema waterbewustzijn. In komende jaren specificeren we deze campagne verder naar onze organisatie. De geplande activiteiten in samenwerking met de missing chapter foundation (raad van kinderen) zijn door de coronamaatregelen uitgesteld.

3.4.4 Wat hebben we in 2020 gedaan?

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)

Voor VTH waren de grote gebeurtenissen, naast de coronamaatregelen, de droogte en de digitalisering. De droogte, die dit jaar vroeg begon, vergde de nodige inzet van handhaving om toe te zien op naleving van het onttrekkingsverbod. We zien nog steeds een toename in het gebruik van grondwater voor beregening en besproeiing van tuinen. Dit vraagt om blijvende aandacht en energie. In 2020 heeft team Vergunningen hiervoor 282 meldingen (verkorte aanvragen) ontvangen. Dit waren er in 2019 nog 146.

Dankzij het succesvol doorlopen van het digitaliseringstraject in 2020 bleef kwaliteit en klantgerichtheid van het vergunningverleningsproces gewaarborgd. Team Handhaving startte een vergelijkbaar digitaliseringstraject (verwachte afronding begin 2021), waardoor de werkwijze meer eenduidig, robuust en ketengericht wordt. In nauwe samenwerking met de veiligheidsregio brachten onze handhavers diverse malen waterkennis en ervaring in bij verschillende opschalingen vanuit de veiligheidsregio (voldoende/vervuild bluswater en waterkwaliteitsproblemen).

In 2020 zijn een tweetal opvallende projecten uitgevoerd:

- Het samenwerkingsproject Zeer Zorgwekkende Stoffen is met een aantal omgevingsdiensten uitgevoerd. In dit project hebben we gewerkt om de lozing van deze stoffen op de riolering te verminderen en hebben we adviezen gegeven over hoe het gebruik en uitstoot van deze stoffen terug te dringen. De resultaten worden geleidelijk breed zichtbaar in de hele keten;
- Het project handhaving vetproblematiek in de gemeenten Putten, Ermelo en Harderwijk heeft ook de nodige energie gekost. Als resultaat is een robuuste ketensamenwerking met gemeenten, omgevingsdiensten en de afdeling beheer waterketen tot stand gekomen.

Het algemeen bestuur besloot in 2020 een doelmatigheidsonderzoek uit te voeren naar het toezicht en de handhaving door het waterschap. Het onderzoek is in september 2020 gestart met een bestuurlijke klankbordgroep, een documentstudie en (groeps)interviews met een aantal medewerkers van het waterschap en externe belanghebbenden. Het onderzoek wordt in het voorjaar van 2021 afgerond. Daarna wordt de rapportage met bevindingen en aanbevelingen geagendeerd voor het algemeen bestuur.

Calamiteitenorganisatie

De calamiteitenorganisatie heeft intern en extern goed gepresteerd. Via de calamiteitenorganisatie is in maart de continuïteit van de processen geborgd. Bijzonder is ook dat door medewerkers, in de rol van informatiecoördinator, het informatieproces bij de veiligheidsregio tijdens de eerste lockdown is ondersteund. De reeds ingezette investeringen in de digitalisering, het samenwerken en -leren met (keten)partners en de gezamenlijke calamiteiten oefeningen hebben hun waarde in corona tijd bewezen.

Naast de lange en intensieve opschaling van de calamiteitenorganisatie in het kader van de coronacrisis was er een opschaling vanwege een breuk in een transportleiding eind december. De calamiteitenorganisatie is ingezet om deze calamiteit gecoördineerd aan te pakken en op te lossen.

Met de blik op niet fysieke calamiteiten is in 2020 de aftrap van het oefentraject 'Stroomversnelling' gedaan. Hierbij worden met zes andere waterschappen diverse oefeningen en trainingen georganiseerd rondom het thema digitale kwetsbaarheid. Dit oefentraject eindigt in 2021. In samenwerking met de veiligheidsregio's hebben we bijgedragen aan de calamiteiten bestrijding rondom de droogte en de vogelgriep.

Discrepantie

Het waterschap streeft naar een zo eerlijk mogelijke verdeling van de zuiveringslasten. Het terugdringen van de discrepantie blijft daarbij een belangrijk aandachtspunt. Met uitgebreide data-analyse zijn verklaarbare beïnvloedbare oorzaken van de discrepantie gevonden. In 2020 zijn deze aangepakt met goede resultaten. Naast het reguliere toezichtprogramma voor meetbedrijven hebben we in 2020 extra aandacht besteed aan de niet-meetbedrijven in ons beheergebied. Daarnaast hebben we geconstateerde tekortkomingen in de metingen van de vervuiling in de rwzi aangepakt.

Omgevingswet

Op 1 april 2020 werd bekend dat de invoering van de Omgevingswet uitgesteld wordt naar 1 januari 2022. Dit uitstel heeft effect gehad op onze planning. De verandergerichte en extern georiënteerde implementatie blijft onderdeel van onze organisatieontwikkeling. In 2020 zijn forse stappen gezet in de richting van aansluiting op de Landelijke Voorziening Digitale Stelsel Omgevingswet. (LV-DSO). Zo is software aangeschaft, zijn werkprocessen in de basis aangepast en zijn we klaar om te oefenen met onze ketenpartners.

De leerlijnen, die de nieuwe manier van werken onder de Omgevingswet faciliteren, zijn zoveel als mogelijk gedigitaliseerd (bijvoorbeeld serious gaming) en in december 2020 is de eerste leerlijn afgerond.

De voorbereiding van de waterschapsverordening is, met enige vertraging door de coronacrisis, verder gegaan, waarbij we actief de samenwerking zoeken met partners. Ook is de Handreiking Projectbesluit van de Unie van Waterschappen vertaald naar de context van ons waterschap.

Ter voorbereiding op het (verplicht) op te stellen participatiebeleid is door de Radboud Universiteit verkennend onderzoek gedaan naar de betekenis van participatie. Dit onderzoek vormt de input voor het nieuw te formuleren participatiebeleid in 2021. De werving van een projectleider Participatie is succesvol verlopen.

Het Blauw Omgevingsprogramma 2022-2027 (BOP 2022-2027)

In 2020 is samen met onze gebiedspartners het ontwerp Blauw Omgevingsprogramma 2022-2027 (BOP) opgesteld. Het BOP is ons waterbeheerprogramma nieuwe stijl en de tactische vertaling van de BOVI en is volledig in de geest van de omgevingswet gebiedsgericht opgesteld.

Ondanks de coronacrisis zijn er vele gesprekken gevoerd met onze gebiedspartners. Dit heeft ertoe geleid dat de maatschappelijke opgaven in het ontwerp BOP gebiedsgericht zijn vertaald naar vier geïntegreerde gebiedsprogramma's. Nadat het BOP via de 1-overheidsgedachte ter inzage is gelegd, gaan we de opgaven uit het BOP samen met onze netwerkpartners centraal, gebiedsgericht en op een adaptieve wijze uitvoeren. Het ontwerp Blauw Omgevingsprogramma is 'DSO-proof' en wordt eind 2021 vastgesteld door het algemeen bestuur.

Aanpassing belastingstelsel

In december 2020 heeft de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen ingestemd met de voorstellen voor de aanpassingen van het belastingstelsel van de waterschappen. In 2021 start het wetgevingstraject. De verwachting is dat het aangepaste belastingstelsel vanaf 2025 van kracht zal zijn.

Bij de voorbereiding van de besluitvorming binnen ons waterschap hebben we gewerkt met een bestuurlijke klankbordgroep. Zo is het bestuur stap voor stap meegenomen in de wijzigingsvoorstellen. Eind november heeft het algemeen bestuur ingestemd met de voorstellen.

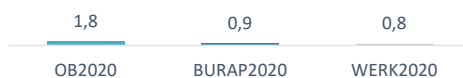
Vrijwilligers

Door de coronamaatregelen zijn we noodgedwongen in maart gestopt met onze rondleidingen voor scholen op de rwzi's en bij beken. Afspraak was dat het schooljaar 2019/2020 het laatste jaar zou zijn. Vanwege coronamaatregelen is de toegezegde Werktank die gaat kijken naar de toekomstige mogelijkheden van rondleidingen op rwzi's stilgelegd.

3.4.5 Wat heeft het gekost?

Investerings 2020

BRUTO JAARSCHIJF 2020. (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

Bruto investeringen

De werkelijke bruto investeringen zijn iets lager uitgevallen dan begroot na wijzigingen (BURAP2020). De licht lagere investering is vooral het gevolg van lagere investeringen in de vervanging van ict-middelen.

Exploitatie 2020

NETTO KOSTEN X € 1 MILJOEN

4. Besturen en Belastingen

■ (OB)2020 ■ (BURAP)2020 ■ (WRK)2020

De netto kosten van het programma Besturen en belastingen vallen € 1,9 miljoen (10,0%) lager uit dan de begroting na wijziging (BURAP2020). De belangrijkste afwijkingen, in miljoenen €, ten opzichte van de begroting na wijziging (BURAP) zijn:

Minder personeelslasten op dit programma **€ 0,2 (V)**

Op dit programma zijn minder uren verantwoord, waaronder minder uren voor implementatie van de Omgevingswet. De totale werkelijke personeelskosten op dit programma bedroegen in 2020 € 8,0 miljoen.

Centrale post voor in te vullen formatie **0,4 (V)**

In de oorspronkelijke begroting was een centrale post van € 1,8 miljoen opgenomen voor nog in te vullen fte's. Bij de BURAP is van deze post € 1,4 miljoen overgeheveld naar de betreffende programma's, omdat vacatures zijn ingevuld dan wel goedkeuring voor de werving is gegeven. Na het vaststellen van de BURAP is het resterend budget van € 0,4 miljoen in het tweede halfjaar ingezet. De werkelijke kosten zijn opgenomen bij programma's waarvoor de kosten zijn gemaakt.

Lagere kosten GBLT **0,8 (V)**

Onze bijdrage over 2020 aan GBLT valt € 0,8 miljoen lager uit dan begroot na wijziging (BURAP2020). Het positieve resultaat van GBLT over 2020 is met name het gevolg van hogere invorderopbrengsten en lagere personeelskosten dan begroot. Onze totale bijdrage aan GBLT bedroeg in 2020 € 3,0 miljoen.

Lagere doorbelasting vanuit ondersteunende processen **€ 0,3 (V)**

Onder andere de doorbelaste kosten voor schouw en bestuursondersteuning zijn lager uitgevallen. De totale doorbelasting vanuit ondersteunende processen op dit programma bedraagt in 2020 € 2,8 miljoen.

Dotatie voorzieningen **€ 0,2 (N)**

Dit betreft dotaties aan de voorziening voormalig personeel en een dotatie aan de voorziening wachtgeld voormalig bestuur.

Overige afwijkingen **€ 0,4 (V)**

Deze afwijkingen betreffen overige kleinere over- en onderschrijdingen van het budget.

Verplichte paragrafen

4.1 Ontwikkelingen in 2020

De ontwikkelingen in 2020 hebben we per programma toegelicht in hoofdstuk 3.

In december 2020 heeft de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen ingestemd met de voorstellen voor de aanpassingen van het belastingstelsel van de waterschappen. In 2021 start het wetgevingstraject. De verwachting is dat het aangepaste belastingstelsel vanaf 2025 van kracht zal zijn.

4.2 Incidentele baten en lasten

In het resultaat over 2020 is een aantal incidentele baten en lasten verwerkt. In onderstaande tabel zijn de incidentele bedragen vermeld van minimaal € 0,15 miljoen:

INCIDENTELE BATEN EN LASTEN X € 1.000

Incidentele baten	Watersysteem	Zuiveringsbeheer
Aandeel van waterschap in positief jaarresultaat belastingorganisatie GBLT	584	584
Gedeeltelijke vrijval voorziening Apeldoorns Kanaal	1.122	0
Totaal incidentele baten	1.706	584
Incidentele lasten		
Dotatie voorziening lening BECH	0	3.490
Totaal incidentele lasten	0	3.490
INCIDENTELE BATEN EN LASTEN, per saldo	1.706	-2.906

4.3 Onttrekkingen aan reserves en voorzieningen

Naast de algemene reserves en bestemmingsreserves voor tariefseglisatie heeft het waterschap een aantal overige bestemmingsreserves. Uit deze bestemmingsreserves zijn in 2020 de volgende bedragen onttrokken:

Bestemmingsreserve	Omschrijving	Onttrekking (x € 1.000)
Baggeren waterlopen	Werkelijke kosten baggerprojecten	1.407
Ontvlechten waterstromen	Werkelijke bijdragen aan gemeenten	1.719
Totaal		3.126

Per ultimo 2020 heeft het waterschap voorzieningen voor pensioenverplichtingen bestuurders, wachtgeld voormalig bestuur, uitkeringen voormalig personeel en baggeren/herinrichten 6° pand Apeldoorns Kanaal. In 2020 is totaal € 0,2 miljoen rechtstreeks aan de voorzieningen onttrokken. In paragraaf 5.1.10 wordt het verloop van de voorzieningen toegelicht.

4.4 Waterschapsbelastingen

4.4.1 Algemeen

De hoofdlijnen van de diverse belastingopbrengsten en de lastendruk zijn toegelicht in de paragrafen 4.3 en 4.5 van de beleidsbegroting 2020. Huishoudens met een inkomen gelijk of lager dan 100% van de bijstandsnorm, komen in aanmerking voor kwijtschelding van de belastingen.

In onderstaande tabel zijn de netto belastingopbrengsten samengevat weergegeven.

Netto belastingen per kostendrager per jaar x € 1.000	Begroting origineel (OB)	Begroting na mutaties (BURAP)	Werkelijk 12 (WRK)	Saldo (WRK) -/- (BURAP)
1. Watersysteembeheer	-63.892	-64.062	-65.095	-1.033
Bruto belastingopbrengsten	-65.077	-65.463	-65.964	-501
Huidig belastingjaar 2020	-65.077	-65.405	-65.708	-302
Voorgaande belastingjaren	0	-58	-257	-199
Kwijtschelding en oninbaar	1.185	1.401	869	-532
Oninbaar	326	437	-108	-544
Kwijtschelding	859	964	977	13
2. Zuiveringsbeheer	-82.109	-79.933	-80.818	-885
Bruto belastingopbrengsten	-84.161	-82.444	-82.514	-70
Huidig belastingjaar 2020	-84.161	-82.034	-81.821	214
Voorgaande belastingjaren	0	-410	-694	-284
Kwijtschelding en oninbaar	2.053	2.512	1.696	-816
Oninbaar	417	646	-180	-826
Kwijtschelding	1.636	1.866	1.876	10
Netto belastingopbrengsten	-146.001	-143.995	-145.913	-1.918

In de volgende paragrafen wordt meer in detail ingezoomd op de bruto belastingopbrengsten, kwijtschelding en oninbaar.

4.4.2 Bruto belastingopbrengsten

Belastingen per kostendrager per jaar x € 1.000	Begroting origineel (OB)	Begroting na mutaties (BURAP)	Werkelijk 12 (WRK)	Saldo (WRK) -/- (BURAP)
1. Watersysteembeheer	-65.077	-65.463	-65.964	-501
Huidig belastingjaar 2020	-65.077	-65.405	-65.708	-302
851 Opbrengst watersysteemheffing gebouwd	-33.843	-34.086	-34.173	-88
852 Opbrengst watersysteemheffing ingezetenen	-26.083	-26.083	-26.149	-66
853 Opbrengst watersysteemheffing ongebouwd	-4.696	-4.696	-4.826	-130
854 Opbrengst watersysteemheffing natuur	-261	-261	-267	-6
855 Opbrengst verontreinigingsheffing	-195	-280	-292	-12
Voorgaande belastingjaren	0	-58	-257	-199
851 Opbrengst watersysteemheffing gebouwd	0	-6	-23	-17
852 Opbrengst watersysteemheffing ingezetenen	0	-21	-68	-47
853 Opbrengst watersysteemheffing ongebouwd	0	-14	-9	5
854 Opbrengst watersysteemheffing natuur	0	-3	-6	-3
855 Opbrengst verontreinigingsheffing	0	-14	-152	-138
2. Zuiveringsbeheer	-84.161	-82.444	-82.514	-70
Huidig belastingjaar 2020	-84.161	-82.034	-81.821	214
856 Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	-24.587	-22.460	-21.834	625
857 Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	-59.575	-59.575	-59.986	-412
Voorgaande belastingjaren	0	-410	-694	-284
856 Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	0	-367	-534	-167
857 Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	0	-43	-159	-116
Belastingopbrengsten	-149.239	-147.908	-148.479	-571

Watersysteembeheer

De belastingopbrengst voor watersysteembeheer is € 0,5 miljoen hoger dan de begroting na wijzigingen (BURAP). De belangrijkste verschillen zijn:

- De belastingopbrengsten van het lopende belastingjaar (2020) zijn € 0,3 miljoen hoger.
Dit wordt met name veroorzaakt door:
 - belastingcategorie Gebouwd € 0,1 miljoen hoger doordat de WOZ-waarden hoger zijn dan begroot. De stijging van de WOZ-waarden komt uit op ca. 8,0%;
 - belastingcategorie Ingezetenen € 0,1 miljoen hoger doordat de groei van het aantal huishoudens groter is dan begroot;
 - belastingcategorie Ongebouwd € 0,1 miljoen hoger. Het aantal hectares ongebouwd dat is opgelegd is hoger dan begroot;
- De belastingopbrengst van voorgaande belastingjaren is € 0,2 miljoen hoger. De oorzaak hiervan is met name het gevolg van de hogere opbrengst van de belastingcategorie Verontreinigingsheffing die € 0,1 miljoen hoger is, doordat nog nagekomen gereed meldingen van bronneringen zijn verwerkt tot een heffing.

Zuiveringsbeheer

De belastingopbrengst voor zuiveringsbeheer is € 0,1 miljoen hoger dan de begroting na wijzigingen (BURAP). De belangrijkste verschillen zijn:

- De belastingopbrengst van het huidige belastingjaar (2020) is € 0,2 miljoen lager dan begroot na wijzigingen (BURAP). Dit wordt met name veroorzaakt door:
 - een lagere belastingopbrengst bedrijven (€ 0,6 miljoen). In de BURAP was reeds rekening gehouden met een lagere opbrengst van bedrijven ad € 2,1 miljoen. Hiervan was € 1,6 miljoen toe te schrijven aan de coronacrisis (1e lockdown) aangezien bepaalde sectoren minder water verbruiken (denk aan horeca, kantoren, etc.). Doordat we te maken hebben met een 2e lockdown heeft GBLT geprognosticeerd dat daar nog ca. € 0,8 miljoen bovenop komt (voor heel 2020 is het Corona effect derhalve € 2,4 miljoen). Daartegenover staat dat de opbrengst van meetbedrijven naar verwachting € 0,2 miljoen hoger uitvalt t.o.v. de BURAP. (N.B. De uitkomst is van veel factoren afhankelijk die individuele onzekerheden bevatten. Daarom moet de prognose voor de lagere opbrengsten zuiveringsheffing bedrijven als richtinggevend worden beschouwd).
 - hogere belastingopbrengst huishoudens (€ 0,4 miljoen) doordat de groei van het aantal huishoudens groter is dan begroot;
- De belastingopbrengst van voorgaande belastingjaren is € 0,3 miljoen hoger en is met name het gevolg van definitieve aanslagen van bedrijven die hoger uit zijn gevallen en van uitgevoerde bestandscontroles op leegstand waardoor nog aanslagen zijn opgelegd.

4.4.3 Kwijtschelding en oninbaar

Kwijtschelding en oninbaar per kostendrager per jaar x € 1.000	Begroting origineel (OB)	Begroting na mutaties (BURAP)	Werkelijk 12 (WRK)	Saldo (WRK) -/- (BURAP)
1. Watersysteembeheer	1.185	1.401	869	-532
Kwijtschelding Watersysteemheffing	859	964	977	13
Oninbaar Watersysteemheffing	326	437	-108	-544
2. Zuiveringsbeheer	2.053	2.512	1.696	-816
Kwijtschelding Zuiveringsheffing	1.636	1.866	1.876	10
Oninbaar Zuiveringsheffing	417	646	-180	-826
Kwijtschelding en oninbaar	3.238	3.913	2.566	-1.347

De kosten van kwijtschelden belastingen zijn in totaliteit nagenoeg gelijk aan de raming bij de BURAP.

De totaal geboekte kosten voor oninbaarheid vallen € 1,3 miljoen lager uit dan de begroting na wijzigingen (BURAP). Dit wordt veroorzaakt door:

- € 0,8 miljoen minder oninbaar verklaarde belastingen in 2020;
- € 0,5 miljoen verlaging voorziening op dubieuze debiteuren. Op advies van GBLT is het percentage voor de voorziening op dubieuze debiteuren naar beneden bijgesteld van 0,58% bij de BURAP naar 0,28% in de jaarrekening. Hierbij is rekening gehouden met een verwachte stijging van het risico van oninbaarheid als gevolg van de coronacrisis.

Het lagere percentage voor dubieus is onder meer een gevolg een nieuwe overeenkomst met externe deurwaarders. Deze, in 2019 gestarte overeenkomst draagt significant bij aan minder oninbaarheid. Het effect van deze nieuwe overeenkomst en het uitvoeren van maandelijks controles op de uitvoeringswerkzaamheden van de externe partij hebben ertoe geleid dat het percentage voor dubieus, ondanks de coronacrisis, naar beneden is bijgesteld.

4.4.4 Bestemmingsreserve tariefsegalisatie

De bestemmingsreserve tariefsegalisatie wordt aangewend voor egalisatie van toekomstige belastingtariefstijgingen. De tariefsegalisatiereserves worden in de planperiode afgebouwd waarbij we streven naar evenwicht tussen kosten en opbrengsten aan het einde van de planperiode. In paragraaf 5.1.9 wordt het verloop van de reserves uitgebreid toegelicht. De stand van de bestemmingsreserve tariefsegalisatie na resultaatbestemming is:

Bestemmingsreserve x € 1.000	Werkelijke stand 31-12-2020
Watersysteembeheer	5.153
Zuiveringsbeheer	3.964
Totaal	9.117

4.5 Weerstandsvermogen

4.5.1 Algemeen

Het weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële positie van het waterschap is. Een goed weerstandsvermogen voorkomt dat elke financiële tegenvaller direct leidt tot hogere lasten. Voor het beoordelen van het weerstandsvermogen is inzicht nodig in de omvang en de achtergronden van de risico's en in de aanwezige weerstandscapaciteit.

4.5.2 Risico analyse

In november 2019 is de inventarisatie van de risico's vernieuwd en behandeld door het algemeen bestuur. De risico's zijn financieel vertaald volgens de methode Fine en Kinney. Beoordeeld is in hoeverre deze risico's zijn afgedekt door procedures, verzekeringen of voorzieningen. Van de niet afgedekte risico's hebben we een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet en van de financiële schade als het risico zich voordoet (het effect). Deze inschatting resulteert in een gewaardeerd risico in euro's. De totale gewaardeerde risico's bedragen (x € 1.000):

Risico	Totaal	Watersysteem beheer	Zuiveringsbeheer
Economische en marktrisico's	250	125	125
Maatschappelijke risico's	1.261	923	338
Bedrijfs- en ondernemingsrisico's	5.650	789	4.861
Totaal	7.161	1.837	5.324

Waarvan de belangrijkste risico's zijn:

Risico	Categorie	Gewaardeerd risico (x € 1.000)
Economische en marktrisico's	Loon-, prijs- en renteontwikkeling	250
Maatschappelijke risico's	Bodemverontreiniging	250
	Brand (voor zover niet verzekerd)	125
	Extreme weersomstandigheden (zware regenval, droogte)	125
	Piping	125
	Industriële lozing	125
	Niet voldoen aan subsidievoorwaarden	125
	Overig	386
Bedrijfs- en ondernemingsrisico's	Belang en risico's van grote/innovatieve projecten	2.500
	Uitval ICT voorzieningen	1.250
	Restrisico's dijkversterkingsprojecten	500
	Niet verhaalbare ontwerp- en constructie fouten	400
	Calamiteiten tijdens werken aan gashoudende installaties	250
	Overig	750
Totaal		7.161

4.5.3 Weerstandscapaciteit

De risico's die niet afgedekt worden door procedures, verzekeringen of voorzieningen (totaal € 7,16 miljoen) worden gedekt uit het eigen vermogen. Dit is de benodigde weerstandscapaciteit. De waarde van het eigen vermogen bepaalt de beschikbare weerstandscapaciteit. Het algemeen bestuur besloot om alleen de algemene reserves tot de beschikbare weerstandscapaciteit te rekenen.

De benodigde weerstandscapaciteit wordt vervolgens afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van deze berekening vormt het weerstandsvermogen. Conform bestuursbesluit dient het weerstandsvermogen zich binnen een bandbreedte tussen de 1,4 en 2,0 te bevinden (ruim voldoende). Per 31 december 2020 bedraagt het weerstandsvermogen (na resultaatbestemming):

	Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer
Beschikbare weerstandscapaciteit	3.625	4.547
Benodigde weerstandscapaciteit	1.837	5.324
Ratio weerstandsvermogen	2,0	0,9

Op basis van de geactualiseerde risico's voldoet het weerstandsvermogen van watersysteembeheer aan de norm. Het weerstandsvermogen van zuiveringsbeheer komt onder de norm uit als gevolg van de onttrekking van de incidentele tegenvallers uit de algemene reserve (getroffen voorziening voor de lening aan BECH). In komende jaren zullen incidentele meevallers toegevoegd worden aan het weerstandsvermogen. Indien er geen incidentele meevallers zijn dan zal door tariefsverhoging of kostenverlaging de algemene reserve aangevuld worden tot binnen de bandbreedte.

4.6 Financiering

4.6.1 Ontwikkelingen

In 2020 is er sprake van een dalende rente (als gevolg van de Corona pandemie) welke aangehouden heeft tot het 3e kwartaal van 2020 (met als laagste punt een negatieve 10-jaars rente van ongeveer -0,3%. In het laatste kwartaal van 2020 is de rente weer iets opgelopen als gevolg van toegenomen optimisme over de economie, maar er wordt voorlopig nog geen (structureel) stijgende rente verwacht. De rente voor een langlopende lening met lineaire aflossing van 20 jaar bedraagt per ultimo 2020 ongeveer 0,3% (begroot 1,0%). De rente (rood staan) op de rekening-courant bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) bedraagt per ultimo 2020 0%.

4.6.2 Liquiditeit

In 2020 is de vermogensbehoefte gefinancierd door benutting van de kasgeldlimiet (rood staan op de rekening courant) en tijdelijk met kasgeldleningen. De rente op deze kasgeldleningen was negatief, dat tot een renteopbrengst van € 0,02 miljoen heeft geleid. Gedurende 2020 is er geen sprake geweest van schatkistbankieren. Voor een uitgebreide specificatie van het schatkistbankieren zie paragraaf 5.1.8.

De daadwerkelijke financieringsbehoefte is in 2020 in lijn met de begroting. Conform verwachting is in 2020 een aantal langlopende leningen afgesloten voor in totaal € 40 miljoen:

- Februari: € 10 miljoen met een looptijd van 20 jaar, lineaire aflossing en een rentepercentage van 0,225%.
- Maart: € 10 miljoen met een looptijd van 20 jaar, lineaire aflossing en een rentepercentage van +/- 0,100%.
- April: € 20 miljoen met een looptijd van 20 jaar, lineaire aflossing en een rentepercentage van +/- 0,090%.

Bij de start van de coronapandemie is besloten om leveranciers tegemoet te komen en facturen sneller te betalen. Gemiddeld genomen worden facturen vanaf april 2020 binnen 10 dagen betaald.

4.6.3 Renterisiconorm

De renterisico's op de vaste schuld (toekomstige rentelasten zijn hoger dan begroot of hoger dan een niveau dat het bestuur wenselijk acht) worden volgens de wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) ingekaderd door de renterisiconorm. De renterisiconorm bedraagt 30% van het jaarlijkse begrotingskostentotaal. Het waterschap overschreed de norm in 2020 niet.

x € 1.000	2020	2019
Renterisiconorm	48.117	45.860
Reguliere aflossingen (= renterisico)	24.547	25.774
Ruimte onder renterisiconorm	23.570	20.086

4.6.4 Kasgeldlimiet

Volgens de wet FIDO mag maximaal 23% van de begroting met kortlopende geldleningen of via krediet in rekening-courant worden gefinancierd. De kasgeldlimiet beperkt het renterisico op de korte financiering.

De gemiddelde netto vlottende schuld per kwartaal mag de kasgeldlimiet niet overschrijden.

x € 1.000	Kwartaal 1 2020	Kwartaal 2 2020	Kwartaal 3 2020	Kwartaal 4 2020
Kasgeldlimiet	36.800	36.800	36.800	36.800
Gemiddelde vlottende schuld	37.403	14.319	21.136	22.445
Ruimte (+) /overschrijding (-) kasgeldlimiet	-603	22.481	15.664	14.355

We hebben meer met kasgeld gefinancierd dan in de begroting opgenomen, omdat we met het afsluiten van langlopende leningen nauwlettend de rente ontwikkelingen in de gaten hebben gehouden. De kasgeldlimiet is hierdoor in het eerste kwartaal licht overschreden. Dit past binnen de wet FIDO.

4.7 Schuldpositie

Per 31 december 2020 bedraagt de schuldpositie € 252 miljoen (2019: 250 miljoen). De schuldpositie is licht gestegen ten opzichte van 2019. Dat is grotendeels te verklaren door het feit dat leveranciers sneller worden betaald dan in 2019. Het verloop van het EMU-saldo geeft inzicht in de mutatie van de schuldpositie (zie paragraaf 4.11).

In 2019 heeft het algemeen bestuur ingestemd met het voorstel om de schuldpositie te maximeren op 195% van de totale opbrengsten. In 2020 bedraagt de schuldpositie ten opzichte van de totale opbrengsten 162% (2019: 164%).

4.8 Verbonden partijen

Waterschap Vallei en Veluwe heeft bestuurlijke en financiële belangen in partijen. Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor het waterschap. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Van financieel belang is sprake wanneer het waterschap middelen ter beschikking heeft gesteld en die kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op het waterschap.

Aqualysis (bijdrage 2020: € 1,4 miljoen, 2019: € 1,3 miljoen)

Dit laboratorium analyseert alle genomen monsters voor het meten van de waterkwaliteit.

Aqualysis verricht voornamelijk werkzaamheden voor vijf waterschappen onder een gemeenschap-pelijke regeling. Deze vijf waterschappen zijn tevens voor een gelijk deel eigenaar.

Bio Energie Centrale Harderwijk B.V.

De Bio Energie Centrale Harderwijk B.V. gebruikt bestaande warmtestromen van de rwzi Harderwijk voor de vergisting van mest(overschot) en externe stromen. Met die vergisting produceert de vennootschap acht miljoen m³ groen gas per jaar en zet digestaat (bodemverbeteraar) af in het buitenland. Hiermee levert de energiecentrale een energiebijdrage van 30% aan de energie-neutraliteit van het waterschap.

Het waterschap is voor 50% aandeelhouder in de Bio Energie Centrale Harderwijk BV. Het waterschap beschikt over tien aandelen met een totale nominale waarde van € 0,01 miljoen. Tevens hebben beide aandeelhouders een achtergestelde lening verstrekt van elk € 4,14 miljoen. In februari 2021 hebben beide aandeelhouders een aanvullende lening verstrekt van elk € 0,3 miljoen voor het optimaliseren van de installatie en het proces. Zie ook paragraaf 5.1.5.

In februari 2020 is door de directie van BECH besloten om zelf sturing te geven aan de bedrijfsvoering van de installatie, ondanks het feit dat de installatie formeel nog niet was opgeleverd door de aanne-mer. Door betere aansturing van het gistingproces is de gasopbrengst in 2020 verbeterd. Verder zijn optimalisaties aan de installatie doorgevoerd en is het menu (voeding voor de vergisting) aangepast. Twee grote technische storingen veroorzaakten echter stagnaties in het proces. Uiteindelijk is over het gehele jaar ca. 6,9 miljoen m³ groen gas geproduceerd. Gecombineerd met de ontwikkelingen op de mestmarkt leidt voorgaande tot een exploitatieverlies in 2020. De directie van BECH oriënteert zich op verdere optimalisatiemogelijkheden en mogelijke toekomstscenario's. De uitkomsten daarvan worden medio 2021 verwacht.

Per 31 december 2019 heeft Bio Energie Centrale Harderwijk BV € 13,4 miljoen geïnvesteerd in de bouw van de installatie (materiële vaste activa). De financiering vond plaats met:

- eigen vermogen van totaal € 5,3 miljoen, waarvan reserves -/- € 1,1 miljoen en achtergestelde leningen van aandeelhouders € 6,4 miljoen;
- langlopende leningen van de Rabobank (vreemd vermogen) ad € 8,3 miljoen.

Het boekjaar 2019 resulteerde in een exploitatieverlies van € 0,7 miljoen. De jaarrekening 2020 van Bio Energie Centrale Harderwijk BV is nog niet vastgesteld door de aandeelhouders.

GBLT (bijdrage 2020: € 3,0 miljoen, 2019: € 3,4 miljoen)

Het waterschap is deelnemer in de gemeenschappelijke regeling met het gemeenschappelijk belastingkantoor GBLT voor het heffen en invorderen van waterschapsbelastingen. Bestuurders van de deelnemende waterschappen en gemeenten vormen het bestuur van GBLT.

Gebiedscoöperatie O-gen (bijdrage 2020 € 0,02 miljoen, 2019: € 0,02 miljoen)

De coöperatieve structuur voert de gezamenlijke doelen uit voor de vitaliteit en kwaliteit van het landelijk gebied van de Gelderse Vallei, Utrechtse Heuvelrug, Eemland en Kromme Rijnstreek. Per 31-12-2020 is gebiedscoöperatie O-gen gestopt met haar activiteiten. Als gevolg van de gewijzigde samenwerkingsrelatie met de provincies en de beperkte financiële slagkracht van de gemeenten is de financiële basis weggeslagen.

Muskusrattenbestrijding (bijdrage 2020 € 1,5 miljoen, 2019: € 1,4 miljoen)

Waterschap Rivierenland voert het muskusrattenbeheer uit voor de waterschappen Rijn en IJssel, Vallei en Veluwe, Hollandse Delta en Rivierenland. De bestuurlijke samenwerkingsvorm is gebaseerd op een overeenkomst van kosten voor gemene rekening.

Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)

De NWB financiert overheden, instellingen voor de volkshuisvesting, de gezondheidszorg en het onderwijs. Alle aandelen van de NWB zijn in handen van overheden. Waterschap Vallei en Veluwe beschikt over 631 aandelen A en 88 aandelen B met een nominale waarde van € 0,1 miljoen.

In 2020 heeft de NWB besloten om aan alle aandeelhouders € 55 miljoen aan dividend uitgekeerd, echter als gevolg van de Corona crisis heeft de ECB verzocht de betaling uit te stellen. Het aandeel van waterschap Vallei en Veluwe hierin bedroeg € 0,7 miljoen.

STOWA (bijdrage 2020 € 0,5 miljoen, 2019: € 0,5 miljoen)

In de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) nemen alle regionale waterbeheerders in Nederland deel (waterschappen, provincies en Rijkswaterstaat). De STOWA doet onderzoek op het gebied van afvalwatersystemen, waterketen, watersystemen en waterwerken. De leden van het bestuur van de STOWA worden benoemd uit de in de stichting deelnemende organisaties.

Vereniging Unie van Waterschappen (bijdrage 2020 € 0,5 miljoen, 2019: € 0,5 miljoen)

De Unie behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen voor een goede waterstaatsverzorging binnen het waterschapsbestel. De Unie treedt op namens de waterschappen als vertegenwoordiger naar het parlement, de rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. In de ledenvergadering hebben de voorzitters van de waterschappen zitting.

Het Waterschapshuis (bijdrage 2020 € 1,0 miljoen, 2019: € 1,0 miljoen)

Het waterschap is deelnemer in de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis.

Het Waterschapshuis is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de waterschappen op het gebied van ICT. Het Waterschapshuis heeft als doel het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en de andere overheden die actief zijn in de 'natte' sector.

Centrumregeling Meten en Monitoren

In 2020 heeft het algemeen bestuur de Centrumregeling Meten en Monitoren Afvalwaterketen en Grondwater Vallei en Veluwe aangenomen. 21 gemeenten hebben aangegeven dat ze mee willen doen aan de Centrumregeling. Het waterschap fungeert als Centrumorganisatie binnen deze Centrumregeling. De werving van drie nieuwe medewerkers voor het nieuwe uitvoeringsteam is eind 2020 gestart.

Overige samenwerkingsverbanden

Daarnaast heeft het waterschap diverse samenwerkingsverbanden op het gebied van bijvoorbeeld waterketen en ICT en strategische allianties met kennisinstellingen. Omdat hiervoor geen aparte entiteiten zijn opgericht, vallen deze niet onder de verbonden partijen.

4.9 Bedrijfsvoering

Vallei en Veluwe is permanent in ontwikkeling. Vanuit de kernwaarden: Wendbaar-Digitaal-Professioneel-Verbindend-Duurzaam (Koers 2021) werkten we de afgelopen jaren aan een meer-voudig georganiseerde wendbare organisatie. We hebben de basis op orde gebracht, zijn vertrouwd geraakt met de vier overheidsrollen van de NSOB en we zijn gaan werken in een matrixstructuur met een lijnorganisatie, verander- en bestuursprogramma's. We ontwikkelen door naar een wendbare netwerkorganisatie die opgaven professioneel, rechtmatig en doelmatig uitvoert en nu en in de toekomst georganiseerd en toegerust is om de BOVI en het BOP uit te voeren tegen aanvaardbare kosten.

Mobiliteit

Samen leren, ontwikkelen, de dialoog opzoeken en investeren in persoonlijk leiderschap heeft via diverse routes vorm gekregen in 2020.

Binnen het veranderprogramma Mobiliteit is het leiderschapsprogramma afgerond en is de volgende stap gezet in de ontwikkeling van de leidinggevenden. We hebben hen ontwikkelinterventies aangeboden in de dagelijkse praktijk. Dit is onder andere gebaseerd op de conclusies vanuit Strategische Personeelsplanning (SPP) dat organisatiebreed is uitgevoerd in 2020. Met behulp van SPP hebben we inzicht gekregen waar per afdeling en per team de ontwikkelbehoefte zit, gezien vanuit de opgaven en ambities van het Waterschap.

Opleiden en ontwikkelen is georganiseerd vanuit de veranderprogramma's. We werken met leerlijnen voor prioritaire functiegroepen. Dat zijn groepen die veel merken van de invoering van de Omgevingswet. In 2020 zijn leerlijnen uitgevoerd voor de functies: accountmanagers, planadviseurs, vergunningverleners, handhavers en omgevingsmanagers. Voor de afdeling Beheer Watersysteem is een leerlijn ontwikkeld, maar nog niet gestart. In Waterkrachtverband is de ontwikkeling van leerlijnen voor de afdeling Plannen en Projecten, juristen en vergunningverleners en handhavers ontwikkeld. De leerstrategie is gebaseerd op leren in de praktijk, action learning geheten. Het leren in het dagelijks werk en in lopende projecten wordt gestimuleerd.

Ondanks onze digitale inspanningen kan worden geconcludeerd dat door corona uiteindelijk minder opleidingen en trainingen hebben plaatsgevonden.

Nadat thuiswerken een feit was geworden is vanuit het veranderprogramma Mobiliteit snel ingespeeld op de nieuwe situatie. Met artikelen, kennis-video's, een webinar over leidinggeven op afstand en een kwartaalbijeenkomst om te sparren met elkaar en een ervaringsdeskundige is het management ondersteund en verrijkt voor het leidinggeven in corona tijd. Naast de focus op genoemde onderdelen is vanuit het veranderprogramma gewerkt aan het vormgeven en de implementatie van P&O Koers 2021. Daarmee beschikken we over een visie op mobiliteit en ontwikkeling van medewerkers voor nu en de toekomst.

Afgelopen jaar zijn er 89 vacatures uitgezet, 20 daarvan waren moeilijk vervulbaar. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt en de verwachte continue behoefte aan nieuwe medewerkers onder andere door pensionering en benodigde nieuwe vaardigheden, zijn we in 2020 gestart met het ontwikkelen van een campagne. Daarnaast richten we het werving en selectieproces moderner en digitaler in, waarbij we zelf actief op zoek gaan naar de juiste kandidaten.

Om ervoor te zorgen dat nieuwe medewerkers snel en goed landen in de organisatie zijn kennismakings- en welkomst activiteiten ontwikkeld, waardoor nieuwe collega's al voordat ze daadwerkelijk starten verbondenheid voelen met het Waterschap. Daarnaast is er een start gemaakt met het professionaliseren van het inwerk- en acclimatisatie programma voor nieuwe medewerkers.

In-, door- en uitstroom in 2020:

Categorie	Aantal medewerkers
Instroom	62
Doorstroom binnen het waterschap	59
Uitstroom waarvan 9 i.v.m. pensioen	30

Op 31 december 2020 was de begrote formatie 561 fte, de werkelijke bezetting 539 fte.

De vacatureruimte bedroeg 22 fte.

Het ziekteverzuimpercentage over 2020 bedroeg 4,0% tegen 3,7% in 2019.

Digitale Transformatie

In 2020 heeft het digitaal werken een enorme vlucht genomen. Vanuit het programma is maximaal ingezet op het ondersteunen en faciliteren van het digitaal samenwerken. Als onderdeel van het digitaal samenwerken en digitaal kennisdelen is SharePoint gelanceerd.

Het Datalab is gestart met daarbij diverse projecten in samenwerking met partners en andere waterschappen. Voorbeeld hiervan is het de start van het 'Data Engineering Expert Programma (DEEP)'. Door DEEP in samenwerking op te pakken komen nieuwe manieren beschikbaar voor het werken met data vanuit en voor partners. De ontwikkeling van een datagedreven gebiedsatelier is in gang gezet en hiervoor hebben we een gebiedsatelier meester aangetrokken. Vanuit Digitale Transformatie is actief de verbinding gezocht met de andere programma's.

Informatieveiligheid

Informatieveiligheid en privacy hebben al jaren de continue aandacht binnen het waterschap. Met de komst van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) BIO, per 1 januari 2019, heeft het waterschap deze landelijke norm als standaard norm voor informatieveiligheid overgenomen. Waterschap Vallei en Veluwe werkt actief samen met Het Waterschapshuis om de landelijk afgesproken doelstellingen ten aanzien van de BIO te realiseren.

De volgende landelijke doelstellingen zijn door de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen (gezamenlijke dijkgraven) afgesproken:

- Vanaf 1 januari 2022 zijn de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in opzet en bestaan aantoonbaar geïntegreerd in de bedrijfsvoering van de waterschappen;
- Vanaf 1 januari 2025 is de werking van de BIO- en AVG-implementatie in de bedrijfsvoering van de waterschappen aantoonbaar op volwassenheidsniveau 4.

Aan de hand van onafhankelijke audits is geconcludeerd dat waterschap Vallei en Veluwe qua voortgang en inhoud het volgens afspraak doet. Tevens is geconcludeerd dat het waterschap voldoende maatregelen treft om de gestelde doelstellingen te kunnen halen. De organisatie van informatieveiligheid is op orde en ca. 75% van de in te voeren maatregelen is gereed. Dit beeld wordt ondersteund door het slagen voor andere veiligheidsaudits, zoals de audit voor DIGID voor de digitale producten en diensten van het waterschap.

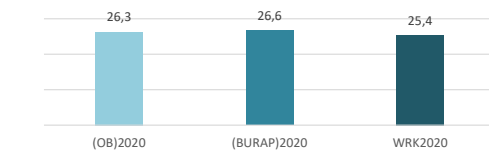
Huisvesting en verduurzaming buitenterrein

In 2020 hebben we het gebouw Steenbokstraat 21 in Apeldoorn verder ingericht. Hiermee is het aanbod en de kwaliteit van de ontmoetings-, projectwerk- en vergaderruimten fors toegenomen. De inrichting is zo duurzaam en circulair als mogelijk. Zo is er gebruik gemaakt van tweedehands meubilair en hebben we meubels die wij niet langer konden gebruiken, verkocht in plaats van weggegooid.

In maart 2020 is ingestemd met het voorstel om het buitenterrein rondom het hoofdkantoor aan de Steenbokstraat 10 te herinrichten. Aanleiding is de wens om de uitstraling van het buitenterrein beter te laten aansluiten bij de ambities van het waterschap. Er is een intern projectteam gevormd waarin verschillende disciplines zijn vertegenwoordigd om het proces te begeleiden. Er wordt vanuit voortschrijdend inzicht zoveel als mogelijk rekening gehouden met de nieuwe werk realiteit. Als voorbeeld hiervan is de uitbreiding van de fietsenstalling nog niet gestart.

Wat heeft het gekost?

NETTO KOSTEN X €1 MILJOEN

De kosten van de ondersteunende bedrijfsvoeringsproducten vallen € 1,2 miljoen lager (4,5%) uit dan begroot bij de BURAP. De kosten van de bedrijfsvoering worden doorbelast naar de vier programma's. De belangrijkste afwijkingen, in miljoenen €, ten opzichte van de begroting na wijziging (BURAP) zijn:

Lagere facilitaire kosten **€ 0,3 (V)**

Door meer thuiswerken als gevolg van de coronamaatregelen zijn er minder cateringkosten en minder maaltijden voor bestuur, commissies etc.. Daarnaast zijn de reprotoelen lager door minder printer-gebruik als gevolg van de coronamaatregelen en is er tijdelijk is een gunstiger contract afgesloten ter overbrugging naar een nieuw contract.

Lagere kosten organisatiebeleid en beheer **€ 0,6 (V)**

De kosten in het kader van SPP (Strategische Personeels Planning), waaronder kosten voor zogenaamde route-afspraken en de doorontwikkeling management, zijn lager uitgevallen.

Lagere kosten ICT **€ 0,5 (V)**

Door coronamaatregelen zijn er minder nieuwe ICT projecten opgeleverd en daarmee is de groei in software minder dan verwacht. De focus lag op continuïteit en stabiliteit van de ICT-omgeving. Tevens kost het nieuwe Digitale Stelsel Omgevingswet minder dan voorzien en zijn de kosten voor de basisregistraties lager dan vooraf was geraamd in de begroting.

Lagere laboratoriumkosten Aqualysis **€ 0,2 (V)**

Het gemeenschappelijk laboratorium Aqualysis heeft een voorlopig resultaat over boekjaar 2020 afgegeven die voor ons een lagere bijdrage van ca. € 0,1 miljoen betekent voor de taak chemie. Daarnaast er zijn nog specifieke kosten doorbelast, o.a. naar projecten, waardoor per saldo de totale kosten van de taak chemie € 0,2 miljoen lager uit zijn gevallen dan begroot.

Meer personeelslasten **€ 0,4 (N)**

Er zijn meer uren dan geraamd ingezet op informatiebeleid, automatisering, centrale geografische informatie, personeelsbeleid en directieondersteuning. Minder uren dan geraamd zijn ingezet op bestuurlijke en juridische ondersteuning, organisatiebeleid en -beheer, huisvesting en facilitaire zaken.

4.10 Rechtmatigheid

De processen personele lasten, treasury, (im)materiële vaste activa en (ontvangen) subsidies voldoen aan in- en externe regelgeving en zijn daarmee rechtmatig. Tijdens de audits zijn geen bijzonderheden geconstateerd.

Bij de audit van het proces inkoop is geconstateerd dat bij inhuur derden twee casussen niet rechtmatig zijn aanbesteed. In totaal betreft dit een onrechtmatigheid van € 398.000. Deze ervaring gebruiken we om nieuwe casussen te voorkomen.

Tijdens de audits wordt ook het begrotingscriterium getoetst op:

- toereikendheid van de geautoriseerde begroting (netto kosten en kredieten) en juiste besluitvorming bij kostenoverschrijdingen;
- de juiste toewijzing van kosten en opbrengsten aan programma en product;
- de juiste toerekening aan boekjaar.

De netto kosten van programma Wonen en Zuiveren zijn € 4,0 miljoen hoger dan de gewijzigde begroting begroot (zie paragraaf 3.4). Deze overschrijding is groter dan € 2,0 miljoen en daarmee boven het mandaat van het college van dijkgraaf en heemraden. Middels het voorstel bij de jaarrekening zal hiervoor aan het AB om goedkeuring gevraagd worden.

4.11 EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid (inclusief decentrale overheden). De landen die meedoen aan de Economische en Monetaire Unie (EMU), hebben afspraken gemaakt over het op orde houden van de overheidsfinanciën. Eén van deze afspraken heeft betrekking op het begrotingstekort van landen, oftewel het EMU-tekort dat maximaal 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen.

De Unie van Waterschappen, IPO en VNG hebben op 23 mei 2018 met het kabinet afspraken gemaakt over de ruimte in het Nederlandse EMU-tekort voor de decentrale overheden in de periode 2019 tot en met 2022. Deze ruimte bedraagt 0,4% van het Bruto Binnenlands Product (BBP), terwijl deze ruimte over 2017 en 2018 nog 0,3% BBP bedroeg. Inmiddels is deze ruimte ook onderverdeeld 0,27% gemeenten, 0,08% provincies en 0,05% waterschappen. Ons deel ligt daarbij rond de -/- € 21 miljoen per jaar.

x € 1.000		Werkelijk 2020	Begroting 2020	Werkelijk 2019
Exploitatiesaldo		-4.090	-7.080	1.633
EMU-exploitatiesaldo		-4.090	-7.080	1.633

Bruto-investeringsuitgaven	-	34.914	57.500	29.351
Subsidies	+	12.132	35.000	11.106
Mutatie voorraad werk voor derden	+			
Desinvestering materiële en immateriële vaste activa	+	83		1.206
Afschrijvingen	+	25.816	26.000	26.181
Invloed investeringen		3.117	3.500	9.142

Toevoegingen aan voorzieningen ten laste van exploitatie	+	344	300	1.414
Onttrekkingen aan voorzieningen ten gunste van exploitatie	-	1.152		50
Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-	220	1.100	518
Externe vermeerderingen van voorzieningen	+			
Invloed voorzieningen		-1.028	-800	846

Boekwinst	-			
Boekverlies	+			
Deelnemingen en aandelen		0	0	0

EMU SALDO		-2.001	-4.380	11.621
------------------	--	---------------	---------------	---------------

4.12 Klachten

Volgens de Algemene wet bestuursrecht gaan klachten over de vraag of de organisatie, het bestuur of een ambtenaar zich behoorlijk heeft gedragen ten opzichte van een burger of bedrijf. Het waterschap is verplicht deze (schriftelijke) klachten te registreren en hierover jaarlijks te publiceren. Klachtenbehandeling draagt bij aan het herstel van de relatie tussen burgers en waterschap en aan het leren van klachten.

Waterschap Vallei en Veluwe heeft in 2020 drie klachten ontvangen. De klachten zijn opgelost zonder hoorzitting, door tussenkomst van de klachtenbehandelaar of klachtencoördinator. De Nationale ombudsman heeft het afgelopen jaar twee klachten ontvangen over handelen (of nalaten) van het waterschap. Beide klachten zijn zonder nader onderzoek door de Nationale ombudsman afgehandeld. Bij één van deze klachten ging het om beleid van het waterschap, en dat valt niet onder de bevoegdheid van de Nationale ombudsman. De Nationale ombudsman oordeelde wel dat het waterschap hier een goede uitleg had gegeven en begrip had getoond voor het standpunt van de klager.

Jaarrekening

5.1 Balans en toelichting

5.1.1 Balans per 31 december voor resultaatbestemming

BEDRAGEN (X € 1.000)

Activa	2020	2019	Passiva	2020	2019
Vaste activa			Vaste passiva		
Immateriële vaste activa	10.137	10.800	Algemene reserves	11.079	10.609
Materiële vaste activa	274.187	276.641	Bestemmingsreserve tariefsegalisatie	15.149	11.802
Financiële vaste activa	998	3.792	Overige bestemmingsreserves	3.997	3.490
	285.322	291.233	Nog te bestemmen resultaat	-4.090	4.324
			Eigen vermogen	26.135	30.225
Vlottende activa					
Kortlopende vorderingen	31.353	12.443	Voorzieningen	5.721	6.749
Overlopende activa	14.730	16.982			
Liquide middelen	11	14	Vaste schulden looptijd > 1 jaar	242.001	226.548
	46.094	29.439			
			Vlottende passiva		
			Netto vlottende schulden looptijd < 1 jaar	41.014	37.994
			Overlopende passiva	16.544	19.156
				57.559	57.150
Totaal	331.416	320.672	Totaal	331.416	320.672

5.1.2 Waarderingsgrondslagen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen (RBVW) en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

Activa, passiva en de bepaling van het resultaat worden gewaardeerd op basis van historische kosten. De activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarden, tenzij in deze toelichting anders is vermeld.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Vaste activa

Immateriële en materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met ontvangen subsidie. Het waterschap berekent de afschrijvingen op basis van een vast percentage van de kosten (lineaire afschrijving), waarbij rekening wordt gehouden met eventuele duurzame waardeverminderingen. Afschrijving vindt plaats vanaf de maand volgend op het moment van ingebruikname.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen:

Immateriële vaste activa		
Bijdragen aan activa in eigendom derden		5 jaar
Solidariteitsbijdrage HWBP (t/m 2012)		35 jaar
Overige immateriële vaste activa	sanering waterbodems	30 jaar
	overig	5 jaar
Materiële vaste activa		
Gronden en terreinen	gronden	0 jaar
	inrichting terreinen	30 jaar
Vervoermiddelen		7 jaar
Machines, apparaten en installaties		7 jaar
Bedrijfsgebouwen en woonruimten	gebouwen	40 jaar
	technische installaties	15 jaar
	veiligheidsvoorzieningen, telefoon, meubilair	10 jaar
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken		
Waterkeringen	aanleg, verbetering	35 jaar
Watergangen en eenvoudige waterkwantiteitskunstwerken	waterlopen, kunstwerken	25 jaar
	beschoeiing	15 jaar
	depot berging saneringsspecie	15 jaar
Waterkwantiteitsgemalen en -kunstwerken	bouwkundig	30 jaar
	elektro/mechanisch	15 jaar
	procesautomatisering	10 jaar
Zuiveringstechnische werken		
Transportleidingen		30 jaar
Gemalen	bouwkundig	30 jaar
	elektro/mechanisch	15 jaar
	procesautomatisering	10 jaar
Zuiveringsinstallaties	bouwkundig	30 jaar
	elektro/mechanisch	15 jaar
	procesautomatisering	10 jaar
Slibverwerkingsinstallaties	bouwkundig	30 jaar
	elektro/mechanisch	15 jaar
	procesautomatisering	10 jaar
Overige materiële vaste activa	peilbesluiten, waterakkoorden	8 jaar
	hardware	4 jaar

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, waarbij rekening wordt gehouden met eventuele waardeverminderingen. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen.

Vlottende activa

De kortlopende vorderingen en overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht, die statisch wordt bepaald op basis van geschatte inningskansen.

Vaste passiva

De voorzieningen zijn opgenomen tegen nominale waarde van de betreffende verplichting. Uitzondering hierop vormt de pensioenvoorziening, die tegen actuariële waarde is gewaardeerd.

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

5.1.3 Immateriële vaste activa

(x € 1.000)	Boekwaarde 01-01-20	(Des-) investering	Bijdragen van derden	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-20
Software	406			241	165
Waterbodemsanering	1.635			89	1.546
Geactiveerde bijdragen Rijk (HWBP)	8.255			302	7.953
Overige immateriële vaste activa	504			31	473
Totaal	10.800	0	0	663	10.137

5.1.4 Materiële vaste activa

(x € 1.000)	Boekwaarde 01-01-20	(Des-) investering	Bijdragen van derden	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-20
Gronden en terreinen	8.983	-44			8.939
Vervoermiddelen	507	-38		205	264
Machines, apparaten, werktuigen	757	60		189	628
Bedrijfsgebouwen	12.102			651	11.451
Waterkeringen	13.275	55		711	12.619
Watergangen en gemalen	47.020	2.369		4.489	44.900
Gemalen waterkwaliteit	17.022	4.187		1.878	19.331
Zuiveringsinstallaties	142.770	5.574		14.802	133.542
Slibverwerkingsinstallaties	14.452	2.420		2.027	14.845
Overige materiële vaste activa	201			201	0
Onderhanden werk	19.552	20.248	12.132		27.668
Totaal	276.641	34.831	12.132	25.153	274.187

Het overzicht in de bijlage (bladzijde 79) betreft alle werken die per 1 januari 2020 onderhanden waren en die lopende het jaar zijn gestart.

5.1.5 Financiële vaste activa

(x € 1.000)	Stand 01-01-20	Nieuw	Aflossing	Voorziening	Stand 31-12-20
Aandelen NWB	100				100
Aandelen Bio Energie Centrale Harderwijk	10				10
Kapitaalverstrekkingen aan bedrijven	110	0	0	0	110
Hypotheken	1.126		264		862
Autoleningen	16	25	15		26
Leningen aan ambtenaren	1.142	25	279	0	888
Bio Energie Centrale Harderwijk	2.540	950		3.490	0
Leningen aan bedrijven	2.540	950	0	3.490	0
Totaal	3.792	975	279	3.490	998

Het waterschap bezit 631 aandelen A en 88 aandelen B van de NV Nederlandse Waterschapsbank. In 2020 heeft de NWB een dividenduitkering toegezegd (€ 0,7 miljoen), echter als gevolg van Corona heeft de ECB dringend verzocht de uitbetaling uit te stellen tot na 1-1-2021.

De kapitaalverstrekking aan de Bio Energie Centrale Harderwijk BV bestaat uit 10 aandelen A. In 2020 is aan Bio Energie Centrale Harderwijk BV een achtergestelde lening verstrekt van € 1,0 miljoen, waarmee in totaal voor € 4,1 miljoen aan achtergestelde leningen is verstrekt. De looptijd van deze lening is 13 jaar na ingang van de SDE subsidie (tot eind 2031). In 2020 is een voorziening voor oninbaarheid getroffen voor een bedrag van € 3,5 miljoen, waarmee de totale voorziening voor oninbaarheid uitkomt op € 4,1 miljoen.

Het waterschap verstrekt geen nieuwe hypotheeklen. De resterende looptijd van de huidige hypotheeklen is uiterlijk tot en met 2035.

5.1.6 Kortlopende vorderingen

(x € 1.000)	2020	2019
Belastingdebiteuren	29.478	15.065
Voorziening dubieuze debiteuren	-4.489	-5.025
Vorderingen op belastingdebiteuren	24.989	10.040
Vorderingen als gevolg van subsidies en bijdragen	4.934	1.287
Overige vorderingen	1.430	1.116
Totaal	31.353	12.443

GBLT voert de belastingheffing en –invordering uit voor het waterschap. De vorderingen op belastingdebiteuren en de dubieuze vorderingen zijn opgenomen in de jaarrekening volgens opgave van GBLT. Het saldo van de vorderingen belastingdebiteuren per 31 december 2020 bedraagt 19,4% van de totaal opgelegde belastingaanslagen in 2020 (2019: 10,2%). De stijging van het debiteurensaldo wordt veroorzaakt door een aanpassing in de automatische incasso systematiek. Voorheen was het aantal termijnen waarin betaald moest worden het aantal resterende maanden van het lopende jaar. Dit is aangepast naar standaard 10 termijnen, ongeacht het moment van het opleggen van de aanslag. Hierdoor duurt het langer voordat er betaald is en is er sprake van een hogere debiteurenstand per ultimo 2020.

Op basis van de afgelopen jaren ziet GBLT een kleiner risico op oninbaarheid van de belastingvorderingen. Hierdoor is de voorziening voor dubieuze vorderingen naar beneden bijgesteld.

De stijging van de vorderingen als gevolg van subsidies en bijdragen wordt veroorzaakt door de indiening van de subsidie voor project Binnenveldse Hooilanden.

5.1.7 Overlopende activa

(x € 1.000)	2020	2019
Nog te ontvangen voorschotten	5.803	11.347
Vooruitbetaalde bedragen	6.449	2.688
Nog op te leggen aanslagen en kwijtscheldingen	0	1.534
Nog te ontvangen bedragen verbonden partijen	1.306	1.281
Voorziening dubieuze vorderingen	0	-537
Vorderingen op verbonden partijen	1.306	744
Belastingen (BTW aangifte 4 ^e kwartaal)	0	176
Overige overlopende posten	1.172	493
Totaal	14.730	16.982

Hieronder is een specificatie opgenomen van alle voorschotten, zowel de nog te ontvangen voorschotten als de nog niet bestede voorschotten welke gerubriceerd zijn onder de overlopende passiva:

(x € 1.000)	Stand 01-01-20	Ontvangen	Niet subsidiabel	Uitgaven	Naar OHW	Stand 31-12-20
Subsidie dijkverbetering Eemdijk	2.565	-292	565	714		3.006
Subsidie dijkverbetering TGG	3.723	9.600	922	2.732		-4.067
HWBP Grebbedijk	-1.537	-275	165	1.645	-384	603
HWBP Grebbedijk piping	-90	-56			-34	0
HWBP 5e en 6e pand Apeldoorns kanaal	-2.798		171	1.707	-537	-725
HWBP Noordelijke Randmeerdijk	-1.287	513	100	1.004	-416	-480
HEEL	0	464		179		-285
Subsidies Rijk	576	9.954	1.923	7.981	-1.371	-1.949
Binnenveldse Hooilanden	3.402	4.879	149	1.626		0
Vispassage Barneveldsebeek	97		25	50		122
SOK provincie Gelderland 2015-2021	1.176	602	948	1.760		1.386
Zoetwatervoorziening	-528	176		414		-290
Programma beekherstel Utrecht-Oost	-252		46	185		-113
Subsidies Provincie	3.895	5.657	1.168	4.035	0	1.105
WOW	300	284	798	839		57
LL4Wide	84	127	37	136		56
Kaamera	-574	-34	286	1.399		573
Waterfabriek Wilp	-590	-185	60	134		-331
Hoenwaard	0	227		187		-40
Foodvalley	0	168		178		10
Subsidies overig	-780	587	1.181	2.873	0	325
Totaal	3.691	16.198	4.272	14.889	-1.371	-519

Eind december 2020 is de aflossing van drie langlopende leningen geïncasseerd met een valuta-datum in 2021 (totaal € 4,2 miljoen). Dit is in 2019 niet het geval, waardoor de vooruitbetaalde bedragen ultimo 2020 zijn gestegen. Onder de vooruitbetaalde bedragen is de bijdrage 2021 (totaal € 1,4 miljoen) voor Aqualysis, een verbonden partij, opgenomen.

In 2019 waren onder deze post de door GBLT nog op te leggen aanslagen, verminderd met nog op te leggen kwijtschelding opgenomen. Voor 2020 is dit een negatief bedrag (en daarmee opgenomen onder de overlopende passiva. Als gevolg van Corona dienen reeds opgelegde aanslagen zuiverings-heffing verminderd te worden omdat er minder water verbruikt is.

De vordering op verbonden partijen bestaat uit de afrekeningen van de resultaten 2020. De resultaten worden conform de vastgestelde verdeelsleutels verdeeld. Het aandeel van Waterschap Vallei en Veluwe bedraagt (x € 1.000):

- Aqualysis € 139
- GBLT € 1.167

In 2019 was hieronder de rente op de verstrekte lening aan Bio Energiecentrale Harderwijk (BECH) opgenomen inclusief een voorziening voor het volledige openstaande bedrag (€ 0,5 miljoen). In 2020 is besloten dat het rentepercentage op de achtergestelde leningen met terugwerkende kracht voor de gehele looptijd op 0% wordt vastgesteld. Daarmee is de rente vordering alsmede de voorziening komen te vervallen.

5.1.8 Liquide middelen

(x € 1.000)	2020	2019
Uitzettingen in 's Rijks schatkist (schatkistbankieren)	0	0
Overige bankrekeningen	8	9
Kas	3	5
Totaal	11	14

Het saldo van de rekening courant bij de Nederlandse Waterschapsbank is opgenomen bij de netto vlottende schulden (paragraaf 5.1.12). Bij de Nederlandse Waterschapsbank gold in 2020 een maximum rekening courant krediet van € 36,8 miljoen (2019: € 35,2 miljoen). Dit bedrag is gelijk aan de voor 2020 bepaalde kasgeldlimiet (zie paragraaf 4.6.4).

Decentrale overheden zijn verplicht om overtollige liquide middelen in de schatkist aan te houden met uitzondering van het drempelbedrag. Dit bedrag mag het waterschap als positief saldo op de rekening courant aanhouden. Het waterschap overschreed dit drempelbedrag niet in 2020. De benutting van het drempelbedrag in 2020 is als volgt berekend:

x € 1.000	Kwartaal 1 2020	Kwartaal 2 2020	Kwartaal 3 2020	Kwartaal 4 2020
Drempelbedrag	1.203	1.203	1.203	1.203
Op dagbasis buiten de schatkist aangehouden middelen	0	0	0	0
Ruimte onder het drempelbedrag	1.203	1.203	1.203	1.203

5.1.9 Eigen vermogen

(x € 1.000)	Stand 01-01-20	Vastgestelde res. bestemming bij begroting	Vastgestelde res. bestemming burap	Voorstel res. bestemming jaarrekening	Stand 31-12-20
Watersysteembeheer	3.625				3.625
Zuiveringsbeheer	7.454			-2.907	4.547
Algemene reserves	11.079	0	0	-2.907	8.172
Watersysteembeheer	5.941	-2.330	658	884	5.153
Zuiveringsbeheer	9.207	-4.750	-1.831	1.338	3.964
Bestemmingsreserve tariefsegalisatie	15.148	-7.080	-1.173	2.222	9.117
Baggeren waterlopen	863			93	956
Ontvlechten waterstromen	3.135			-219	2.916
Opgaven watersysteem	0			4.974	4.974
Overige bestemmingsreserves	3.998	0	0	4.848	8.846
Totaal	30.225	-7.080	-1.173	4.163	26.135

Algemene reserves

De algemene reserves fungeren als het weerstandsvermogen van het waterschap en hebben geen specifieke bestemming. Met de algemene reserves worden eventuele toekomstige tegenvallers van algemene aard opgevangen. Voor meer informatie over het weerstandsvermogen zie paragraaf 4.5. Op 21 februari 2018 besloot het algemeen bestuur om het saldo van incidentele mee- en tegenvallers toe te voegen of te onttrekken aan de algemene reserves onder voorwaarde dat de begrote onttrekking aan de bestemmingsreserves tariefsegalisatie hierdoor niet wordt overschreden. Bij het vaststellen van de beleidsbegroting doet het college van dijkgraaf en heemraden een voorstel voor besteding. De in paragraaf 4.2 weergegeven incidentele tegenvaller voor zuiveringsbeheer is verwerkt welke resulteert in een verlaging van € 2,9 miljoen van de algemene reserve zuiveringsbeheer.

Bestemmingsreserves tariefseglisatie

Deze bestemmingsreserves worden aangewend om ongewenste schommelingen op te vangen in de belastingtarieven. Het restant van het resultaat na mutatie van de algemene reserves en overige bestemmingsreserves, wordt toegevoegd of onttrokken aan de bestemmingsreserves tariefseglisatie.

Bestemmingsreserve baggeren waterlopen

Deze bestemmingsreserve wordt aangewend voor het baggeren van A-watergangen.

De werkelijk gemaakte kosten in een jaar worden onttrokken aan deze bestemmingsreserve (2020: € 1,4 miljoen). Jaarlijks wordt een bedrag toegevoegd conform begroting van het betreffende jaar (2020: € 1,5 miljoen). Per saldo een stijging van de bestemmingsreserve van € 0,1 miljoen.

Bestemmingsreserve ontvlechten waterstromen

Het waterschap heeft een gezamenlijk afkoppelprogramma met gemeenten opgezet voor het ontvlechten van schone en gebruikte waterstromen. In de periode 2016 tot en met 2021 is in totaal € 12 miljoen beschikbaar gesteld door het waterschap. Jaarlijks wordt een bedrag toegevoegd conform begroting van het betreffende jaar (2020: € 1,5 miljoen) aan de bestemmingsreserve; de werkelijke bijdragen aan gemeenten worden onttrokken (2020: € 1,7 miljoen). Per saldo een daling van de bestemmingsreserve van € 0,2 miljoen.

Bestemmingsreserve opgaven watersysteem

In 2020 is een bestemmingsreserve 'opgaven watersysteem' gevormd om toekomstige onzekerheden op te kunnen vangen en daarmee een wendbare begroting te ondersteunen. Concreet kan worden gedacht aan bijv. financiering van de boeggolf HWBP of het benutten van meekoppelkansen rondom stikstof. De bestemmingsreserve wordt gevuld met in totaal € 4,9 miljoen bestaande uit de incidentele meevallers van € 1,7 miljoen (zoals vermeld in paragraaf 4.2) en een aanvullend bedrag van € 3,2 miljoen (zijnde het verschil van de bestemmingsreserve tariefseglisatie watersysteembeheer ten opzichte van de begrote stand per 1 januari 2021).

Nog te bestemmen resultaat

De toevoegingen en onttrekkingen aan de bestemmingsreserves, die al door het algemeen bestuur zijn vastgesteld in de begroting en de Burap, zijn in de kolommen vastgestelde resultaatbestemming verwerkt. Het restant ad € 4,2 miljoen is opgenomen als 'nog te bestemmen resultaat'. Het algemeen bestuur besluit hierover bij de vaststelling van de jaarstukken.

5.1.10 Voorzieningen

(x € 1.000)	Pensioenen bestuur	Wachtgeld voormalig bestuur	Uitkeringen voormalig personeel	Baggeren Apeldoorns Kanaal	Totaal
Stand per 1-1-20	3.667	45	110	2.927	6.749
Toevoeging rente	3				3
Dotatie aan voorziening	146	49	146		341
Vrijval			30	1.122	1.152
Externe onttrekkingen	161	35	24		220
Stand per 31-12-20	3.655	59	202	1.805	5.721

Voorziening pensioenverplichtingen bestuur

Op grond van de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA) hebben dagelijks bestuursleden recht op een ouderdoms- en nabestaandenpensioen. Voor de hieruit voortvloeiende verplichtingen vormt het waterschap een voorziening. De werkelijk betaalde pensioenuitkeringen worden onttrokken aan de voorziening. Bij de berekening van de voorziening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de gehanteerde rente voor actieve deelnemers is 0,082% (2019: 0,29%), de gehanteerde rente voor gepensioneerden is 0% (2019: -/- 0,157%); en
- de pensioenrichtleeftijd voor actieve deelnemers is 68 jaar.

Als gevolg van de licht gedaalde rentestand heeft in 2020 een dotatie aan de pensioenvoorziening plaatsgevonden van € 0,1 miljoen.

Voorziening wachtgeld voormalig bestuur

Op basis van de APPA ontvangen dagelijks bestuursleden na aftreden een wachtgelduitkering.

Voor de hieruit voortvloeiende verplichtingen vormt het waterschap een voorziening.

Nieuw ontstane verplichtingen in een jaar worden toegevoegd aan de voorziening en de werkelijk uitbetaalde uitkeringen worden onttrokken.

Voorziening uitkeringen voormalig personeel

Voor verplichtingen aan voormalig personeelsleden inzake salarisdoorbetaling en WW-uitkeringen is een voorziening gevormd. Nieuw ontstane verplichtingen in een jaar worden toegevoegd aan de voorziening en de werkelijk uitbetaalde kosten worden onttrokken.

Voorziening baggeren en herinrichten 6^e pand Apeldoorns Kanaal

Bij de overdracht van het 6^e pand Apeldoorns Kanaal aan het waterschap in 2013 is € 3 miljoen ontvangen van Rijkswaterstaat voor achterstallig onderhoud. Dit bedrag is toegevoegd aan de voorziening. De werkelijk gemaakte kosten worden onttrokken aan de voorziening. De uitvoering van de diverse projecten is gepland in 2021-2022. Wegens gewijzigde omstandigheden zal naar verwachting de komende jaren niet het gehele bedrag besteed worden. Derhalve is besloten een deel van de voorziening te laten vrijvallen.

5.1.11 Vaste schulden met looptijd van één jaar of langer

(x € 1.000)	Stand 01-01-20	Nieuwe leningen	Aflossingen	Stand 31-12-20
Onderhandse leningen binnenlandse banken	206.798	40.000	23.297	223.501
Onderhandse leningen openbare lichamen	11.250		750	10.500
Onderhandse leningen buitenlandse instellingen	8.500		500	8.000
Totaal	226.548	40.000	24.547	242.001

Aflossing vindt plaats op lineaire basis. Uitzondering hierop vormt een lening ad € 10 miljoen, die ineens wordt afgelost op 1 januari 2039. De aflossingsverplichting in 2021 bedraagt € 23,8 miljoen. De rentelast op vaste geldleningen in 2020 bedraagt € 5,2 miljoen (2019: € 6,0 miljoen).

5.1.12 Netto vlottende schulden met een looptijd < 1 jaar

(x € 1.000)	2020	2019
Schulden aan leveranciers	3.764	7.798
Nederlandse Waterschapsbank	33.985	27.435
Belastingen, sociale en pensioenpremies	3.265	2.760
Totaal	41.014	37.993

5.1.13 Overlopende passiva

(x € 1.000)	2020	2019
Nog niet bestede voorschotten	6.322	7.656
Vooruit ontvangen werken derden	428	3.468
Nog op te leggen aanslagen en kwijtscheldingen	1.753	0
Nog te betalen rente	2.087	3.393
Nog te betalen bedragen	2.993	2.319
Niet opgenomen vakantiedagen	2.360	1.880
Overige	601	440
Totaal	16.544	19.156

GBLT verwacht dat in 2021 de volgende aanslagen worden opgelegd danwel verminderd en kwijtscheldingen worden verwerkt die betrekking hebben op 2020 en voorgaande jaren (x € 1.000):

- Zuiveringsheffing -/- € 1.652
- Watersysteemheffing € 302
- Kwijtschelding -/- € 403

Als gevolg van Corona dienen reeds opgelegde aanslagen zuiveringsheffing verminderd te worden omdat er minder water verbruikt is.

De vooruit ontvangen werken derden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(x € 1.000)	Ruimte voor de Rivier	Overige projecten	Totaal
Cumulatieve bruto uitgaven	779	4.966	5.745
Cumulatieve ontvangen bijdragen	3.790	5.423	9.213
Vooruit ontvangen bijdragen	3.011	457	3.468
Stand per 1-1-2020	0	0	0
Bruto uitgaven	3.011	33	3.044
Ontvangen bijdragen		4	4
Vooruit ontvangen bijdragen	-3.011	-29	-3.040
Mutatie in 2020	0	0	0
Bruto uitgaven	3.790	4.575	8.365
Ontvangen bijdragen	3.790	4.575	8.365
Gereedgekomen in 2020	0	0	0
Cumulatieve bruto uitgaven	0	424	424
Cumulatieve ontvangen bijdragen	0	852	852
Vooruit ontvangen bijdragen	0	428	428
Stand per 31-12-2020	0	0	0

De nog te betalen bedragen ad € 3,0 miljoen betreffen goederen en diensten die zijn geleverd in 2020, maar waarvoor op de balansdatum nog geen factuur is ontvangen.

5.1.14 Niet uit de balans blijvende verplichtingen en risico's

Verplichtingen

Per 31 december 2020 zijn verplichtingen aangegaan inzake investeringen in lopende projecten voor een totaalbedrag van € 36,0 miljoen (2019: € 20,4 miljoen). De stijging wordt veroorzaakt door de in 2020 afgesloten overeenkomst voor de herstel en bodemsaneringswerkzaamheden aan de Westdijk.

Daarnaast is sprake van een leaseovereenkomst voor het wagenpark. De overeenkomst loopt tot augustus 2023 met een resterende contractwaarde van circa € 2,6 miljoen.

Garantstellingen

Het waterschap draagt ervoor zorg dat het Waterschapshuis te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen naar rato van de op dat moment geldende bijdrage per deelnemer.

Het waterschap stelt zich borg ten behoeve van de NWB voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van hetgeen de NWB van Aqualysis te vorderen heeft. Deze borgstelling is naar rato van de op dat moment geldende bijdrage per deelnemer (op basis van de actuele percentages op grond van de bijdrageverordening). Voor 2020 is dat 20,19%.

De NWB heeft een kredietfaciliteit verstrekt ad € 2 miljoen aan de Unie van Waterschappen. Het waterschap staat hiervoor garant, gezamenlijk met alle waterschappen. Het aandeel van het waterschap in de garantstelling bedraagt 5%. Daarnaast stelt het waterschap zich borg ten behoeve van de NWB voor de juiste nakoming van de verplichting tot betaling van hetgeen de NWB van de Unie van Waterschappen te vorderen heeft naar rato van de op dat moment geldende contributie per deelnemer. Voor 2020 is dat 4,87%.

Het waterschap is voor 50% aandeelhouder van de Bio Energie Centrale Harderwijk BV (BECH). Daarnaast is door beide aandeelhouders een achtergestelde lening verstrekt van € 4,14 miljoen. In februari 2021 is door beide aandeelhouders een aanvullende lening verstrekt van elk € 0,3 miljoen voor het optimaliseren van de installatie en het proces en het onderzoeken van mogelijke alternatieven.

Claims van derden

Westdijk

Op 4 juli 2018 heeft het algemeen bestuur een besluit genomen over de voorkeursoplossing voor de Westdijk. Het doel van het waterschap is een mooie, schone en veilige dijk voor de inwoners van Bunschoten-Spakenburg.

Het waterschap wil de schade en kosten verhalen op de aannemerscombinatie die de dijkversterking heeft uitgevoerd. Daarbij is het de vraag in hoeverre, de schade verhaald kan worden. De Westdijk was onderdeel van het project Dijkverbetering Zuidelijke Randmeren en Eem die gefinancierd werd vanuit het HWBP-2 en het HWBP-programma. De verwachting is dat de kosten die verband houden met het opgetreden TGG-risico voor 18/21 deel vallen binnen de financieringsregeling van het HWBP-2 en voor 3/21 deel binnen de financieringsregeling van het HWBP. Het deel dat onder de financieringsregeling van het HWBP-2 valt is subsidiabel en voor dit deel is inmiddels een subsidiebeschikking ontvangen.

Voor het gedeelte van de Westdijk dat onder de financieringsregeling van het HWBP valt betekent dit dat voor dit deel de geraamde meerkosten niet zondermeer onder de subsidieregeling vallen en voorziet de regeling in een hardheidsclausule. Waterschap Vallei en Veluwe heeft bij de programmadirectie HWBP een verzoek ingediend om de hardheidsclausule toe te passen. Definitieve besluitvorming over de toekenning van de hardheidsclausule vindt in een latere fase plaats na indiening van het verzoek tot wijziging (VtW) ten behoeve van het HWPB. Op basis van de huidige informatie bestaat er een reële kans dat het waterschap, bij een formeel besluit over het niet toekennen van het beroep op de hardheidsclausule door het HWBP, een bedrag van naar verwachting van € 4,6 miljoen zelf dient te bekostigen. Dit bedrag is derhalve opgenomen in de begroting.

Japanse duizendknoop

Vanwege het aantreffen van de Japanse duizendknoop heeft het waterschap aansprakelijkstellingen ontvangen. Daarin stellen derden het waterschap op voorhand aansprakelijk voor schade. Het waterschap heeft deze aansprakelijkstellingen afgewezen. Hierop is de afgelopen jaren geen formele reactie meer gekomen. De aannemer heeft de besmette grond in de zomer van 2018 vervangen. In het voorjaar van 2019 en 2020 is er geen Japanse duizendknoop in het gebied aangetroffen. Het komende jaar blijft het waterschap het gebied monitoren op deze woekerplanten. Als we deze planten signaleren, schakelen we de aansprakelijk gestelde aannemer hiervoor in. Voor de monitoring, het eventuele onderhoud in de monitoringsfase of het verwijderen van een enkele Japanse duizendknoop die nog opkomt, is budget gereserveerd binnen het project Calamiteit Heiligenbergerbeek.

5.2 Exploitatierkening naar kostendragers

Resultaat per kostendrager bedragen x € 1.000	Begroting origineel (OB)	Begroting na wijziging (BURAP)	Werkelijk 12 (WRK)	Saldo (WRK) -/- (BURAP)
1. Watersysteembeheer	2.330	1.672	-4.279	-5.950
00 Netto Kosten	65.440	65.848	61.151	-4.697
80 Dekkingsmiddelen niet zijn de belasting opbrengsten	1.060	1.067	534	-533
Kwijtschelding Watersysteemheffing	859	964	977	13
Oninbaar Watersysteemheffing	326	437	-108	-544
Dividenden	-125	-334	-335	-1
81 Belastingopbrengsten	-65.077	-65.463	-65.964	-501
Verontreinigingsheffing	-195	-294	-444	-150
Watersysteemheffing	-64.882	-65.169	-65.520	-351
89 Dekkingsverschil	907	220	0	-220
2. Zuiveringsbeheer	4.750	6.581	8.369	1.788
00 Netto Kosten	86.124	86.709	89.522	2.814
80 Dekkingsmiddelen niet zijn de belasting opbrengsten	1.928	2.178	1.361	-816
Kwijtschelding Zuiveringsheffing	1.636	1.866	1.876	10
Oninbaar Zuiveringsheffing	417	646	-180	-826
Dividenden	-125	-334	-335	-1
81 Belastingopbrengsten	-84.161	-82.444	-82.514	-70
Zuiveringsheffing	-84.161	-82.444	-82.514	-70
89 Dekkingsverschil	859	139	0	-139
Resultaat (+ = tekort)	7.080	8.253	4.090	-4.163

Al vastgestelde resultaatbestemming	-7.080	-1.173	-8.253	
Bestemmingsreserve tariefseglisatie watersysteembeheer	-2.330	658	-1.672	
Bestemmingsreserve tariefseglisatie zuiveringsbeheer	-4.750	-1.831	-6.581	
Bestemmingsreserve baggeren waterlopen	-		-	
Bestemmingsreserve ontvlechten waterstromen			-	
Nog te bestemmen resultaat	-	-	4.163	
Algemene reserve zuiveringsbeheer			-2.907	
Tariefseglisatie watersysteembeheer			884	
Tariefseglisatie zuiveringsbeheer			1.338	
Bestemmingsreserve baggeren waterlopen			93	
Bestemmingsreserve ontvlechten waterstromen			-219	
Bestemmingsreserve opgaven watersysteem			4.974	
Resultaatbestemming			-4.090	

Een korte analyse van het resultaat per kostendrager staat in paragraaf 2.2.6.

5.3 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten

Winst en Verlies x € 1.000	Begroting origineel (OB)	Begroting na wijziging (BURAP)	Werkelijk 12 (WRK)	Saldo (WRK -/-BURAP)
KOSTEN				
40 Rente en afschrijvingen	31.415	31.304	31.091	-213
41 Personeelslasten	47.305	46.770	46.361	-409
42 Goederen en diensten van derden	69.289	69.165	66.262	-2.903
43 Bijdrage aan derden	10.883	11.457	12.237	780
44 Toevoegingen voorzieningen / onvoorzien	1.500	1.065	3.800	2.735
BATEN				
81 Financiële baten	-525	-743	-730	13
82 Personeelsbaten	-1.028	-1.130	-1.146	-16
83 Goederen en diensten aan derden	-1.842	-1.767	-2.296	-529
84 Bijdrage van derden	-2.470	-2.429	-2.508	-79
85 Waterschapsbelastingen	-146.001	-143.995	-145.913	-1.918
86 Interne verrekeningen	-1.445	-1.445	-3.068	-1.623
Resultaat (+ = tekort)	7.080	8.253	4.090	-4.163

Voor een analyse op het resultaat ten opzichte van de BURAP wordt verwezen naar paragraaf 2.2.6

5.4 Exploitatierekening naar programma's

Begroting per programma x € 1.000	Begroting origineel (OB)	Begroting na wijziging (BURAP)	Werkelijk 12 (WRK)	Saldo (WRK -/- BURAP)
1. Waterveiligheid	17.414	17.203	16.442	-761
2. Watersysteem landelijk gebied	37.013	38.241	34.501	-3.740
3. Wonen en Zuiveren	77.996	78.620	82.684	4.064
4. Besturen en Belastingen	20.909	18.851	17.046	-1.805
Totaal programma's	153.331	152.916	150.673	-2.242
80 Dekkingsmiddelen niet zijnde belasting opbrengsten				
Kwijtschelding Watersysteemheffing	859	964	977	13
Kwijtschelding Zuiveringsheffing	1.636	1.866	1.876	10
Oninbaar Watersysteemheffing	326	437	-108	-544
Oninbaar Zuiveringsheffing	417	646	-180	-826
Dividenden	-250	-668	-670	-2
Dekkingsmiddelen	2.988	3.245	1.896	-1.349
81 Belastingopbrengsten				
Verontreinigingsheffing	-195	-294	-444	-150
Watersysteemheffing	-64.882	-65.169	-65.520	-351
Zuiveringsheffing	-84.161	-82.444	-82.514	-70
Belastingen	-149.239	-147.908	-148.479	-571
Resultaat (+ = tekort)	7.080	8.253	4.090	-4.163

Voor een toelichting op de netto kosten per programma wordt verwezen naar hoofdstuk 3.

Een analyse van de belastingopbrengsten staat in paragraaf 4.4.

5.5 Topinkomens

De Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen (WNT) maximeert de bezoldiging van een topfunctionaris (voor waterschappen de secretaris) op een beloning van € 201.000 inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdrage werkgever. Waterschap Vallei en Veluwe betaalt geen bezoldigingen aan topfunctionarissen boven de norm. De betaalde bezoldigingen aan topfunctionarissen in 2020 bedragen:

Bedragen x € 1	K.A. Blokland
Functiegegevens	Algemeen Directeur - Secretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2020	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0 fte
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	157.109
Beloningen betaalbaar op termijn	21.104
<i>Subtotaal</i>	178.213
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.
Totale bezoldiging	178.213
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.

GEGEVENS 2019

Bedragen x € 1	K.A. Blokland
Functiegegevens	Algemeen Directeur - Secretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0 fte
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	148.186
Beloningen betaalbaar op termijn	20.266
<i>Subtotaal</i>	168.452
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	194.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.
Totale bezoldiging	168.452
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2020 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

6

Verloopoverzicht onderhanden werk

Profiel x € 1.000	Krediet 31-12-20	Onder- handen werk 31-12-19	Geacti- veerde lasten 2020	Over- boek- ing exploitatie 2020	Investe- ringen en subsi- dies 2020	In gebruik genomen 2020	Onder- handen werk 31-12-20	Te ver- wachten investe- ringen en subsidies 2021*	Te ver- wachten investe- ringen en subsidies 2022 e.v.*
Immateriele vaste activa	566	23		0	0	0	23	-	543
Gronden en terreinen	500			0	181	0	181	319	291
Vervoermiddelen	-			0	-	-	0	-	0
Machines, apparaten en werktuigen	100			0	60	60	0	0	0
Bedrijfsgebouwen	7.905	1.576		0	2.658	-	4.234	2.207	1.416
Waterkeringen	9.096	1.378	1.839	0	(1.102)	55	2.061	(9.679)	26.018
Watergangangen, kunstwerken en gemalen	23.476	2.944		0	4.985	2.369	5.560	5.814	23.259
Transportsystemen	6.615	4.114		0	3.034	4.187	2.960	177	0
Zuiveringsinstallaties	34.863	6.805		0	8.549	5.574	9.780	13.249	60.811
Slibverwerkings- installaties	3.590	2.713		0	1.959	2.420	2.252	501	29.495
Overige materiele vaste activa	1.070				617	-	617	453	0
	87.780	19.552	1.839	0	20.942	14.665	27.668	13.041	141.833

* TE VERWACHTEN INVESTERINGEN VAN PROJECTEN DIE ONDERHANDEN ZIJN PER 31 DECEMBER 2020

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Besluit tot vaststelling en goedkeuring

Het algemeen bestuur van Waterschap Vallei en Veluwe, gelezen het voorstel van het college van dijkgraaf en heemraden d.d. 30 maart 2021,

- gelet op het advies van de commissie d.d. 19 april 2021;
- gelet op de desbetreffende bepalingen van de Waterschapswet en het algemeen reglement voor waterschap Vallei en Veluwe;
- overwegende dat de jaarstukken 2020, na voorafgaande kennisgeving, vanaf 21 april 2021 gedurende 14 dagen ter inzage hebben gelegen;

besluit op 10 mei 2021 om:

- het jaarverslag en de jaarrekening 2020 vast te stellen;
- de voorgestelde resultaatbestemming vast te stellen conform paragraaf 5.1.10.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van 10 mei 2021.

drs. ing. K.A. Blokland,
secretaris

Mr. S.H.M. Ornstein MCPm,
dijkgraaf

